

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัย เรื่อง

การสร้าง “อุดมการณ์” :

กระบวนการและปัจจัยความสำเร็จของกรอบโครงความคิดของปัญญาชน กปปส.

(Ideological construction: framing process and resonance among popular intellectuals)

โดย

อุเชนทร์ เชียงแสน

สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

งานวิจัยเป็นหนึ่งในชุดโครงการวิจัยการเมืองคนดี

เสนอต่อ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 : บทนำ	3
1. ความสำคัญของปัญหา	3
2. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย	7
3. คำถามหลักและวัตถุประสงค์	13
บทที่ 2 พัฒนาการการเคลื่อนไหว จาก พ.ร.บ. นิรโทษกรรม สู่ปฏิรูปประเทศไทย	16
1. ความพยายามในการผลักดัน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับประชาชน สู่ฉบับรัฐบาล “เหมาเป้ง”	16
2. การคัดค้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจากหลากหลายสู่การไล่รัฐบาล	19
3. ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ปฏิบัติการปิดกรุงเทพฯ สู่รัฐประหาร	26
บทที่ 3 เครือข่ายและบทบาทของนักวิชาการ กปปส.	45
1. การประสานเสียงคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม	46
2. รุกไล่รัฐบาล ปฏิรูปประเทศไทยก่อนเลือกตั้ง	50
บทที่ 4 กรอบโครงความคิดของปัญญาชน กปปส.	60
1. การเปลี่ยนผ่านความคิดทางการเมืองของ “ภาคประชาชน”	60
2. กรอบโครงความคิดวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing)	65
3. กรอบโครงความคิดในการเยียวยารักษา (Prognostic framing)	77
4. การสร้างกรอบโครงความคิดจูงใจ (Motivational framing)	89
บทที่ 5 สรุปการเคลื่อนไหวและกรอบโครงความคิดของปัญญาชน กปปส.	94

บทที่ 1 บทนำ

1. ความสำคัญของปัญหา

เดจาเว (deja vu) คือ อาการที่เกิดขึ้นสำหรับผู้สังเกตการณ์ทางการเมืองหลายท่าน ทั้งไทยและเทศ ที่เฝ้าติดตามสถานการณ์การเมืองไทยในรอบเกือบทศวรรษที่ผ่านมา เมื่อตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติ 6 ต่อ 3 ให้พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557 ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 108 วรรคสอง¹ เนื่องจากมิได้มีการเลือกตั้งทั่วราชอาณาจักรในวันเดียวกัน² หรืออีกนัยยะหนึ่งของคำตัดสินนี้ คือ การยุบสภาผู้แทนราษฎรยังคงมีผล แต่การเลือกตั้งที่เกิดขึ้น “เป็นโมฆะ” นั่นเอง เหตุการณ์ครั้งนี้คล้ายคลึงและทำให้หวนระลึกถึงจุดเริ่มต้นของ “ตุลาการภิวัตน์” หลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำริชพระราชนิพนธ์พิพากษาประจำศาลสำนักงานศาลยุติธรรมและตุลาการศาลปกครองสูงสุดเกี่ยวกับปัญหาการเลือกตั้ง ในวันที่ 25 เมษายน 2549 และการเข้าบทบาทของศาล “เพื่อให้การปกครองแบบประชาธิปไตยต้องดำเนินการไปได้” จนในที่สุด วันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้เพิกถอนการเลือกตั้ง 2 เมษายน พ.ศ. 2549 หรือสั่งให้การเลือกตั้งเป็นโมฆะ ด้วยเหตุผลสำคัญประการหนึ่ง คือ การจัดคูหาในลักษณะที่บุคคลภายนอกสามารถสังเกตเห็นได้ว่าผู้เลือกตั้งใช้สิทธิเลือกตั้งหมายเลขใด เหตุการณ์นี้ถือว่าเป็นหลักหมายอันหนึ่งของวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ แม้จะมีการกำหนดให้มีการเลือกตั้งใหม่แต่ก็ไม่เกิดขึ้นจริง และปิดฉากเหตุการณ์ในช่วงนั้นด้วยการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ภายใต้การนำของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย “อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ซึ่งมี พลเอก สนิธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้า

นอกจากการเข้ามามีบทบาทของส่วนต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องและพัวพันทางการเมืองอย่างที่ปรากฏให้เห็นในช่วงหลังแล้ว ความเหมือนกันของ 2 เหตุการณ์นี้คือ แรงผลักดันทางการเมืองที่เป็นจุดเริ่มต้นและจุดลากให้สถานการณ์ไปถึงจุดที่หลายฝ่ายต้องออกมาแสดงบทบาท เกิดตุลาการภิวัตน์ คำตัดสินหรือการตัดสินใจ

¹ มาตรา 108 วรรค 2 บัญญัติว่า “การยุบสภาผู้แทนราษฎรให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนดวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปภายในระยะเวลาไม่น้อยกว่าสี่สิบห้าวันแต่ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันยุบสภาผู้แทนราษฎร และวันเลือกตั้งนั้นต้องกำหนดเป็นวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร” (เน้นโดยผู้อ้าง)

² สาเหตุที่ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งใน 28 เขต เนื่องจากผู้ชุมนุมภายใต้การนำของ กปปส. เข้าไปปิดล้อมหรือขัดขวางการลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งการเข้าไปขัดขวางการขนย้ายบัตรเลือกตั้งไปยังหน่วยเลือกตั้งในจังหวัดภาคใต้ และปิดล้อมหน่วยเลือกตั้ง ไม่ให้ประชาชนทั่วไปเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557

บางประการหรืออื่นๆ ที่ไม่อาจเห็นได้ในสถานการณ์ปกติ คือ การเกิดขึ้นและการเคลื่อนไหวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)” ในกรณีแรก และ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)” ในกรณีหลัง

ผลลัพธ์ในกรณีแรก คือ การรัฐประหาร ได้รัฐบาลพระราชทาน โดยมีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ ที่ลาออกจากองคมนตรีมาเป็นนายกรัฐมนตรี (หลังจากออกจากตำแหน่งก็กลับไปเป็นองคมนตรีอีกครั้ง) และการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่เน้นการกำจัดฝ่ายตรงกันข้ามทางการเมืองมากกว่าจะคำนึงถึงความเป็นประชาธิปไตยและการถ่วงดุลตรวจสอบที่สมดุลในการออกแบบและจัดการความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางการเมืองต่างๆ อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่สามารถที่จะปฏิเสธการเลือกตั้งได้ ก็ไม่อาจสกัดกั้นฝ่ายตรงกันข้ามไม่ให้เข้าสู่ระบบการเมือง มีอำนาจทางการเมืองผ่านการเลือกตั้งได้ และจัดตั้งรัฐบาลอีกครั้ง จึงนำมาสู่การพยายามเคลื่อนไหวอีกครั้งแต่ไม่ประสบความสำเร็จมากนัก ในช่วงแรก ดังความพยายามในการเคลื่อนไหวของกลุ่มย่อยต่างๆ จนกระทั่งเมื่อรัฐบาลได้ผ่านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ที่จากเดิมถูกผลักดันเพื่อช่วยเหลือนักโทษการเมืองหรือประชาชนธรรมดาทุกฝ่าย กลายเป็น “พ.ร.บ. เหมาช่ง” ซึ่งสามารถตีความได้ว่า นิรโทษกรรมให้กับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐ ผู้มีอำนาจสั่งการในเหตุการณ์การสลายการชุมนุมในเดือนเมษายน-พฤษภาคม 2553 และอดีตนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร จนนำไปสู่การเคลื่อนไหวคัดค้านนอกสภาอีกครั้ง ต่อมาพัฒนาเป็นการขับไล่รัฐบาลและเสนอให้ปฏิรูปการเมืองก่อนเลือกตั้ง ภายใต้การนำของพรรคประชาธิปัตย์ และรวมตัวกับกลุ่มอื่นๆ ที่เคลื่อนไหวคัดค้านต่อต้านรัฐบาลก่อนหน้า รวมทั้งอดีตเครือข่ายพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในนามของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.)” การเคลื่อนไหวดังกล่าวนำไปสู่การถอนร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมออกไป แต่ไม่สามารถที่จะยุติการต่อต้านรัฐบาลลงได้ จนต้องประกาศยุบสภาและจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป และศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้การกำหนดวันเลือกตั้งใหม่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และ ซึ่งในตอนนั้น ยากที่จะคาดเดาได้ว่า ความขัดแย้งในฉาคนี้อาจจบอย่างไร จะเหมือนหรือคล้ายกับเหตุการณ์เมื่อปี 2549 หรือไม่

ผลที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้ มาจากการผลักดันหรือเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวต่อต้านของฝ่ายคัดค้าน ที่ก่อนหน้านี้ถูกประเมินอย่างดูแคลนว่าอ่อนกำลังลงไปมาก เนื่องจากตั้งแต่วิกฤตตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ทั้งรูปแบบวิธีการเคลื่อนไหว และข้อเรียกร้องหรือข้อเสนอของพวกเขา ถูกวิพากษ์วิจารณ์ และทำลายจากส่วนต่างๆ อย่างรุนแรง แต่พวกเขายังคงประสบความสำเร็จในการระดมคนเข้าร่วมการเคลื่อนไหวและใช้

ยุทธศาสตร์ยุทธวิธี โดยเฉพาะการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ (Disruptive action) ที่มีลักษณะความเสี่ยงสูง ซึ่งต้องเรียกร้องความเสียสละทุ่มเทอย่างมากของผู้เข้าร่วมขบวนการ แม้กระทั่งรัฐบาลยุบสภาไปแล้ว เมื่อแกนนำยกระดับข้อเรียกร้องไปสู่การจัดตั้ง “สภาประชาชน” ปฏิรูปการเมืองก่อนเลือกตั้ง ซึ่งถูกวิจารณ์ว่าละเลยขอบเขตของรัฐธรรมนูญที่จะกระทำได้ แต่ก็ยังสามารถที่จะรักษาขบวนการเคลื่อนไหว ดึงดูดผู้เข้าร่วมไว้ได้ต่อเนื่องและมั่นคง

การกระทำเช่นนี้ ไม่ใช่เรื่องของกรณีทรัพยากรในความหมายทั่วไปเพียงอย่างเดียว ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน ผู้ปฏิบัติงาน อุปกรณ์ ที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและการสื่อสารกับผู้คน หรือการมีฐานเสียงของพรรคในการเลือกตั้ง ในกรณีการนำของพรรคประชาธิปไตย เพราะการมีเพียงทรัพยากรเหล่านั้น ไม่เพียงพอในการระดมให้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว การลงคะแนนเสียงต่างจากการเข้าร่วมการกระทำร่วมหมู่ในขบวนการเคลื่อนไหวที่จะต้องอาศัยการความเสียสละ อุทิศทั้งเวลา เงินทอง/ทรัพย์ และความยากลำบาก ในการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งไม่ใช่วิถีชีวิตที่ปกติของผู้คน ไม่นับถึงความไม่แน่นอนและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการเคลื่อนไหวที่อาจเกิดขึ้นได้ เช่น การถูกดำเนินคดี การเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ในการปราบปราม หรือการต่อต้านจากฝ่ายตรงกันข้าม มากไปกว่านั้น การเคลื่อนไหวที่ยืดเยื้อยาวนานออกไป ที่ค่อนข้างแปลกแยกออกจากวิถีชีวิตปกติของผู้คนมากขึ้น ก็ยิ่งยากที่จะทำให้รักษาระดับการเคลื่อนไหวไว้ได้

ดังนั้น มิติของการนำเสนอการตีความเหตุการณ์ การให้ความหมายต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่ปฏิบัติการต่าง ๆ ที่คลี่คลายและให้ความชอบธรรมต่อกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของพวกเขา หรือการเสนอ “กรอบโครงความคิดที่นำไปสู่การปฏิบัติการรวมหมู่ (Collective action frame) จึงเป็นหัวใจหรือแกนกลางอันหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหว ที่จะดึงดูดผู้คนจำนวนมากมาสู่ท้องถนนหรือกระทำร่วมหมู่ และรักษาขบวนการเคลื่อนไหวให้ดำเนินต่อไปได้ นอกจากนั้น ขบวนการเคลื่อนไหวเองก็ไม่ได้กระทำในสุญญากาศ ที่เลือกกระทำได้อย่างอิสระ แต่ต้องมีปฏิสัมพันธ์กับระบบการเมืองที่พวกเขาเป็นส่วนหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยหรือเป็นข้อจำกัดของการเคลื่อนไหว ต้องเผชิญหน้าแข่งขันกับคู่แข่งขัดแย้งหรือขบวนการต่อต้าน (counter-movements) ที่เกิดขึ้น ภารกิจที่สำคัญของขบวนการเคลื่อนไหว จึงไม่ใช่เพียงผลิตชุดความคิดความเชื่อหรือกรอบโครงสำหรับเรียกร้องและนำเสนอกับผู้เข้าร่วมขบวนการเท่านั้น แต่ต้องเสนอกับคนอื่น และที่สำคัญอย่างยิ่ง ต้องต่อสู้แข่งขันกับคู่แข่งหรือส่วนอื่นๆ ที่เข้ามาส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งการตอบโต้หรือลดความชอบธรรมของฝ่ายต่อต้านไปพร้อมกันด้วย ดังนั้น จึงทำให้การเสนอกรอบความคิดนี้มีลักษณะที่ซับซ้อนและมีพลวัตตามสถานการณ์ที่เป็นจริงในการต่อสู้ จึงเป็นงานที่สำคัญยิ่งของขบวนการเคลื่อนไหว

โดยทั่วไป ผู้คนที่มีความสำคัญในการเสนอแนะการตีความโลกภายนอกหรือกรอบความคิดนี้ คือ ผู้ประกอบการหรือแกนนำขบวนการ (Movement entrepreneurs) ที่ต้องจัดจแจงรวบรวมตัดแปลงกรอบความคิดของปัจเจกบุคคลที่บางครั้งมีความแตกต่างหลากหลาย ให้เข้าสู่กรอบความคิดหลัก หรืออย่างน้อยพอยอมรับและเคลื่อนไหวไปด้วยกันได้เพื่อเข้าสู่การกระทำรวมหมู่ สำหรับกรณีการเคลื่อนไหวของ กปปส. นี้ กล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลที่มีบทบาทเรื่องนี้ นอกจากแกนนำที่เป็นนักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีบทบาทในแถลงข่าว ปราศรัยบนเวทีการประชุม หรืออรรถรงค์ ซึ่งเป็นการเสนอต่อผู้เข้าร่วมในที่ชุมนุมหรือผู้สนับสนุนอยู่ทางบ้านเป็นด้านหลักแล้ว ยังมีอีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญและสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกันในการเสนอความเห็นต่อสังคมวงกว้างหรือสาธารณะ นอกเหนือไปกว่ากลุ่มผู้ชุมนุม และถกเถียงกับคู่ปรับ คือ กลุ่มนักวิชาการ ทั้งที่อยู่ภายในองค์กรขบวนการเคลื่อนไหว และเป็นพันธมิตรสนับสนุนอยู่ภายนอก ซึ่งมีสถานะนักวิชาการ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา และใช้ความรู้ความสามารถที่ได้รับการฝึกฝนมาในการเสนอกรอบความคิดที่มีความสลับซับซ้อน มีความน่าเชื่อถือ เป็น “วิชาการ” มีศัพท์แสงรุ่มรวยและมีฐานคิดปรัชญาอยู่เบื้องหลัง ซึ่งมีส่วนให้ความชอบธรรมกับการเคลื่อนไหว สร้างความน่าเชื่อถือให้กับขบวนการมากขึ้น ช่วยให้ข้อเสนอสื่อและวิธีการเคลื่อนไหวดูมีเหตุผลน่าเชื่อถือ และมีน้ำหนักได้รับการยอมรับมากขึ้น คอยตอบโต้และโต้แย้งนักวิชาการจากอีกฝั่งหนึ่ง ทำให้ความคิดและการเคลื่อนไหวของผู้ชุมนุม สามารถที่จะรักษาระดับและน่าเชื่อถือไว้ได้

ด้วยบทบาทที่สำคัญของนักวิชาการดังที่ได้อภิปรายมาข้างต้นนี้ โครงการวิจัยนี้จึงมีคำถามหลักว่า นักวิชาการ ฝ่าย กปปส. มีกระบวนการสร้างกรอบความคิดในการกระทำรวมหมู่ เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านรัฐบาล/ฝ่ายตรงกันข้ามและแข่งขันกับชั่วคราวของขบวนการเคลื่อนไหวอย่างไร มีการใช้ความรู้ความเข้าใจ ฐานวัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือความเชื่อต่างๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมการเมือง มาใช้ในการสร้างกรอบโครงสร้างอย่างไรบ้าง โดยอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานในการศึกษาวิเคราะห์ประกอบด้วยคำปราศรัยบนเวที บทความ/ข้อเขียน แถลงข่าว/แถลงการณ์ บทสัมภาษณ์ ในสื่อในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการสนทนาในรายการโทรทัศน์ ของนักวิชาการทั้งที่เป็นปัจเจกและกลุ่ม ที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวหรือสนับสนุน กปปส. นับตั้งแต่ 31 ตุลาคม 2556 ซึ่งมีการเริ่มชุมนุมคัดค้าน ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ที่สถานีรถไฟสามเสน จนถึงรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557

ทั้งนี้ เนื่องจาก กปปส. เป็นองค์กรหลักในการเคลื่อนไหว ดังนั้น ในความเป็นจริง คือ การเคลื่อนไหวของส่วนต่างๆ รวมทั้งของนักวิชาการและประเด็นการเคลื่อนไหวของพวกเขา มีสัมพันธ์ ในลักษณะที่สอดคล้องกับสถานการณ์การเคลื่อนไหว หรือกล่าวอย่างถึงที่สุด สถานการณ์การเคลื่อนไหวของ กปปส. มีส่วนสำคัญใน

การกำหนดการเคลื่อนไหวและประเด็นของกลุ่มนักวิชาการ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้อง 1) อธิบายพัฒนาการและพลวัตการเคลื่อนไหวของ กปปส. และ 2) บทบาทการเคลื่อนไหวของนักวิชาการ จากนั้นจึง 3) อธิบายการสร้างกรอบโครงความคิดของกลุ่มนักวิชาการ โดยดูจากกลุ่มคนที่ออกมาเคลื่อนไหวตอบรับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ในช่วงต่างๆ คู่ขนานกันไป

ทั้งนี้ เนื่องจากโครงการวิจัยนี้เป็นการศึกษาย้อนหลัง คือ เริ่มทำการศึกษาหลังจากการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 ซึ่งการเคลื่อนไหวของ กปปส. ยุติลงไปแล้ว ทำให้ประสบปัญหาในการเข้าถึงข้อมูลบางส่วนและความครบถ้วนของข้อมูล รวมทั้งไม่สามารถเข้าไปร่วมสังเกตการณ์โดยตรงจึงทำให้ไม่สามารถดูชุดข้อมูลอารมณ์ของผู้ชุมนุมและสถานการณ์ได้

2. ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้น สามารถที่จะเลือกใช้กรอบคิดทฤษฎีในการศึกษาได้อย่างหลากหลาย ดังกรอบคิดทฤษฎีทางสังคมศาสตร์มาใช้ประโยชน์ในการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง ทั้งนี้ การเลือกใช้กรอบทฤษฎีนั้น ขึ้นอยู่กับปัญหาหรือคำถามของการศึกษา โดยงานวิจัยชิ้นนี้ใช้กรอบคิดเรื่องกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด (Framing Process) ในการศึกษาวิเคราะห์ กรอบความคิดนี้ถูกคิดและพัฒนาขึ้นจากนักทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวศึกษาที่สำคัญ คือ เดวิด สโนว์ (David A. Snow) และ โรเบิร์ต เบนฟอร์ด (Robert D. Benford) และคณะ โดยในบทความชิ้นสำคัญ ชื่อ “Framing alignment processes, micro mobilization, and movement participation” ที่เขียนร่วมกับคนอื่นๆ ได้วิเคราะห์ปัญหาการศึกษาการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในขบวนการเคลื่อนไหวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 มุมมองหลัก คือ มุมมองด้านจิตวิทยาและการระดมทรัพยากร ซึ่งมีความข้อจำกัดหรือปัญหาร่วมกัน 3 ประการ คือ

1) การละเลยการตีความปัญหาความเดือดร้อน/คับข้องใจและองค์ประกอบด้านความคิด เนื่องจากกรอบวิเคราะห์ด้านจิตวิทยามีสมมุติฐานว่า ความรู้สึกเดือดร้อน/คับข้องใจอย่างรุนแรง การมีอารมณ์ที่อ่อนไหว เชื่อมโยงหรือนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวอย่างอัตโนมัติ ทำให้การศึกษาเน้นไปที่ปัญหาความเดือดร้อน/คับข้องใจของบุคคล และการแสดงออกทางจิตวิทยาสังคม เช่น ความสูญเสีย ความแปลกแยก โดยละเลยการตีความเหตุการณ์หรือประสบการณ์ ทั้งที่ประเด็นเหล่านี้เป็นผลมาจากการตีความและการตีความนั้นเกิดขึ้นผ่านปัจเจกบุคคล และองค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม ขณะที่กรอบวิเคราะห์การระดมทรัพยากรก็หลีกเลี่ยงการตีความเช่นกัน แต่มีสมมุติฐานต่างมิติด้านจิตวิทยา กล่าวคือ ความเดือดร้อน/คับข้อง

ใจ ในการระดมเงินมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง คงที่ไม่ผันแปร แต่ปัจจัยนี้เป็นเพียง “ปัจจัยจำเป็น” เท่านั้น ไม่ได้นำไปสู่การเคลื่อนไหวโดยอัตโนมัติอย่างการวิเคราะห์ในแบบแรก จึงเน้นและให้ความสำคัญกับกระบวนการระดมทรัพยากรซึ่งเป็น “ปัจจัยพอเพียง” ที่จะทำให้เกิดการกระทำรวมหมู่ได้

2) การมองการมีส่วนร่วมแบบหยุดนิ่ง การมองในลักษณะนี้เกิดจากความเข้าใจผิดพลาด *ประการแรก* มองข้ามลักษณะที่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์/กิจกรรมของการเข้าร่วมการเคลื่อนไหว เพราะเป็นการยากที่ปัจเจกบุคคลจะเข้าร่วมโดยตนเอง อย่างน้อยในตอนแรก และไม่ธรรมดาอย่างที่ปัจเจกชนที่จะเสนอตัวร่วมกระทำในกิจกรรมหรือการรณรงค์โดยอุทิศเวลา พลังงาน และเงินตราของตน ดังนั้น การที่ปัจเจกบุคคลจะเข้าร่วมในกิจกรรมหรือสิ่งที่ปรากฏขึ้นใหม่ต้องมีการเปลี่ยนแปลงมุมมองต่อเรื่องผลประโยชน์/ส่วนได้เสียของเขา ซึ่งการตัดสินใจนั้นมักขึ้นต่อการประเมินใหม่ ดังนั้น ต้องมีการอธิบายและคิดคำนึงเกี่ยวกับการเข้าร่วมเสียใหม่ และพัฒนาเหตุผลร่วมกันสำหรับสิ่งที่พวกเขากระทำหรือไม่กระทำ *ประการที่สอง* ขณะที่การสร้างคำอธิบายหรือทำความเข้าใจการมีส่วนร่วมนี้อยู่ภายใต้กฎของการคิดคำนวณเชิงเหตุผล (rational calculus) แต่เหตุผลไม่ได้เป็นอิสระจากสิ่งอื่นและไม่ขึ้นต่อเวลา แต่เป็นปรากฏการณ์รวมหมู่และดำเนินการต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ดังนั้น การศึกษาที่มีแยกการมีส่วนร่วมออกจากเงื่อนไขและเครือข่ายที่เหตุผลถูกพัฒนาและเสริมแต่งขึ้น ทำให้ไม่เข้าใจพลวัตทางจิตวิทยาสังคม หรือเข้าใจการมีส่วนร่วมในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์เชิงกระบวนการ

3) การทำให้กระบวนการที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเป็นลักษณะทั่วไปมากเกินไป กล่าวคือ ประสบกับความล้มเหลวในการอธิบายรายละเอียดเฉพาะ (Specify) ของกระบวนการที่สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมที่หลากหลายที่ผันแปรไปตามขบวนการเคลื่อนไหว โดยจะอธิบายประเด็นเหล่านี้ในลักษณะทั่วไปจนเกินไป ราวกับว่ามีกระบวนการทางจิตวิทยาหรือโครงสร้างย่อยที่สำคัญเพียงอย่างสองอย่างที่อธิบายการมีส่วนร่วมได้ในทุกขบวนการ โดยไม่สนใจลักษณะที่แตกต่างในด้านเป้าหมาย โครงสร้างองค์กร และฝ่ายตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหว

ประเด็นการถกเถียงของเดวิด สโนว์ และคณะในเรื่องนี้ ไม่ใช่เรื่องการมีอยู่หรือไม่ของปัญหาความเดือดร้อน/คับข้องใจ แต่เป็นลักษณะที่ความคับข้องใจถูกตีความ/อธิบาย การเกิดขึ้นและการกระจายตัวของ การตีความเหล่านั้น ซึ่งสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการทำความเข้าใจการทำงานขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม เนื่องจากการทำงานของมัน ไม่เพียงกระทำบนโลกหรือส่วนหนึ่งของโลกที่อยู่ภายนอก แต่ต้องใส่กรอบความคิด (frame) ให้โลกภายนอกที่พวกเขากำลังกระทำอยู่ด้วย มากกว่านั้น การกระทำทางยุทธศาสตร์ที่ดำเนินการโดยองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ความพยายามที่จะได้มาซึ่งทรัพยากร การทำงานได้จริงของขบวนการเคลื่อนไหว ได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการตีความ ดังนั้น การเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับ

กระบวนการมีส่วนร่วม ต้องให้ความใส่ใจอย่างใกล้ชิดต่อการตีความปัญหาความเดือดร้อน/คับข้องใจ และสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการอุดมการณ์ เช่น คุณค่า ความเชื่อที่สนับสนุน³

ดังนั้น เดวิด สโนว์ และคณะ จึงเห็นว่าในการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้น จำเป็นต้องเชื่อมโยงทั้งปัจจัยทางด้านจิตวิทยาสังคมและปัจจัยเชิงองค์กร/โครงสร้าง หรือเชื่อมโยงทั้งสองกรอบวิเคราะห์เข้าด้วยกัน ทำให้เขาได้พัฒนาแนวคิดเรื่องกระบวนการสร้างกรอบความคิด (Framing alignment processes/Framing processes) ขึ้นมา โดยการหยิบยืมแนวคิดจาก *Frame Analysis* ของ เออร์วิง กอฟฟ์แมน (Erving Goffman) ที่อธิบายว่า กรอบความคิด (frames) คือ กรอบการตีความที่ทำให้ปัจเจกสามารถกำหนดจุดยืนและพื้นที่ของตนเอง, การทำความเข้าใจ ระบุ และนำเสนอสิ่งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของชีวิตของพวกเขาและโลกภายนอกต่อสังคมได้ โดยกรอบความคิดจะทำให้เหตุการณ์และสิ่งที่เกิดขึ้นมีความหมายสำคัญ และทำหน้าที่ในการจัดตั้ง/รวบรวมประสบการณ์และนำทางการกระทำ

เดวิด สโนว์ และ โรเบิร์ต เบนฟอร์ด ได้อธิบายในเรื่องนี้ว่า การสร้างกรอบความคิด เป็นการสร้างกรอบความหมาย (meaning work) : “การต่อสู้และแข่งขันในการผลิตความคิดและความหมายในการระดมทรัพยากรเพื่อต่อสู้และแข่งขันกับข้อตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหว (the struggle over the production of mobilizing and countermobilizing ideas and meanings)” ซึ่งจากมุมมองนี้ ขบวนการเคลื่อนไหวไม่ได้เป็นผู้ส่งต่อ (carriers) ความคิดและความหมายที่ดำรงอยู่ในสังคมและโครงสร้างที่ถูกจัดระเบียบ (structural arrangements) ไว้ เจื่อนไขและเหตุการณ์ที่ไม่คาดหมายมาก่อน (unanticipated events) หรืออุดมการณ์ที่ดำรงอยู่เท่านั้น แต่เป็นตัวแสดงในขบวนการเคลื่อนไหวที่เป็นกลุ่มตัวแทนที่มีความตื่นตัวในการพยายามผลิต สร้าง และรักษากรอบความหมาย (signifying agents) ในการเคลื่อนไหว สำหรับทั้งสมาชิกและกลุ่มเป้าหมายของขบวนการ (constituents) คู่ปรับหรือข้อตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหว (antagonist) กลุ่มคนที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการ (bystanders) และกลุ่มที่คอยสังเกตการณ์การเคลื่อนไหว (observer) ดังนั้น ขบวนการทางสังคมจึงเกี่ยวข้องพัวพันกับการเมืองของการให้ความหมาย (the politics of signification) โดยผลผลิตของกระบวนการนี้ เรียกว่า กรอบความคิดเพื่อการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง (Collective action frames)

³ เรียบเรียงสรุปบางส่วนจาก David A. Snow, E. Burke Rochford, Jr., Steven K. Worden, Robert D. Benford, “Framing alignment processes, micromobilization, and movement participation”, *American Sociological Review*, Vol. 51, No. 4 (August, 1986), pp. 464-481

กรอบโครงความคิดในการปฏิบัติการร่วมทางการเมืองนี้ จะทำหน้าที่ในการตีความ ทำให้รูปการของโลกภายนอกง่ายต่อการเข้าใจ/ไม่สลับซับซ้อน (simplifying) และเข้มข้น (condensing) ขึ้น ในการระดมทรัพยากรและแรงสนับสนุนจากสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน สมาชิกผู้สนับสนุน เก็บรวบรวมการสนับสนุนจากกลุ่มคนที่ยังไม่ได้ตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการ กลุ่มผู้สังเกตการณ์ และทำลายการระดมจัดตั้งของฝ่ายคู่ปรับ (to demobilize antagonists) ดังนั้น กรอบโครงความคิดเพื่อการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง จึงเป็นชุดความเชื่อและความหมายที่นำไปสู่ปฏิบัติการ (action-oriented sets of beliefs and meanings) ที่คล้อยใจและให้ความชอบธรรมต่อกิจกรรมและการรณรงค์ขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม

ทั้งนี้ กรอบโครงความคิดจำเป็นต้องถูกประกอบขึ้นเพราะสมาชิกผู้เข้าร่วมขบวนการต้องจัดการ/ต่อรอง (negotiate) เรื่องความเข้าใจเงื่อนไขหรือสถานการณ์ปัญหาบางอย่างร่วมกันที่พวกเขาניยามว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลง, สร้างลักษณะการพิจารณากล่าวโทษว่าใครหรืออะไรที่จะต้องถูกโยนความผิดให้, อธิบายชุดการจัดการที่เป็นทางเลือก และกระตุ้นผู้อื่นให้ลงมือกระทำร่วมกันเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดย เดวิด สโนว์ และ โรเบิร์ต เบนฟอร์ด แยกองค์ประกอบงานสร้างกรอบโครงความคิดที่เป็นแกนหลักสำคัญ (core framing tasks) ออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1) การสร้างกรอบโครงความคิดวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing) เนื่องจากขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นพยายามที่แก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสถานการณ์หรือประเด็นปัญหาที่ขบวนการเคลื่อนไหวเผชิญอยู่ ดังนั้น จึงต้องพยายามระบุแหล่งที่มาของปัญหา ตัวแสดงที่มีส่วนร่วมในการสร้างปัญหา และผู้ที่ส่วนต้องรับผิดชอบต่อปัญหา นั่นคือ ต้องสร้างกรอบโครงความคิดวิเคราะห์ปัญหาขึ้นมา เพราะที่มาของปัญหานั้นมิได้มาจากธรรมชาติของปัญหาโดยอัตโนมัติ

2) การสร้างกรอบโครงความคิดในการเยียวยารักษา (Prognostic framing) การสร้างกรอบโครงความคิดในการเยียวยาปัญหานี้ ประกอบด้วยการแสดงให้เห็นถึงทางแก้ปัญหาที่ควรจะเป็น หรืออย่างน้อยแผนการในการต่อสู้ และยุทธศาสตร์ที่จะทำให้แผนการสำเร็จ กล่าวอย่างสั้นคือ “ควรจะทำอะไร (what is to be done)” รวมทั้งการระดมฉันทามติและแนวทางในการปฏิบัติการร่วมกัน

โดยกรอบโครงความคิดวิเคราะห์และการเยียวยารักษาจะมีความสอดคล้องลงรอยกัน กล่าวคือ การบ่งชี้ระบุปัญหาและสาเหตุ มีแนวโน้มที่จะบังคับจำกัดขอบเขตที่เป็นไปได้ของวิธีการแก้ปัญหาและยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมที่นำมาใช้ ที่อธิบายและสนับสนุนการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลได้ นอกจากนั้น ยังมีข้อจำกัดอีกอย่างหนึ่งของการสร้างกรอบโครงความคิดนี้ ซึ่งเหมือนกับการสร้างกรอบโครงความคิดอื่น คือ

เกิดขึ้นภายในสนามที่มีองค์กรหลากหลาย ดังนั้นจึงครอบคลุมไปถึงการโต้แย้งหักล้างตรรกะหรือความสามารถของแนวทางการแก้ไขปัญหาคือถูกนำมาใช้โดยฝ่ายตรงกันข้ามต่างๆ กับเหตุผลที่ใช้อธิบายการรักษาเยียวยา

3) การสร้างกรอบโครงความคิดใจ (Motivational framing) การสร้างกรอบโครงความคิดใจเป็นเรียกร้องให้ทุกฝ่ายเข้าร่วมปฏิบัติการทางการเมือง กับขบวนการเคลื่อนไหว หรือระดมเหตุผลใจในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติการรวมหมู่ที่จะทำให้สิ่งต่างๆ ดีขึ้น ประกอบด้วยการสร้างแนวคิดใหม่ๆ และการใช้กลุ่มคำศัพท์ (Vocabularies) ที่เข้ากับสถานการณ์ ที่สามารถจูงใจ ชักจูงโน้มน้าวให้กลุ่มต่างๆ เข้าร่วม ทำให้สมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกันอดรนทนไม่ได้ที่จะเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวและคงไว้ซึ่งการมีส่วนร่วมของพวกเขา โดยมีกลุ่มคำศัพท์จูงใจที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปที่สำคัญ 4 กลุ่ม คือ ความรุนแรงเข้มงวด (severity) ภาวะฉุกเฉิน (urgency) ประสิทธิภาพ (efficacy) และความถูกต้องเหมาะสมทางสังคมและศีลธรรม (propriety)⁴

อย่างไรก็ตาม การนำเสนอเหล่านี้ ใช่ว่าจะประสบความสำเร็จเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ที่สำคัญคือ ระดับของพลังแห่งความคล้อยจองลงรอยกันของกรอบโครง (the degree of resonance) ซึ่งหมายถึง ความมีประสิทธิภาพหรือหรือศักยภาพของการสร้างกรอบโครงความคิดที่เสนอในการระดม จึงอธิบายได้ว่าทำไมบางกรอบโครงมีประสิทธิภาพหรือความคล้อยจอง ขณะที่บางกรอบโครงไม่ประสบความสำเร็จ โดยมีปัจจัย 2 ชุด ที่มีปฏิสัมพันธ์ ในการอธิบายความผันแปรในเรื่องระดับของพลังแห่งความคล้อยจองลงรอยกันของกรอบโครงความคิด คือ ความน่าเชื่อถือของกรอบโครงที่ถูกเสนอขึ้นและความโดดเด่นโดยสัมพัทธ์ของมัน

ชุดแรก การมีความน่าเชื่อถือของกรอบโครงความคิดใดๆ นั้น มาจาก 3 ปัจจัย คือ การอยู่กับร่องอยู่กับรอยของกรอบโครงความคิด (frame consistency) การมีความน่าเชื่อถือในเชิงประจักษ์ (empirical credibility) และการมีความน่าเชื่อถือของผู้เรียบเรียงหรือผู้สร้างการอ้างอิงนั้น (credibility of frame articulators or claims makers)

ปัจจัยแรก การอยู่กับร่องอยู่กับรอยของกรอบโครงความคิด (frame consistency) หมายถึง การเข้ากันระหว่างความเชื่อที่สร้างขึ้น การอ้าง และการกระทำขององค์กรขบวนการเคลื่อนไหว การไม่อยู่กับร่องกับรอยนี้จะแสดงออกตัวเองใน 2 ทาง คือ อยู่ในรูปของความขัดแย้งกันเองที่ปรากฏชัดเจนในความเชื่อหรือการ

⁴ เรียบเรียงสรุปเรื่อง "กรอบโครงความคิดหลัก" จาก Robert D. Benford and David A. Snow, "Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment," *Annual Review of Sociology*, Vol. 26 (2000), pp. 611-639

อ้าง และความขัดแย้งกันเองในการสร้างกรอบความคิดกับการกระทำทางยุทธศาสตร์ หรือเรียกว่าการขัดกันระหว่างสิ่งที่พูดกับสิ่งที่ทำ โดยมีสมมุติฐาน คือ หากมีความขัดแย้งกันมากหรือเห็นได้ชัดเจนในอันใดอันหนึ่งก็จะทำให้กรอบโครงความคิดนี้มีพลังความคล่องจองลงรอยกันน้อย ทำให้มีปัญหาในการระดมคนเข้าร่วม

ปัจจัยที่สอง ความน่าเชื่อถือในเชิงประจักษ์ของกรอบโครงความคิด หมายถึง การเข้ากันได้พอดีระหว่างการสร้างกรอบโครงความคิด กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในโลก ประเด็นนี้ไม่ใช่เรื่องว่า กรอบการวิเคราะห์ปัญหาและเฝ้าระวังรักษาเป็นข้อเท็จจริงหรือฟังขึ้นจริงๆ แต่หมายถึงการอ้างอิงข้อมูลเชิงประจักษ์ ที่ทำให้ตัวมันเองถูกอ่านในฐานะที่เป็นตัวชีวิต “ความเป็นจริง (Real)” ของการอ้างถึงปัญหาเหล่านั้น โดยมีสมมุติฐาน คือ ถ้าหลักฐานที่อ้างเชื่อถือได้ในทางวัฒนธรรมมาก และมีจำนวนของหลักฐานเหล่านั้นมาก ก็ทำให้การสร้างกรอบโครงความคิดมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น และร้องเรียกผู้คนได้กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของสองส่วนนี้ ไม่จำเป็นต้องมีความน่าเชื่อถือในลักษณะทั่วไป เพียงแต่ต้องน่าเชื่อถือสำหรับมุมมองบางส่วนหรือพรรคพวกหรือผู้สนับสนุนที่เป็นจริงของพวกเขา

ปัจจัยสุดท้าย คือ ความน่าเชื่อถือของผู้เรียบเรียงหรือผู้สร้างกรอบโครงความคิด ประเด็นนี้ได้มีการอภิปรายกันในด้านจิตวิทยาสังคมของการสื่อสารว่า คนพูดที่ถูกพิจารณาว่าน่าเชื่อถือมากกว่า โดยทั่วไปก็จะยั่วยวนชวนใจให้น่าเชื่อถือมากกว่า ตัวแปรเรื่องสถานะและความรู้ในเรื่องนั้นๆ จะสัมพันธ์กับความยั่วยวนชวนใจนี้ โดยมีสมมุติฐานคือ สถานะและ/หรือความรู้ความชำนาญที่สูงของผู้สร้างกรอบโครงความคิด และ/หรือองค์กรที่เขาเป็นตัวแทน ก็จะทำให้การสร้างกรอบโครงความคิดหรือการอ้างควาน่าเป็นจริงและน่าเชื่อถือมากกว่า

ปัจจัยชุดที่ 2 ที่เกี่ยวข้องกับพลังของกรอบโครงความคิด คือ ความโดดเด่นของมันต่อกลุ่มเป้าหมายในการระดม ซึ่งมี 3 ด้านที่สำคัญ โดยความโดดเด่นนี้มี 3 มิติ การอยู่กลางใจของผู้คน (centrality) การเปรียบเทียบเข้ากันได้กับประสบการณ์ (experiential commensurability) และการเข้ากับเรื่องเล่าที่มีอยู่เดิม (narrative fidelity)

ประการแรก การอยู่กลางใจของผู้คน (centrality) คือ การทำอย่างไรที่จะทำให้ความเชื่อ คุณค่า และความคิดที่เชื่อมร้อยกับกรอบโครงความคิดของขบวนการเคลื่อนไหว กลายเป็นสาระสำคัญของชีวิตของกลุ่มเป้าหมายในการระดม โดยมีสมมุติฐานว่า หากความเชื่อที่รองรับ ความคิด คุณค่า ของขบวนการเคลื่อนไหว เข้าไปอยู่ในใจกลางของกลุ่มเป้าหมาย ก็มีความเป็นไปได้ในการระดมมากกว่า

ประการที่สอง การเปรียบเทียบเข้ากันได้กับประสบการณ์ (experiential commensurability) คือ กรอบโครงความคิดของขบวนการหาบได้สนิทหรือสอดคล้องกับประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ประสบการณ์

ส่วนตัวของกลุ่มเป้าหมายแค่นั้น หรือว่าเป็นนามธรรม แยกจากชีวิตหรือประสบการณ์ของกลุ่มเป้าหมาย โดยสมมุติฐานคือ การเปรียบเทียบเข้ากันได้ในเชิงประสบการณ์ของกรอบโครงความคิดยิ่งมากก็ยิ่งทำให้มันโดดเด่นต้องใจ และระดมได้มากกว่า

ประการสุดท้าย การเข้ากับเรื่องเล่าที่มีอยู่เดิม (narrative fidelity) คือ การสร้างกรอบโครงความคิดนั้นสอดคล้องลงรอยในเชิงวัฒนธรรมหรือไม่ เนื้อหาแบบใดที่คล้องจองกับเรื่องเล่าทางวัฒนธรรมของกลุ่มเป้าหมาย ที่เรียกนิทานปรัมปรา (Myths) ความคิดหลักที่ครอบงำหรืออุดมการณ์ที่ฝังอยู่ เมื่อมีความตรงกัน การสร้างกรอบโครงความคิดนั้นก็พูดว่าเข้ากับการเรื่องเล่า โดยสมมุติฐาน คือ ยิ่งมีความเข้ากันกับเรื่องเล่ามากเท่าใด ความโดดเด่นโดนใจก็จะมาก มีช่องในการระดมได้มากกว่า ซึ่งอาจจะมีเรียกว่ามีพลังแห่งความคล้องจองลงรอยทางวัฒนธรรม (cultural resonance)⁵

ทั้งนี้ โครงการวิจัยนี้ จะนำเรื่องกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดนี้มาในการศึกษาปัญญาชน นักวิชาการ ฝ่าย กปปส. โดยให้ความสนใจไปที่ “กระบวนการ” ที่โลกภายนอกถูกตีความหรือใส่กรอบคิด (Frame) และนำเสนอต่อสังคม และแข่งขันกับข้อตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหว โดยการดึงทรัพยากร ความรู้ความเข้าใจเดิม ฐานวัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือความเชื่อต่างๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมการเมือง ขึ้นมาต่อยอด ดัดแปลงเสริมแต่ง ในการสร้างกรอบโครงความคิดในการต่อสู้

3. คำถามหลักและวัตถุประสงค์ และขอบเขตในการศึกษา

โครงการวิจัยนี้มีคำถามหลักว่า ปัญญาชนนักวิชาการ ฝ่าย กปปส. มีกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดในการกระทำรวมหมู่ เพื่อระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการต่อต้านรัฐบาล/ฝ่ายตรงกันข้าม และแข่งขันกับข้อตรงข้ามของขบวนการเคลื่อนไหวอย่างไร มีการใช้ความรู้ความเข้าใจเดิม ฐานวัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือความเชื่อต่างๆ ที่ไหลเวียนอยู่ในสังคมการเมือง มาใช้ในการสร้างกรอบโครงอย่างไรบ้าง และปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อความสำเร็จในการสร้างกรอบโครงความคิดและขบวนการเคลื่อนไหวโดยรวม

⁵ Robert D. Benford and David A. Snow, “ Framing Processes and Social Movements: An Overview and Assessment,” *Annual Review of Sociology*, Vol. 26 (2000), pp.

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. อธิบายกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดของปัญญาชนนักวิชาการฝ่าย กปปส. ในการต่อต้านรัฐบาลและการต่อสู้แข่งขันกับข้าวดังตรงข้ามหรือคู่ปรับของขบวนการเคลื่อนไหว
2. วิเคราะห์การใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือความเชื่อต่างๆ ที่มีอยู่แต่เดิม และปัจจัยความสำเร็จในการสร้างกรอบโครงความคิดและขบวนการเคลื่อนไหวโดยรวม

ขอบเขตและช่วงเวลาในการศึกษา

แหล่งข้อมูลหรือหลักฐานในการศึกษาวิเคราะห์ ประกอบด้วยคำปราศรัยบนเวที บทความ/ข้อเขียน แถลงข่าว/แถลงการณ์ บทสัมภาษณ์ ในสื่อในรูปแบบต่างๆ รวมทั้งการสนทนาในรายการโทรทัศน์ ของนักวิชาการทั้งที่เป็นปัจเจกและกลุ่ม ที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวหรือสนับสนุน กปปส. ซึ่งมีบทบาทสำคัญ โดดเด่นเป็นที่ยอมรับและนิยมในหมู่ผู้ชุมนุม หรือสื่อมวลชน ทั้งนี้ สำหรับบุคคลที่อยู่ในขอบเขตที่จะทำการศึกษานี้ จะทำการคัดเลือกบุคคลที่โดดเด่นอย่างเช่น จรัส สุวรรณมาลา (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) จักษ์ พันธุ์ชูเพชร (มหาวิทยาลัยนเรศวร) สมบัติ อารังธัญวงศ์ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์) กลุ่ม 'สยามประชาภิวัฒน์' นำโดย บรรเจิด สิงคะเนติ (สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์)

ระยะเวลา นับตั้งแต่ 31 ตุลาคม 2556 ซึ่งมีการเริ่มชุมนุมคัดค้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ที่สถานีรถไฟสามเสน จนถึงรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557

ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อการดำเนินงานเสร็จสิ้น

1. มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดของปัญญาชนนักวิชาการฝ่าย กปปส. ในการต่อต้านรัฐบาล และการต่อสู้แข่งขันกับข้าวดังตรงข้ามหรือคู่ปรับของขบวนการเคลื่อนไหว
2. แสดงให้เห็นถึงการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรม อุดมการณ์ หรือความเชื่อต่างๆ ที่มีอยู่แต่เดิม และปัจจัยความสำเร็จในการสร้างกรอบโครงความคิดและขบวนการเคลื่อนไหวโดยรวม
3. ช่วยให้เข้าใจความขัดแย้งทางการเมืองที่ดำเนินต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันอย่างสลับซับซ้อนมากขึ้น และอาจจะเป็นกรอบสำคัญในการเปลี่ยนผ่านความขัดแย้งที่รุนแรงไปสู่วิถีทางที่สันติมากขึ้น

โครงสร้างเนื้อหางานวิจัย

บทที่ 1 : บทนำ ความสำคัญของปัญหา ทบทวนวรรณกรรม กรอบทฤษฎีและวิธีการศึกษา

บทที่ 2 : พัฒนาการการเคลื่อนไหว จาก พ.ร.บ. นิรโทษกรรม สู่ปฏิรูปประเทศไทย

อธิบายถึงการกำเนิดขบวนการต่อต้านรัฐบาล “ระบอบทักษิณ” ในช่วงแรก เพื่อให้เห็นภาพรวม/ภาพใหญ่ของขบวนการต่อต้านทั้งหมด และพลวัตที่เกิดขึ้น โดยเน้นหรือให้น้ำหนักในส่วนของ กปปส. เพราะการ

เข้าใจพัฒนาการของการเคลื่อนไหวในช่วงนี้ จะทำให้เข้าใจกระบวนการสร้างกรอบความคิดของ นักวิชาการเด่นชัดขึ้น

บทที่ 3 : บทบาทและการเคลื่อนไหวของสถาบันการศึกษา-นักวิชาการ ในการเคลื่อนไหวของ กปปส.

อธิบายบทบาทและการเคลื่อนไหวของนักวิชาการที่เป็นเครือข่าย และในนามของสถาบันการศึกษา ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นลักษณะเด่นของการเคลื่อนไหวในกรณีของ กปปส. ครึ่งนี้ ที่สถาบันศึกษาหลายแห่งออกแถลงการณ์ในนามองค์กรหรืออ้างชื่อสถาบันการศึกษา และมีการใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผย รวมทั้งการปิดการเรียนการสอน เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรเข้าร่วมการชุมนุม

บทที่ 4: กระบวนการสร้างกรอบความคิดของปัญญาชนนักวิชาการ

อธิบายกระบวนการสร้างกรอบความคิดในการต่อต้านรัฐบาลของปัญญาชนนักวิชาการคนสำคัญที่โดดเด่นในช่วงการเคลื่อนไหวของ กปปส. โดยที่นี้ จะไม่ได้สนใจตัวกรอบโครงหลัก แต่สนใจกระบวนการในการเรียบเรียง/ร้อยเรียงกรอบโครงความคิด การดึงความรู้ ทรัพยากร วัฒนธรรม อุดมการณ์ ความเชื่อต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมไทย มาต่อเติมดัดแปลง ใช้ในการต่อต้านรัฐบาล รวมทั้ง พลวัตของการสร้างกรอบโครง

บทที่ 5 : วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จของกรอบโครงความคิดของปัญญาชน

วิเคราะห์ปัจจัยความสำเร็จ/ล้มเหลวของกระบวนการสร้างกรอบโครงความคิดของปัญญาชนนักวิชาการ และความสัมพันธ์ระหว่างกรอบโครงความคิดกับการระดมคนเข้าร่วม และความสำเร็จของขบวนการเคลื่อนไหว

บทที่ 2 พัฒนาการการเคลื่อนไหว จาก พ.ร.บ. นิรโทษกรรม สู่ปฏิรูปประเทศไทย

เนื้อหาในส่วนนี้ จะเป็นการพยายามอธิบายพัฒนาการการเคลื่อนไหวของฝ่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ กปปส. ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการเคลื่อนไหว เพื่อแสดงให้เห็นถึงที่มาของการผลักดัน ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม อันเป็นตัวจุดชนวนความขัดแย้ง เหตุผลของการยกระดับหรือพัฒนาการการเคลื่อนไหว ที่นำไปสู่การรัฐประหารในที่สุด โดยจะแบ่งเนื้อหาหลักออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. ความพยายามในการผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับประชาชน สู่ฉบับรัฐบาล “เหมาแข่ง” 2. การคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม จากหลากหลายสู่การไล่รัฐบาล 3. ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ปฏิบัติการปิดกรุงเทพฯ สู่รัฐประหาร

1. ความพยายามในการผลักดัน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ฉบับประชาชน สู่ฉบับรัฐบาล “เหมาแข่ง”

ผลจากความขัดแย้งทางการเมืองนับตั้งแต่ก่อนการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ต่อเนื่องจนถึงรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ในปี 2554 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ความรุนแรงในเดือนเมษายน - พฤษภาคม 2553 นอกจากทำให้มีผู้สูญเสียชีวิตและบาดเจ็บจำนวนมากแล้ว ยังมีผู้ที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทั้งสองฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “คนเสื้อแดง” ถูกดำเนินคดีจำนวนมาก⁶ ดังนั้น การกีดกันที่สำคัญของรัฐบาลใหม่ รัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จากความคาดหวังของผู้สนับสนุนของเขา คือ การคืนความยุติธรรมให้กับพวกเขาในฐานะที่เป็นเหยื่อและได้รับผลกระทบจากการต่อสู้ที่ผ่านมา และมีผลต่อการส่งรัฐบาลยิ่งลักษณ์เข้าสู่ทำเนียบรัฐบาล หนึ่งในภารกิจคืนความยุติธรรมนั้น คือ “การนิรโทษกรรม” ให้กับประชาชน หรือ “เอาเพื่อนออกจากคุก” จึงเป็นภารกิจที่สำคัญของพวกเขา

อย่างไรก็ตาม หลังจากได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งและเข้าสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ดูเหมือนว่าการคืนความยุติธรรมให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนั้น ไม่ได้เป็นภารกิจที่ถูกให้ความสำคัญจากรัฐบาลเท่าไรนัก นำไปสู่การค่อยๆ ก่อตัวและเคลื่อนไหวผลักดันของคนเสื้อแดงและผู้สนับสนุนบางส่วน รูปธรรมที่สำคัญของความพยายามนี้ เช่น การนำเสนอเรื่อง “ร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องนิรโทษกรรมและขจัดความขัดแย้ง” ของคณะนิติราษฎร์ ซึ่งเสนอการนิรโทษกรรมด้วยการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ในต้นปี 2556⁷ และที่สำคัญคือ ข้อเสนอดังกล่าวนำไปสู่การรวมตัวและเคลื่อนไหวในนามของ “แนวร่วม 29 มกรา ปลดปล่อย

⁶ จากการเก็บข้อมูล ของ ศปช. หลังจากสลายการชุมนุมปี 2553 จนถึง เมษายน 2555 พบว่า ประชาชนที่ถูกจับกุมมีจำนวน 1,857 คน และถูกดำเนินคดี 1,763 คน ดูใน “ศปช. เปิดฉบับสมบูรณ์รายงานสลายการชุมนุม ปี 53 - ฉบับสรุป. กรรมการสิทธิฯ ยังเจียบ” ประชาไท, 19 สิงหาคม 2555

⁷ ดู “นิติราษฎร์: คำอธิบายเรื่องร่าง รธน. ว่าด้วยนิรโทษกรรมและขจัดความขัดแย้ง” ประชาไท, 13 มกราคม 2556

นักโทษการเมือง” จัด ณรงค์ “29 มกรา หมิ่นปลดปล่อย” ชุมนุมที่ลานพระบรมรูปทรงม้าในวันที่ 29 มกราคม 2556 และนำข้อเสนอดังกล่าวเสนอต่อรัฐบาล⁸

การออกมาเคลื่อนไหวดังกล่าว โดยตัวมันเอง ด้านหนึ่งคือการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลต่อเรื่องนี้โดยตรง ส่งผลให้นักการเมือง ส.ส. จำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นแกนนำของการเคลื่อนไหวในนามของ “แนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.)” จำเป็นต้องออกมาตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของมวลชน โดยนายวรชัย เหมะ ส.ส.สมุทรปราการ แกนนำ นปช. พร้อมด้วย สส. จำนวนหนึ่ง ได้ออกมาผลักดันและนำเสนอร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมของตน (ซึ่งต่อมาเรียกกันว่า ร่าง “ฉบับวรชัย”) และพรรคเพื่อไทยได้ออกมาประกาศสนับสนุนในภายหลัง เมื่อร่าง พ.ร.บ. ฉบับต่างๆ ของรัฐบาล ถูกวิพากษ์วิจารณ์คัดค้าน ในประเด็นเรื่องขอบเขตของกลุ่มคนที่จะได้รับการนิรโทษกรรม แต่อย่างไรก็ตาม ความพยายามของรัฐบาลในการผลักดันการนิรโทษกรรมผ่านกฎหมายฉบับต่างๆ ที่ค่อนข้างคลุมเครือ ทั้งเรื่องระยะเวลาและและขอบเขตของผู้ที่ได้รับการนิรโทษกรรม ไม่ว่าจะเป็นตัวนักการเมือง แกนนำผู้เคลื่อนไหวเจ้าหน้าที่รัฐที่มีส่วนในการใช้ความรุนแรง เป็นต้น ก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มญาติผู้สูญเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมในเหตุการณ์เมษายน-พฤษภาคม 2553 และกลุ่มอื่นๆ ด้วยเช่นกัน ในประเด็นที่สำคัญคือ คำนินรโทษกรรมให้ผู้สั่งการฆ่าประชาชน⁹

การเคลื่อนไหวคัดค้านจากหลายกลุ่มคึกคักขึ้น เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้นำร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรในวันที่ 7 สิงหาคม 2556 และสภาผู้แทนราษฎรมิมีมติรับหลักการในวาระแรกในวันที่ 8 สิงหาคม 2556 ท่ามกลางการคัดค้านอย่างรุนแรงของ ส.ส. จากพรรคประชาธิปัตย์ และที่เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในเรื่องนี้ นำไปสู่การคัดค้านอย่างรุนแรงในขั้นตอนกรรมาธิการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อความในมาตรา 3 คือ จากร่างเดิมที่บัญญัติว่า

มาตรา 3 ให้บรรดาการกระทำใดๆ ของบุคคลที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง หรือบุคคลซึ่งไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมทางการเมือง แต่กระทำการนั้น มีมูลเหตุเกี่ยวข้องหรือเกี่ยวเนื่องกับความขัดแย้งทางการเมือง โดยการกล่าวด้วยวาจาหรือโฆษณาด้วยวิธีการ

⁸ “เสื้อแดงกลุ่ม 29 มกรา ชุมนุมยื่นร่างนิรโทษกรรม "เฉลิม" รับเรื่อง ไม่รับปาก” ประชาไท, 29 มกราคม 2556

⁹ เช่น กลุ่มวันอาทิตย์สีแดง ซึ่งนำโดย บก.ลายจุด, คณะนิติราษฎร์, นักศึกษากลุ่มธรรมศาสตร์เสรีเพื่อประชาธิปไตย, องค์การนักศึกษาและสภานักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, ศูนย์ข้อมูลประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการสลายการชุมนุมกรณี เม.ย.-พ.ค. 53 (สปช.) ดู “คุณคัดค้านนิรโทษกรรมแบบไหน?” iLaw, 4 พฤศจิกายน 2556

ใด เพื่อเรียกร้องให้มีการต่อต้านรัฐ การป้องกันตน การต่อสู้ขัดขืนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือการชุมนุม การประท้วง หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใดๆ อันอาจเป็นการกระทบต่อชีวิต ร่างกาย อนามัย ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น ซึ่งเป็นเหตุการณ์สืบเนื่องจากการ ชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2549 ถึงวันที่ 10 พฤษภาคม 2554 ไม่เป็นความผิดต่อไป และให้การนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง

การกระทำในวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใดๆ ของบรรดาผู้ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจหรือสั่งการ ให้มีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในห้วงระยะเวลาดังกล่าว

แก้ไขมาเป็นข้อความตามภาพข้างล่าง คือ

มาตรา ๓ ให้บรรดาการกระทำใด ๆ ทั้งหลายทั้งสิ้นของบุคคลหรือประชาชนที่เกี่ยวข้อง
กับการชุมนุมทางการเมือง หรือการแสดงออกทางการเมือง หรือผู้ใดก็ตามที่ไม่ได้เข้าร่วมการชุมนุมทาง
ตัวหรือใจ/แต่ได้ระงับการชุมนุมเพื่อเหตุอันควรหรือเหตุอันสมควรซึ่งความขัดแย้งทางการเมือง ได้ยุติการต่อสู้
ตัวหรือใจ/หรือได้ยอมจำนนต่อวิถีทางใดก็ได้เพื่อระงับหรือให้มีการยุติการต่อสู้ตัวหรือใจ/การขัดขืนกัน/การต่อสู้ขัดขืน
ตัวหรือใจ/หรือการระงับการชุมนุมหรือการระงับการชุมนุม/การประท้วง/หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใด ๆ/อันอาจ
เป็นต่อการกระทบต่อชีวิต/ร่างกาย/ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น/ซึ่งเป็นเหตุที่ระงับ
สิ่งหนึ่งซึ่งขัดต่อการชุมนุมทางการเมือง/หรือการแสดงออกทางการเมือง/ตั้งแต่หรือที่ถูกละเลาะว่าเป็นผู้กระทำ
ผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔
รวมทั้งองค์กรหรือหน่วยงานที่ดำเนินการในเรื่องดังกล่าวสืบเนื่องต่อมาที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. ๒๕๕๔
ถึงวันที่ ๑๖/๑๐/๒๕๕๕ ไม่เป็นความผิดต่อไปและให้ผู้ที่ระงับการชุมนุมหรือการประท้วงเป็นเหตุที่
๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้
หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง

การกระทำในตามวรรคหนึ่ง ไม่รวมถึงการกระทำใด ๆ/อันอาจกระทบต่อชีวิตหรือสิทธิ
ตัวหรือใจ/หรือสิ่งใด ๆ/แต่ได้ระงับการชุมนุมเพื่อเหตุอันควรหรือเหตุอันสมควรซึ่งความขัดแย้งทางการเมือง ได้ยุติการต่อสู้
ตัวหรือใจ/หรือได้ยอมจำนนต่อวิถีทางใดก็ได้เพื่อระงับหรือให้มีการยุติการต่อสู้ตัวหรือใจ/การขัดขืนกัน/การต่อสู้ขัดขืน
ตัวหรือใจ/หรือการระงับการชุมนุมหรือการระงับการชุมนุม/การประท้วง/หรือการแสดงออกด้วยวิธีการใด ๆ/อันอาจ
เป็นต่อการกระทบต่อชีวิต/ร่างกาย/ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดของบุคคลอื่น/ซึ่งเป็นเหตุที่ระงับ
สิ่งหนึ่งซึ่งขัดต่อการชุมนุมทางการเมือง/หรือการแสดงออกทางการเมือง/ตั้งแต่หรือที่ถูกละเลาะว่าเป็นผู้กระทำ
ผิดโดยคณะบุคคลหรือองค์กรที่จัดตั้งขึ้นภายหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ ๑๙ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๔
ถึงวันที่ ๑๖/๑๐/๒๕๕๕ ไม่เป็นความผิดต่อไปและให้ผู้ที่ระงับการชุมนุมหรือการประท้วงเป็นเหตุที่
๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๖ ไม่ว่าผู้กระทำจะได้กระทำในฐานะตัวการ ผู้สนับสนุน ผู้ใช้ให้กระทำ หรือผู้ถูกใช้
หากการกระทำนั้นผิดต่อกฎหมายก็ให้ผู้กระทำพ้นจากความผิดและความรับผิดโดยสิ้นเชิง

การแก้ไขดังกล่าว ส่งผลให้เกิดการประท้วงจากนักวิชาการและกลุ่มการเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวาง ด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน และจุดแตกหักของเหตุการณ์เกิดขึ้นเมื่อประธานสภาผู้แทนราษฎรได้นัดประชุมสภานัดพิเศษในวันที่ 31 ตุลาคม 2556 เพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม และในตอนดึกของวันศุกร์ที่ 1

พฤศจิกายน 2556 เมื่อสภาผู้แทนราษฎรได้เร่งผ่านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับที่กรรมาธิการพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว ด้วยคะแนนเสียง 310 เสียง งดออกเสียง 4 เสียง โดยที่ ส.ส. ฝ่ายค้านพากันวอล์คเอาท์จากที่ประชุม¹⁰

2. การคัดค้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจากหลากหลายสู่การไต่รัฐบาล โดยการนำของ กปปส.

อย่างที่ได้อธิบายมาแล้ว การคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม มาจากกลุ่มและเหตุผลที่ค่อนข้างหลากหลายในช่วงแรก แต่เราสามารถที่จะแบ่งออกเป็น 2 ปีกทางการเมือง คือ กลุ่มที่คัดค้านหรือเป็นปรปักษ์กับรัฐบาลและทักษิณโดยรวมมาตั้งแต่ต้น กับอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ได้คัดค้านหรือต่อต้านรัฐบาลหรือบางส่วนกลับเป็นผู้สนับสนุนรัฐบาลโดยตรง แต่ไม่เห็นด้วยกับเนื้อหาของการนิรโทษกรรมที่ขยายขอบเขตออกไปครอบคลุมถึงผู้ที่มีส่วนในการใช้ความรุนแรงและต้องรับผิดชอบต่อการใช้กำลังปราบปรามประชาชน อย่างไรก็ตาม ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะปีกแรกซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการเคลื่อนไหวโค่นล้มรัฐบาล ขณะที่ส่วนที่ 2 จำกัดการเคลื่อนไหวไว้แค่การคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเท่านั้น

กระแสการคัดค้านการนิรโทษกรรมเกิดขึ้นตั้งแต่รัฐบาลชุดใหม่เข้ามาบริหารประเทศ และมีกระแสข่าวความพยายามในการผลักดันการนิรโทษกรรม โดยมีประเด็นหลักและข้อห่วงใยที่สำคัญที่สุดของฝ่ายตรงข้าม คือ การนิรโทษกรรมให้กับอดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร การพยายามผลักดันการนิรโทษกรรมให้กับประชาชนภายใต้การนำของ “แนวร่วม 29 มกรา” มีส่วนในการจุดประเด็นเรื่องนี้ขึ้นมาอย่างมีนัยสำคัญ และนำไปสู่ข้อถกเถียงต่างๆ แต่ประเด็นสำคัญ คือ การกดดันรัฐบาลให้ช่วยเหลือนักโทษทางการเมืองที่เป็นประชาชนธรรมดา ที่ถูกดำเนินคดีหรือถูกจำคุกอยู่ในขณะนั้น การตอบสนองของรัฐบาลต่อประเด็นนี้และการเสนอร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องของฝ่ายการเมือง ทำให้กระแสการคัดค้านกลับสูงขึ้น ด้วยการตั้งข้อสังเกตว่าจะเป็นการช่วยเหลืออดีตนายกรัฐมนตรี ทักษิณ ชินวัตร ให้พ้นจากความผิด และสามารถปลุกระดมผู้คนออกมาเคลื่อนไหวอย่างกว้างขวาง ทั้งภายในรัฐสภาโดยการนำของฝ่ายค้าน พรรคประชาธิปัตย์ และการเมืองบนท้องถนน ซึ่งนำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ส.ส. จากพรรคประชาธิปัตย์

การเคลื่อนไหวคัดค้านนอกสภา ภายใต้การนำของ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ ผ่านเวที “เดินหน้าผ่าความจริง หยุดล้างผิดคนโกง” เพื่อคัดค้านการนิรโทษกรรมและการแก้ไขรัฐธรรมนูญ เป็นไปอย่างคึกคักมากขึ้น เมื่อมีการบรรจุวาระ ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร และกลายเป็นเวทีคู่ขนานกับการพิจารณาและอภิปรายของสภาผู้แทนราษฎรในรัฐสภา โดยข้อเรียกร้องหลักคือ ให้รัฐบาลถอนร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมจากการประชุมสภาผู้แทนราษฎร กล่าวได้ว่าเป็นเวทีเตรียมความพร้อมทั้งความคิด

¹⁰ ดู “คุณคัดค้านนิรโทษกรรมแบบไหน?” iLaw, 4 พฤศจิกายน 2556

และปฏิบัติการของประชาชนในการคัดค้านเรื่องดังกล่าวที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จนกระทั่งเมื่อมีการนัดประชุมสภาผู้แทนราษฎร เพื่อพิจารณาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ในวาระที่ 3 การชุมนุมจึงถูกจัดขึ้นทันทีในวันเดียวกัน คือ วันที่ 31 ตุลาคม 2556 ที่สถานีรถไฟสามเสน โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ให้สัมภาษณ์ว่า การชุมนุมครั้งนี้เป็นการต่อต้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมที่จะช่วย พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีและคนที่ฆ่าประชาชนผู้บริสุทธิ์ เวทีการชุมนุมนี้จึงเป็นของประชาชนไม่ใช่ของพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชาธิปัตย์พร้อมร่วมต่อสู้กับประชาชน โดยพร้อมเอาชีวิตตัวเองเป็นประกัน หากต้องการให้ยุติการชุมนุม รัฐบาลต้องถอนร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมออกจากการพิจารณาในทันที¹¹

ภายหลังจากสภาผู้แทนราษฎรผ่านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศว่าจะชุมนุมคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมยืดเยื้อต่อไป และเรียกร้องให้ประชาชนเข้าร่วมชุมนุมกันให้มากขึ้น และได้เคลื่อนย้ายการชุมนุมมาปักหลักที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน ในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2556 อย่างไรก็ตาม ฝ่ายรัฐบาลได้ยินยอมถอนการผลักดันเรื่องนี้ ในขั้นตอนของวุฒิสภา ซึ่งทำหน้าที่ในการพิจารณาร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมต่อจากสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2556 โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แถลงว่าได้มีการถอนร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมออกไปหมดแล้ว “ขอวิงวอนพี่น้องประชาชนยุติการชุมนุมเพราะตอนนี้ทุกฝ่ายแสดงเจตนารมณ์แล้ว และที่ผ่านมาประเทศบอบช้ำแล้ว ไม่อยากให้มาซ้ำเติมอีก ยืนยันว่ารัฐบาลจะไม่เอาร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมมาพิจารณาอีกเด็ดขาด”¹² นอกจากนั้น ในวันที่ 9 พฤศจิกายน 2556 หัวหน้าพรรคการเมืองต่างๆ ทั้งพรรคเพื่อไทย พรรคชาติไทยพัฒนา พรรคชาติพัฒนาพรรคพลังชล ได้แถลงข่าวลงสัตยาบันต่อประชาชนชาวไทยว่าจะไม่เสนอให้สภาผู้แทนราษฎรหยิบยกร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมขึ้นมาพิจารณาอีก¹³ และสุดท้าย วันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 ประชุมสมาชิกวุฒิสภามีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน 141 เสียง ไม่รับร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมไว้พิจารณา ซึ่งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ให้วุฒิสภาส่งร่างกฎหมายนี้กลับไปยังสภาผู้แทนราษฎร ทั้งนี้ สภาผู้แทนราษฎรจะสามารถนำกฎหมายฉบับดังกล่าวขึ้นมาพิจารณาได้ต่อเมื่อผ่านไปแล้ว 180 วัน และคณะรัฐมนตรีและสภาผู้แทนราษฎรจะเสนอร่าง พ.ร.บ.ที่มีเนื้อหาคล้ายคลึงกันนี้อีกไม่ได้¹⁴

¹¹ดูเพิ่มเติม “มือบสามเสนศึกคัก ‘เทือก’ โวเอาชีวิตเป็นเดิมพัน คำขาดถอนนิรโทษ-ตร.ชี้ยึดเยื้อ สภาถกวาระ2 ปชป.-พท.โต้กันนัว ‘มาร์ค-สุเทพ’ รับคำสั่งฟ้องอสส.” , ไทยรัฐ, 2 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1,11,14,19.

¹²เรื่องเดียวกัน หน้า 14.

¹³ “4 พรรคลงสัตยาบันคว่ำร่าง ‘พ.ร.บ.สุดซอย’”, มติชน, 10 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2.

¹⁴ “มติวุฒิเอกฉันท์ 141 เสียง คว่ำ ‘สุดซอย’ เปิดรัฐสภา 13 พ.ย. ถกทางออกขัดแย้ง”, มติชน, 13 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 13.

หากพิจารณาจากข้อเรียกร้องเดิม กล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม แกนนำการชุมนุม นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ขึ้นเวทีปราศรัยกับผู้ชุมนุมว่า ตอนนี้มีทางเลือกสองทาง คือ 1. ยินดีกับชัยชนะขั้นต้นที่รัฐบาลได้ชะลอกฎหมายเอาไว้ และวุฒิสภาก็จะลงมติว่าร่างกฎหมายนี้ หรือ 2. จะสู้ต่อไปด้วยพลังมหาชน ดำเนินการจนกฎหมายนิรโทษกรรมตายไปจากโลก ปรากฏว่าผู้ชุมนุมส่งเสียงโห่ร้องและเป่านกหวีดขานรับทางเลือกที่ 2 นายสุเทพจึงได้ประกาศว่า มติศาลประชาชนมีความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้สู้ต่อไป และประกาศต่อหน้าผู้ชุมนุมว่าตนและแกนนำอีก 8 คน อันได้แก่ นายถาวร เสนเนียม นายสาทิตย์ วงศ์หนองเตย นายอิสสระ สมชัย นายวิทยา แก้วภราดัย นายชุมพล จุลใส นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ นายเอกนัฏ พร้อมพันธุ์ และนายณัฐพล ติปสุวรรณ จะลาออกจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเพื่อมาร่วมต่อสู้กับประชาชนอย่างเต็มตัว ควบคู่ไปกับ ส.ส. พรรคคนอื่นๆ ที่ต่อสู้ในสภาผู้แทนราษฎร

นอกจากนี้ นายสุเทพยังเรียกร้องให้ประชาชนยกระดับความเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล โดยออกเป็นมาตรการ ดังนี้ 1. เชิญชวนให้ประชาชนอารยะขัดขืนอย่างเข้มแข็งทั่วประเทศ โดยในวันที่ 13 – 15 พฤศจิกายน 2556 ขอความร่วมมือเจ้าของกิจการหยุดงานทั่วประเทศ รวมถึงนิสิต-นักศึกษา ให้ขึ้นป้ายหยุดการเรียนการสอนทั่วประเทศ 2. ขอความร่วมมือเอกชน นักธุรกิจ ชะลอการชำระภาษีพร้อมกันทั่วประเทศ 3. ต่อสู้ด้วยสัญลักษณ์ ขอให้ประตูปิดชาติไว้ตามอาคาร บ้านเรือน รถยนต์ และแขวนคอด้วยนกหวีด 4. หากพบเห็นนายกรัฐมนตรีและคนของรัฐบาลที่ใดก็ตามให้เป่านกหวีดไล่ทันที ต่อมา 15 พฤศจิกายน 2556 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำผู้ชุมนุมขึ้นเวทีปราศรัย ประกาศยกระดับการเคลื่อนไหวเป็นขจัดระบอบทักษิณแบบถอนรากถอนโคนให้หมดไปจากแผ่นดินไทย โดยมี 4 มาตรการ คือ 1. ล่ารายชื่อเพื่อยื่นคำร้องต่อ ป.ป.ช. กรณี ส.ส. 310 คน ลงมติรับร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม 2. แสดงความรังเกียจโดยการกระทำอารยะขัดขืนกับบรรดาสมุนบริวารของระบอบทักษิณ เจอที่ไหนเป่านกหวีดไล่อย่างเดียว 3. ร่วมกันต่อต้านสินค้าในเครือทักษิณทั้งหมด ไม่ซื้อ ไม่สนับสนุน ไม่ทำธุรกรรมกับบรรดาธุรกิจเครือระบอบทักษิณ 4. ให้ข้าราชการทั่วประเทศหยุดงานพร้อมกันทั้งประเทศ¹⁵

ขณะเดียวกันวันที่ 20 พฤศจิกายน 2556 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ได้อ่านคำวินิจฉัยในคำร้องกรณีที่นายนิคม ไวรชพานิช รองประธานสภาผู้แทนราษฎรกับพวกรวม 312 คน ร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับที่มาของ ส.ว. ว่าไม่ชอบในเชิงรูปแบบ กระบวนการ และเนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญว่า เป็นการกระทำที่เข้าข่ายล้มล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อให้

¹⁵ดูเพิ่มเติม “ถอดถอน 310 ส.ส. ‘สุดซอย’ สุเทพกร้าว ยกระดับ ‘ราชดำเนิน’ เปิด 4 ข้อล้าง ‘ทักษิณ’ จี้ขรก. หยุดงานทั้งปท. แฉนัดชุมนุมราชวังฯ”, มติชน, 16 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 8, 9.

ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และขัดต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 วรรคหนึ่งหรือไม่ โดยคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญโดยเสียงข้างมาก 6 ต่อ 3 วินิจฉัยว่า การดำเนินการพิจารณาและลงมติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องทั้งหมดในคดีนี้ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และวินิจฉัยเพิ่มเติมด้วยเสียงข้างมาก 5 ต่อ 4 ว่า มีเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญขัดแย้งต่อหลักการพื้นฐานและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550

ทั้งจากผลของ พ.ร.บ. นิรโทษกรรม บวกกับคำตัดสินของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ นำไปสู่การเรียกชุมนุมใหญ่ ในวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556 และเคลื่อนกำลังไปปิดล้อมตามสถานที่ต่างๆ เพื่อสร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาล ทั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้กล่าวปราศรัยไว้ก่อนหน้าการระดมชุมนุมใหญ่ว่า จะไม่เลิกต่อสู้จนกว่าระบอบทักษิณจะหมดสิ้นจากแผ่นดินไทย ต่อให้รัฐบาลยุบสภาหรือลาออกก็ไม่หยุด จะหยุดก็ต่อเมื่อระบอบทักษิณไม่มีอยู่ในแผ่นดินนี้ เปลี่ยนแปลงประเทศให้เป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างแท้จริง ไม่ให้พวกทรราชนายทุนสามานย์มากดขี่ เราจะต้องร่วมกันสร้างกฎ กติกา ไม่ให้เป็นของพวกทุจริตคอร์รัปชันอีกต่อไป ต้องร่วมกันสร้างกติกาธิปไตยเป็นของประชาชน ทั้งนี้ นายสุเทพ ระบุว่าในการเคลื่อนขบวนจะแบ่งเป็น 13 เส้นทาง คือ 1. กองบัญชาการทหารสูงสุด 2. กองบัญชาการกองทัพอากาศ 3. กองทัพบก 4. กองบัญชาการกองทัพเรือ 5. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ 6. กองบัญชาการตำรวจนครบาล 7. กระทรวงมหาดไทย 8. สำนักงานประมาณ 9. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 3 10. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 5 11. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 12. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 9 และ 13. สถานีโทรทัศน์ ช่อง 11 เพื่อทวงถามคำถามเดียวกันว่า จะเลือกข้างไหน รัฐบาลหรือประชาชน

ทั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ประกาศเปลี่ยนเงื่อนไขการต่อต้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2556 มาสู่การยกระดับขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรแทน ภายใต้การเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ชื่อว่า “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กปปส.” [ประกาศเปิดตัวอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556] โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการกลุ่ม กปปส. ให้เหตุผลในการขับไล่รัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไว้ว่า ตลอดระยะเวลา 3 ปีที่รัฐบาลชุดนี้ได้เข้ามาบริหารบ้านเมือง รัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้ รวมทั้งใช้อำนาจที่ประชาชนมอบให้กระทำการอย่างมิเกรงกลัวต่อระบบกฎหมายบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็นกรณีร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม และปัญหาการทุจริตโครงการรับจำนำข้าวที่ยังคลุมเครือ ไร้ความโปร่งใสและชอบธรรม ซึ่งจากปัจจัยและปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้

กระบวนการทางการเมืองไม่สามารถเดินต่อไปได้ ดังนั้น เพื่อประเทศชาติจะสามารถดำรงอยู่และเป็นปึกแผ่นได้ เราจะต้องช่วยกันจัดหุ้नเจ็ดและตัวแทนของนอมินีให้หมดสิ้นไป¹⁶

นับตั้งแต่วันที่ 25 พฤศจิกายน 2556 เป็นต้นมา การชุมนุมภายใต้การนำของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ พร้อมกับกลุ่มอื่นๆ อย่างกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาและประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) นำโดยนายอุทัย ยอดมณี กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) ในนามของ “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือ กปปส.” ได้ประสานเคลื่อนกำลังไปตามสถานที่ต่างๆ ตามที่ประกาศไว้ และได้ปิดล้อมหรือเข้าไปยึดครองและปักหลักชุมนุมในบางจุดที่สำคัญ รวมทั้งการเดินทางไปปักหลักชุมนุมที่ศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ เพื่อสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาล ประสานกับเคลื่อนไหวในรัฐสภา คือ การอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลของพรรคฝ่ายค้าน หลังจากอภิปราย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ประกาศว่าจะเดินหน้าล้มล้างระบอบทักษิณต่อไป และจะเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้นขึ้น ทั้งนี้ ในช่วงเวลาดังกล่าวนี้ กปปส. อ้างว่าได้เข้าควบคุมพื้นที่สำคัญไว้มากมาย ไม่ว่าจะเป็นศูนย์ราชการฯ บริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) กรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) กระทรวงการคลังและสำนักงานประมาณ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงแรงงาน กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กรมประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการเดินทางไปกดดันให้สื่อมวลชนถ่ายทอดสดการแถลงข่าวหรือการเคลื่อนไหวต่างๆ โดยอ้างว่าเป็น “ประสานความร่วมมือขอถ่ายทอดสัญญาณ”

ต่อมาในวันที่ 3 ธันวาคม 2556 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขานุการ กปปส. อ่านแถลงการณ์ที่เวทีศูนย์ราชการฯ ถนนแจ้งวัฒนะยืนยันว่า จะเร่งดำเนินการปฏิรูปประเทศโดยการจัดตั้งสภาประชาชนและรัฐบาลประชาชน ดำเนินการทั้งหมดโดยใช้เวลารวดเร็วจากนั้นประเทศจะเดินหน้าต่อตามวิถีทางประชาธิปไตยอันบริสุทธิ์สมบูรณ์ พร้อมกับเปิดเผยถึงการตั้ง “สภาประชาชน” ไว้คร่าวๆ ดังนี้

เมื่อระบอบทักษิณหมดอำนาจ อำนาจจะคืนกลับสู่พี่น้องประชาชนตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญมาตรา 3 จากนั้นประชาชนจากทุกสาขาอาชีพ จะร่วมกันเลือกตัวแทนสาขาอาชีพต่างๆ ประกอบกันเป็นสภาประชาชน ซึ่งสภาประชาชนจะเป็นสภาที่กำหนดนโยบาย ทำหน้าที่สภานิติบัญญัติ ดูแลการแก้ไขการตรากฎหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศ ตรากฎหมายด้านทุจริต ตรากฎหมายให้มีการเลือกตั้งบริสุทธิ์ยุติธรรม เป็นต้น สภาประชาชนจะเป็นผู้คัดเลือกคนดีที่ไม่ใช่คนของพรรคการเมืองใดเป็น

¹⁶ “สุเทพขอให้ชุมนุมต่อจนกว่าจะได้รับชัยชนะ-จัดระบอบทักษิณ-ตั้งสภาประชาชน”. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2013/12/50381> [2557, พฤษภาคม 23].

นายกฯ และประกอบเป็นคณะรัฐมนตรีชั่วคราวซึ่งเป็นไปตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ จากนั้นรัฐบาลของประชาชนจะเร่งปฏิบัติงานปฏิรูปประเทศตามแนวนโยบายสภา อาทิ การกระจายอำนาจการปกครองในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด การปฏิรูปโครงสร้างตำรวจเป็นตำรวจของประชาชน และเมื่อทำทุกอย่างเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะดำเนินการให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้ประเทศเดินหน้าต่อตามวิถีทางประชาธิปไตยอันบริสุทธิ์ หลังจากนั้นทั้งรัฐบาลและสภาประชาชนจะกลับบ้านเพื่อทำหน้าที่เป็นประชาชนเจ้าของประเทศตามปกติต่อไป เพราะถือว่าได้จบภาระหน้าที่ของประชาชนแล้ว

นอกจากนั้น ยังกล่าวถึงช่องทางของการตั้งสภาประชาชนไว้ว่า

เรื่องการจัดตั้งสภาประชาชน ขณะนี้ไม่ใช่สถานการณ์ปกติที่จะมานั่งเปิดตำราอธิบาย เมื่อไม่สามารถใช้ประชาธิปไตยทางตรงตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ ก็ต้องใช้ทางอื่นเพราะเป็นความจำเป็นและผู้ใช้อำนาจคือประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตัวจริง รายละเอียดเรื่องนี้ไม่ได้เขียนอยู่ในรัฐธรรมนูญว่าถ้าเกิดสถานการณ์ไม่ปกติให้ประชาชนออกมาตั้งสภาประชาชนและรัฐบาลประชาชน ที่รัฐธรรมนูญไม่เขียนไว้ เพราะคนร่างรัฐธรรมนูญไม่คิดว่าจะมีรัฐบาลและสภาอุบาทว์อย่างที่เป็นอยู่ทุกวันนี้

เพราะฉะนั้น การที่รัฐธรรมนูญเขียนไว้รวมๆ ในมาตรา 7 ว่าหากไม่มีกรณีที่มีบทบัญญัติไว้ชัดเจนให้ดำเนินไปตามประเพณีการปกครองที่เป็นสากล เพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศ ดังนั้น เราจะดำเนินการตามมาตรา 7 ตั้งสภาประชาชนและรัฐบาลของประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหานี้ให้เรียบร้อย”¹⁷

ทั้งนี้ วันที่ 9 ธันวาคม 2556 จึงกลายมาเป็นวันนัดหมายชุมนุมใหญ่เพื่อเผด็จศึกรัฐบาล โดยมีการระดมกำลังชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพมหานครตามจุดต่างๆ และในต่างจังหวัดให้ผู้ชุมนุมไปปิดล้อมศาลากลางจังหวัด รัฐบาลตอบสนองการเคลื่อนไหวในทันที โดยนายกรัฐมนตรีแถลงว่า พร้อมเปิดเวทีรับฟังข้อเสนอของผู้ชุมนุม แม้ข้อเสนออย่างการจัดตั้งสภาประชาชนหรือการขอยกพระราชทานมาตรา 7 ไม่มีบทบัญญัติภายใต้รัฐธรรมนูญปัจจุบันรองรับและไม่มี ความชัดเจนในทางปฏิบัติก็ตาม และยืนยันว่าพร้อมจะยุบสภาทันทีหากเป็นความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ โดยจะจัดให้มีการเลือกตั้งภายใน 60 วัน แต่หากผู้ชุมนุมและ

¹⁷ “เปิดพิมพ์เขียวสภาปชช.-สุเทพลุยสดช.-ไล่ระบอบทักษิณต่อ ลั่นสู้ยึดเอื้อ รัฐพลิกเปิดทำเนียบ-บชน.รับ ปึงยัน ไม่ยุบสภา-ปูตั้งเวทีถก ผบ.ทัพนั้ดเจรจาฝ่าวิกฤติชาติ”, คม ชัด ลึก, 4 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 13.

พรรคการเมืองไม่ตอบรับหรือไม่ยอมรับผลการเลือกตั้ง ก็จะเป็นเพียงการยืดเวลาความขัดแย้งเท่านั้น เช่นเดียวกับเหตุการณ์ความวุ่นวายใน 2549 ซึ่งมีพรรคการเมืองบอยคอตไม่ลงรับสมัครเลือกตั้ง ทำให้เกิดภาวะสุญญากาศทางการเมือง อันนำไปสู่การรัฐประหารในที่สุด ดังนั้น จึงเสนอให้ตั้งเวทีหารือกัน หากยังขัดแย้งกันจนหาข้อยุติที่ตรงกันไม่ได้ก็ขอเสนอให้ทำประชามติเพื่อให้เสียงส่วนใหญ่ของประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจ¹⁸ อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอเหล่านี้ ไม่ได้รับการพิจารณาจากทั้ง กปปส. และพรรคประชาธิปัตย์แต่อย่างใด การร่วมมือประสานกันทั้งในและนอกสภายังดำเนินต่อไปอย่างเข้มข้น โดยพรรคประชาธิปัตย์ มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ ส.ส. ลาออกจากตำแหน่งทั้งพรรค นายอภิสิทธิ์ธิธิบายว่า ที่ผ่านมา พรรคทำหน้าที่ทั้งในและนอกสภาในการต่อสู้เพื่อความถูกต้องเป็นธรรม รักษานิติรัฐ นิติธรรม รักษาระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น เมื่อนายกรัฐมนตรียังคงยืนย่น มีความพยายามดำรงตนอยู่ในอำนาจต่อไป ทั้งที่ไม่มีข้ออ้างแล้ว ไม่มีข้อแก้ตัวใดๆ ที่จะแก้ปัญหาแล้ว ตนและพรรคได้หมดเวลาแล้วที่จะรอคอย และไม่มีอะไรที่จะทำได้ไปมากกว่านี้ นอกจากจะยืนย่นความไม่ชอบธรรมของรัฐสภา รัฐบาลและหัวหน้ารัฐบาลที่ไม่แสดงความรับผิดชอบ ดังนั้น ทุกคนจึงมีมติลาออกจากการเป็น ส.ส.¹⁹

ในที่สุด จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของเหตุการณ์ก็เกิดขึ้นอีกครั้งในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ซึ่งเป็นวันระดมใหญ่ปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลของ กปปส.²⁰ เมื่อนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีแถลงข่าวผ่าน

¹⁸ดูเพิ่มเติม “มติปชป.ทิ้งเก้าอี้ส.ส. แดกหักรบ. สนธิปลุกพม.ล้อมทำเนียบฯ ยิ่งลักษณ์ชูประชาคมติฝ่าวิกฤติ! พรรคร่วมยื่นกรณเินตามปู”, สยามรัฐ, 9 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 8.

¹⁹ เรื่องเดียวกัน

²⁰ กปปส. ได้นัดหมายเดินเท้าไปบุกล้อมทำเนียบรัฐบาล แบ่งเป็น 9 ขบวนร่วมกับเครือข่ายอีก 46 กลุ่ม ประกอบด้วย 1.กลุ่มประชาคมสีลม 2.กลุ่มประชาชนโอโศก 3.กลุ่มประชาคมเพชรบุรี 4.ชมรมนักธุรกิจเพื่อประชาธิปไตย 5.กลุ่มพลังชาวยาวราช 6.กลุ่มพลังชาวสำเพ็ง 7.แนวร่วมคนไทยหัวใจรักชาติรักแผ่นดิน 8.สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 9.สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย 10.สหภาพแรงงานการบินไทย 11.กลุ่มรวมพลังอาชีวะปกป้องชาติและราชบัลลังก์ 12.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ 13.ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน คณะสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล พญาไท 14.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมหิดล 15.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 16.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 17.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันนิด้า 18.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 19.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยศิลปากร 20.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี 21.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช 22.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย 23.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยกรุงเทพ 24.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยรามคำแหง 25.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันโรงเรียนสวนกุหลาบ 26.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์

โทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทยว่า ตัดสินใจขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายร่างพระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2556 และต่อมามีราชกิจจานุเบกษาเผยแพร่พระราชกฤษฎีกา “ยุบสภาผู้แทนราษฎร และจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใหม่เป็นการเลือกตั้งทั่วไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อคืนอำนาจตัดสินใจทางการเมืองให้แก่ประชาชนทั้งประเทศ และให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันอาทิตย์ที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2557”²¹

3. ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ปฏิบัติการปิดกรุงเทพฯ สู่รัฐประหาร

เป็นไปตามที่คาดหมาย อย่างที่ได้ปูทางไว้ล่วงหน้าแล้ว การยุบสภาซึ่งเป็นช่องทางตามระบอบประชาธิปไตย กลับไม่เป็นที่ยอมรับของ กปปส. ทั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ประกาศชัยชนะบนเวทีปราศรัย ณ ถนนราชดำเนิน เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2556 ตั้งความตอหนึ่งที่ว่า “มวลมหาประชาชนที่เคารพรักทุกท่าน วันนี้ถือเป็นวันชัยชนะอีกครั้งหนึ่งของพวกเรา ที่สามารถกดดันและโค่นล้มรัฐบาลหุ่นเชิดของระบอบอธรรมให้ยุบสภาได้ และเราจงเอาชัยชนะที่ได้มาในวันนี้ เติบโตเต็มดวงใจอดนักรู้ของทุกท่าน เพื่อเดินทางสานฝันการปฏิรูปประเทศให้สำเร็จต่อไป” โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ให้เหตุผลในการเดินทางต่อต้านรัฐบาลไว้ว่า การประกาศยุบสภาหรือลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร คงไม่สามารถล้างผิดต่อการกระทำที่ไร้ศีลธรรมและทรยศต่อประชาชนได้ สิ่งเดียวที่จะสามารถชะล้างและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบันได้ ก็คือ การปฏิรูปโครงสร้างประเทศขึ้นมาใหม่ ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต 27.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง 28.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันมหาวิทยาลัยรังสิต 29.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันโรงเรียนทวีธาภิเศก 30.ศิษย์เก่าโรงเรียนจิตรลดา 31.กลุ่มV สมุทรปราการ 32.ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน โรงเรียนอานวยศิลป์ 33.ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยสยาม 34.ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน โรงเรียนเพาะช่าง 35.ชาวศิริราชและประชาชนใกล้เคียง 36.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล 9 แห่ง 37.กลุ่มประชาคมอารีย์ 38.กลุ่มพลเมืองอาสาปกป้องแผ่นดิน (กลุ่มเสื้อหลากสี) 39.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา 40.ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบันเทคนิคสมุทรปราการ 41.ศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา 42.ศิษย์เก่าโรงเรียนสตรีวิทยา 43.ศิษย์เก่าโรงเรียนเทพศิรินทร์ 44.คณาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 49.ศิษย์ปัจจุบันโรงเรียนมาแตร์เดอี 46.กลุ่มพันธมิตรและ ASTV

²¹“ยุบสภาไม่จบ! ปืบ ‘ปู’ พันรักษาการ-ดันปฏิรูปประเทศ กกต.กำหนดเลือกตั้ง2ก.พ.”, คม ชัด ลึก, 10 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 13.

ทั่วไป เพื่อให้กระบวนการทางการเมืองกลับมามีความใสสะอาดและชอบธรรมอีกครั้ง และอ้างว่า การกระทำโดยไม่สุจริตของรัฐบาล ไม่ยอมรับอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ และการกระทำตนอยู่ในรัฐธรรมนูญ ส่งผลให้รัฐบาลชุดนี้เป็นโมฆะ ไม่สามารถใช้อำนาจในนามประชาชนได้อีกต่อไป แม้จะประกาศยุบสภาไปแล้วก็ไม่สมควรรักษาการ จึงขีดเส้นตายให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหยุดปฏิบัติหน้าที่รักษาการภายในเวลา 24 ชั่วโมง และเรียกร้องให้มวลชนอยู่ต่ออีก 3 วัน เพื่อชัยชนะในการจัดระบอบทักษิณอย่างสมบูรณ์²² และได้ออกคำสั่งแถลงการณ์ 4 ข้อ ในการเอาความผิดกับนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รักษาการนายกรัฐมนตรี ซึ่งคำสั่งแถลงการณ์มีเนื้อหา ดังนี้

- (1) ให้มีการดำเนินคดีกับนางสาวยิ่งลักษณ์และพวกในความผิดฐานกบฏ
- (2) ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ สั่งตำรวจทุกหน่วยถอนกำลังกลับไปที่ตั้งปกติรวมถึงปฏิบัติหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยและทรัพย์สินของประชาชนในพื้นที่ตามปกติ ภายใน 12 ชั่วโมง
- (3) กลุ่ม กปปส. เห็นว่าเจ้าหน้าที่ทหารเป็นหน่วยงานที่ได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากที่สุด จึงขอให้ทหารปฏิบัติหน้าที่รักษาสถานที่ราชการและ
- (4) ขอให้มวลมหาประชาชนติดตามพฤติกรรมความเคลื่อนไหวของคนในตระกูลชินวัตร และบุคคลในคณะรัฐมนตรีที่มีข้อขัดแย้งรัฐธรรมนูญอย่างใกล้ชิด และให้แสดงออกต่อกลุ่มบุคคลดังกล่าวในแนวทาง “สันติ อหิงสา”²³

นอกจากนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ และแกนนำกลุ่ม กปปส. ได้อธิบายขั้นตอนหรือวิธีการเพื่อให้สามารถคัดเลือกบุคคลมาเป็นสภาประชาชน ว่า 1.ขณะนี้ประชาชนกว่า 6 ล้านคนได้ลุกขึ้นมายึดอำนาจจากรัฐบาลสำเร็จแล้ว และ 2.ให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีลาออกจากการเป็นนายกรัฐมนตรีรักษาการ จากนั้นจะเสนอให้ใช้ช่องทางของรัฐธรรมนูญตามมาตรา 7 ที่จะทำให้มีนายกรัฐมนตรีพระราชทาน โดยการแต่งตั้งเสนอชื่อคนที่ไม่ใช่คนของพรรคการเมือง หรือระบอบทักษิณมาเป็นนายกรัฐมนตรีที่คนไทยยอมรับ เมื่อมีนายกรัฐมนตรี ก็จะให้นายกรัฐมนตรีออกพระราชกำหนดหรือพระราชกฤษฎีกาให้มีการจัดตั้งสภาประชาชน โดยจะมีการเลือกตั้งตัวแทนของคนไทยมาเป็นสภาประชาชน เพื่อให้สภาประชาชน 400 คนมาออกกฎหมายปกครองประเทศต่อไปได้

²² “ปู” สู้ไม่ลาออก แถลงได้น้ำตาคลอ พ้อขับไล่คนชินวัตร กปปส.ลุยกดดันต่อ”, คม ชัด ลึก, 11 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 13.

²³ “กปปส.แถลงฉบับ 2 สั่งดำเนินคดี นายกฯ -กรม.ข้อหาบกฏ” .[ออนไลน์].2556. แหล่งที่มา : <http://www.i-newsmedia.net/idp/node/2264> [2557, พฤษภาคม 27].

ทั้งนี้ยังได้แถลงข่าวเสนอ รายละเอียด “โมเดลสภาประชาชน” ขึ้น เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2556 ว่า ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 400 คน มาจากการเลือกตั้งในกลุ่มวิชาชีพสาขาต่างๆ จำนวน 300 คน และมาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ กปปส. สรรหา 100 คน โดยจะต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่เกี่ยวข้องหรือเป็นตัวแทนพรรคการเมือง และเมื่อสิ้นสุดการทำงานในสภาประชาชนแล้วจะต้องไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งการเมืองใดๆ เป็นเวลา 5 ปี ²⁴ โดยการปฏิรูปครั้งนี้ กลุ่ม กปปส. ได้กำหนดกรอบการปฏิรูปไว้ 5 ด้าน ใช้เวลา 1 ปีในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย (1) ปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้ง (2) ปฏิรูปกฎหมายการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (3) คืนอำนาจให้ประชาชน (4) แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและ (5) ปรับโครงสร้างตำรวจ โดยยืนยันว่าการจัดตั้ง “สภาประชาชน” ไม่ใช่การล้มล้างระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับโครงสร้างทางการเมืองให้เป็น “การเมืองใหม่” ที่ใสสะอาด บริสุทธิ์ ยุติธรรม และประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง²⁵

การจัดตั้งสภาประชาชนในครั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้แถลงการณ์ไว้ว่า มีเหตุผลและความสำคัญในการ “ปฏิรูปประเทศ” อยู่ 3 ข้อสำคัญ อันได้แก่

- ข้อ 1. ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นระบอบประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ และปฏิรูปประเทศในเรื่องสำคัญๆ
- ข้อ 2. ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จก่อนการเลือกตั้งใหญ่ทั่วประเทศที่จะมีขึ้นในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 โดยเฉพาะการสกัดกั้นการซื้อเสียง เพื่อให้การเลือกตั้งได้ตัวแทนประชาชนอย่างแท้จริง ไม่เข้ามาโกงกินหรือกอบโกยผลประโยชน์
- ข้อ 3. การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจะดำเนินการผ่านตัวแทนรัฐบาลชั่วคราว ซึ่งจะเป็นตัวแทนที่เข้ามาในช่วงเวลาสั้นๆ เท่านั้น เพราะไม่ต้องการแช่แข็งประเทศ โดยตัวแทนที่จะเข้ามาทั้งในส่วน of รัฐบาล

²⁴ สำนักงานพระธรรมนูญทหารบก. “สรุปความเห็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการปฏิรูปการเมืองของประเทศตามข้อเสนอของกลุ่มบุคคล/องค์กรต่างๆ [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.doca-rta-mi-th.com/conclude.pdf> [2557, พฤษภาคม 25].

²⁵ “สุเทพผุดพิมพ์เขียวสภาประชาชน-ตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลเลือกนายกฯ จากคนดี”. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา : <http://www.prachatai.com/journal/2013/12/50181> [2557, พฤษภาคม 30].

และสภาประชาชนจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับการเมืองเลย เพราะเมื่อหมดการทำหน้าที่นี้แล้วก็ต้องกลับสู่สถานภาพประชาชนธรรมดาตามเดิม²⁶

อย่างไรก็ตาม รัฐบาล โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ก็ยืนยันเจตนารมณ์ที่ต้องการพิทักษ์รักษารัฐธรรมนูญและปกป้องระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ด้วยการให้ประชาชนมีสิทธิมีเสียงทั่วประเทศ และมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกัน เป็นผู้กำหนดทิศทางของประเทศ และร่วมกันหาทางออกจากวิกฤติทางการเมืองภายใต้กรอบกติกาประชาธิปไตยอันเป็นที่ยอมรับของสากล และจากเวทีการระดมความคิดเห็นต่างๆ มีความเห็นที่สอดคล้องว่า การดำเนินการปฏิรูปประเทศทั้งในมิติของการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมมีความจำเป็น รัฐบาลก็พร้อมที่จะร่วมในการผลักดัน และสนับสนุนให้เกิดการปฏิรูปที่สร้างสรรค์ และเป็นประโยชน์กับประชาชนทั้งประเทศอย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการปฏิรูปประเทศนั้น สามารถที่จะดำเนินการคู่ขนานกันไปโดยไม่ขัดแย้งกับกระบวนการเลือกตั้งตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ตรงกันข้ามกับเป็นความจำเป็นด้วยซ้ำที่การเลือกตั้งจะต้องเดินหน้าด้วยเหตุผล ที่เมื่อมีฝ่ายนิติบัญญัติที่เป็นตัวแทนของประชาชนแล้ว กลไกรัฐสภาจะต้องเป็นกลไกหลักที่จะขับเคลื่อนให้ข้อเสนอการปฏิรูปต่างๆ เป็นจริงขึ้นมาได้

ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นใจว่า หลังจากการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 แล้ว สภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีที่เกิดขึ้นใหม่จะต้องกำหนดให้การปฏิรูปประเทศเป็นวาระแห่งชาติ จึงมีข้อเสนอเพื่อดำเนินการตามลำดับ ดังนี้ 1. พรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกลงรับเลือกตั้งคราวนี้พร้อมทั้งองค์กรหรือภาคีอื่นที่เกี่ยวข้องให้สัตยาบันว่า หลังจากสภาผู้แทนราษฎรและคณะรัฐมนตรีชุดใหม่เข้ารับหน้าที่แล้ว จะมีการจัดตั้งสภาปฏิรูปประเทศไทยขึ้นทันที 2. การจัดตั้งสภาปฏิรูปประเทศไทยจะประกอบด้วยตัวแทนจากองค์กรวิชาชีพ หรือสถาบันต่างๆ ที่มีกฎหมายรองรับพรรคการเมืองทุกพรรค รวมถึงที่ประชุมที่แม้มิได้มีกฎหมายรองรับแต่มีบทบาทที่สำคัญของประเทศ เช่น ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ตลอดจนตัวแทนของกลุ่มวิชาชีพ กลุ่มที่มีความคิดเห็นทางการเมืองสำคัญๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มไหนก็ตาม และ 3. สภาปฏิรูปประเทศไทยสมควรมีวาระการทำงานไม่เกิน 2 ปี และมีหน้าที่สำคัญ คือ จัดทำและเสนอกลไกเพื่อปฏิรูปประเทศไทยในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปการเมืองให้การเมืองในอนาคต สามารถเป็นปากเป็น

²⁶ “กปปส.เปิดโมเดลสภาประชาชน”. [ออนไลน์]. 2556. แหล่งที่มา :

<http://news.voicetv.co.th/democracycrisis/90923.html> [2557, กรกฎาคม 20].

เสียงแทนประชาชนได้อย่างแท้จริง²⁷ ขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ แฉผลงานการประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคชุดเก่าและใหม่พร้อมด้วยอดีต ส.ส. โดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรค ร่วมกับนายชวน หลีกภัย และนายบัญญัติ บรรทัดฐาน อดีตหัวหน้าพรรค ระบุว่าทางพรรคประชาธิปัตย์มีมติไม่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 อย่างแน่นอน²⁸

การระดมใหญ่เคลื่อนไหวชุมนุม จึงเกิดขึ้นเป็นระลอกๆ เพื่อสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลและส่วนต่างๆ รวมทั้งการ “ปิดกรุงเทพ” ในวันที่ 22 ธันวาคม 2556 เพื่อบรรลุเป้าหมาย “ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” กระบวนการจัดการเลือกตั้ง จึงกลายเป็นเป้าหมายโจมตีของขบวนการเคลื่อนไหวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช้าตรู่ของวันที่ 23 ธันวาคม 2556 กลุ่มผู้ชุมนุม กปปส. เข้าทำการปิดล้อมทางเข้า-ออกทุกประตู คล้องโซ่และใส่กุญแจของศูนย์กีฬาไทย – ญี่ปุ่น ดินแดง ซึ่งเป็นสถานที่รับสมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อวันแรก โดยกลุ่มผู้ชุมนุมทำการปิดล้อมบริเวณพื้นที่โดยรอบ เพื่อป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่เข้าไปปฏิบัติงาน และไม่ให้ผู้สมัครเดินทางเข้าไปได้ ทำให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ต้องใช้ สน.ดินแดง เป็นสถานที่ตรวจสอบเอกสาร และรับสมัครแทนบางส่วน โดยสรุป การลงรับสมัครวันแรก มีพรรคที่มาสมัครรับเลือกตั้ง ส.ส.บัญชีรายชื่อ ทั้งหมด 33 พรรค ซึ่งมีผู้สมัครยื่นบัญชีรายชื่อที่อาคารกีฬาเวสน์ สยามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น รวม 9 พรรค และที่เข้ามาแจ้งความจน กกต.เปิดให้เป็นสถานที่สมัครย่อยที่ สน.ดินแดง อีก 24 พรรค²⁹ ในวันต่อมา ในช่วงระหว่างการรับสมัครเลือกตั้งนี้ นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ได้เดินทางไปที่สนามกีฬาไทย-ญี่ปุ่น ดินแดง โดยขึ้นปราศรัยระบุว่า จะเปลี่ยนแผนได้ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นแบบถึงตัว พร้อมประกาศว่าจะสู้ต่อไปให้ชนะในเดือนมกราคม แต่ถ้ารัฐบาลจะตั้งต้นจัดการเลือกตั้งต่อไปจนล่วงเลยไปถึงวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ตนประกาศว่าจะปิดกรุงเทพ ไม่ให้คนกรุงเทพไปเลือกตั้ง³⁰ ทั้งนี้ สถานที่รับสมัคร ส.ส. บัญชีรายชื่อ กลายเป็นสนามของการปะทะระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ซึ่งเข้ามาควบคุมสถานการณ์ และมีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ดังกล่าวทั้งจากผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ตำรวจ

จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ 26 ธันวาคม 2556 ภายหลังการจับสลากรายหมายเลขประจำพรรคการเมืองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ก็เริ่มกดดันรัฐบาล โดยนายสุภชัย สมเจริญ ประธาน กกต.

²⁷ดูเพิ่มเติม “กปปส.ฟุ้งมวชน 3 ล.ฮือขับ ‘ปู’ /อัญชลีนำทัพ ปชป.ไม่ส่งผู้สมัคร ด้านเลือกตั้ง 2 ก.พ.อ้างระบบล้มเหลว ยิ่งลักษณ์คือผู้สืบทอดบ้านผดสภานุปฏิรูป”, สยามรัฐ, 22 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 10.

²⁸เรื่องเดียวกัน หน้า 10.

²⁹เรื่องเดียวกัน

³⁰ดูเพิ่มเติม “กกต.หวั่นประเทศระส่ำเล็งถกยับเลือกตั้ง สุเทพชูยึดกม. ปรับแผนขับ ‘ยิ่งลักษณ์’ ประชิดตัวประกาศมกราฯ เผด็จศึกขึ้นแตกหัก พท.วอน ‘ปา’ เคลียร์กปปส.-กองทัพ”, สยามรัฐ, 25 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 8, 10, 11.

อ่านแถลงการณ์แสดงจุดยืนต่อสังคม ดังนี้ 1. กกต. ขอแสดงความเสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และขอโทษประชาชนที่ไม่อาจอำนวยความสะดวกให้การดำเนินการรับสมัครเลือกตั้งเป็นไปด้วยความสงบเรียบร้อยได้ 2. ปราบปรามการความรุนแรงที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ กกต. เคยส่งสัญญาณต่อผู้มีส่วนรับผิดชอบแล้วว่า เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้และจะยิ่งทวีความรุนแรง หากเดินทางจัดการเลือกตั้งต่อไปจนอาจเป็นต้นเหตุของความไม่สงบความโกลาหล การจลาจล และการสูญเสียเลือดเนื้อของพี่น้องประชาชน 3. การรับสมัคร ส.ส. แบบบัญชีรายชื่อเป็นเพียงกระบวนการขั้นต้นของการเลือกตั้ง ซึ่งต่อไปภายหน้ายังมีการรับสมัคร ส.ส. เขต การหาเสียง การเลือกตั้ง การนับคะแนน และการประกาศผล และหากความขัดแย้งในแนวคิดระหว่างการมีหรือไม่มีการเลือกตั้งยังคงอยู่ เป็นเรื่องที่คาดการณ์ได้ไม่ยากว่า การเลือกตั้งจะไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อย และ กกต. คงไม่สามารถดำเนินการจัดการเลือกตั้งให้เกิดความสุจริตและเที่ยงธรรม ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญได้ต่อไป 4. กกต. ขอส่งข่าวสารผ่านแถลงการณ์ฉบับนี้ถึงรัฐบาลคู่ขัดแย้งและทุกภาคส่วนในสังคมว่า การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 จะเกิดขึ้นไม่ได้ หากไม่มีการทำความเข้าใจและสร้างข้อตกลงร่วมกัน เพื่อความสงบสุขในสังคมระหว่างฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น กกต. จึงขอให้รัฐบาลพิจารณาเลื่อนการเลือกตั้งออกไปจนกว่าจะมีข้อตกลงร่วมกันดังกล่าว ทั้งนี้ กกต. พร้อมทั้งจะทำหน้าที่เป็นคนกลางในการหาข้อยุติร่วมกัน และ 5. หากยังไม่มีการดำเนินการใดๆ เพื่อให้เกิดการคลี่คลายสถานการณ์ในทางที่ดีขึ้น กกต. จะพิจารณาใช้สิทธิและอำนาจหน้าที่ของกรรมการการเลือกตั้ง ในฐานะกรรมการการเลือกตั้งรายบุคคล เพื่อตัดสินใจคลี่คลายสถานการณ์ตามวิจารณญาณที่เหมาะสม ขณะที่รัฐบาล โดยนายจตุพรพงศ์ เรืองสุวรรณ หัวหน้าพรรคเพื่อไทยและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ออกมาแถลงปฏิเสธข้อเสนอให้เลื่อนการเลือกตั้งออกไป และเห็นว่า กกต. มีหน้าที่จัดการเลือกตั้งให้บริสุทธิ์ยุติธรรม ฉะนั้น จะมาถามพรรคการเมืองหรือรัฐบาลไม่ได้ ไม่เคยมีประเพณี และเลื่อนการเลือกตั้งนั้นก็ไม่สามารถทำได้ เพราะมีพระราชกฤษฎีกาออกไปแล้ว ดังนั้น กกต. มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย และย้ำว่ารัฐบาลไม่มีอำนาจเลื่อนวันเลือกตั้ง³¹

หลังปีใหม่ กปปส. ยกระดับการกดดันรัฐบาลอีกระลอกหนึ่ง ด้วยการประกาศปฏิบัติการ “ชัตดาวน์กรุงเทพฯ” หรือ “ปิดกรุงเทพฯ” เริ่มตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม 2557 เดินขบวนเชิญชวนประชาชนมาร่วมปฏิบัติการพร้อมกันในวันที่ 13 มกราคม 2557 โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เปิดเผยว่า วันที่ 13 มกราคม 2557 จะมีการตั้งเวที 7 แห่ง คือ เวทีแจ้งวัฒนะ เวทีห้าแยกลาดพร้าว เวทีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เวทีสี่แยกปทุมวัน เวทีสวนลุมพินีตัดถนนสีลม เวทีแยกราชประสงค์ และเวทีอโศก ทั้งนี้ ตนจะตระเวนหมุนเวียนทุกเวที โดย

³¹เรื่องเดียวกัน

ช่วงเข้ามิด จะยกขบวนปิดล้อมกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ไม่ให้ทำงานได้³²” ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ได้ว่าการขัดตาวนกรุงเทพฯ นั้น เป็นความตั้งใจที่จะทำการปิดล้อมพื้นที่ใจกลางของเมืองหลวงและหน่วยงานราชการไม่ให้สามารถดำเนินการตามปกติได้ หรือทำให้กลไกการบริหารของรัฐบาลโดยรวมเป็นอัมพาต ทำงานไม่ได้ และขัดขวางการใช้ชีวิตปกติของประชาชน เพื่อสร้างแรงกดดันให้กับรัฐบาล

สอดคล้องกับการเคลื่อนไหวข้างต้น วันที่ 8 มกราคม 2557 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญอ่านคำวินิจฉัยกรณี ส.ส. และ ส.ว. ดำเนินการแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 190 ว่าเข้าข่ายเป็นการกระทำที่ล้มล้างการปกครอง และกระทำการให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครอง โดยวิถีทางที่ไม่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 68 หรือไม่ โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมีมติเสียงข้างมากกว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องทั้งหมดเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกระบวนการตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 วรรค 1 มาตรา 125 วรรค 1 ในส่วนเนื้อหาเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญมาตรา 3, 4, 5, 87 และ 122 และเป็นการกระทำที่บุคคลได้มาซึ่งอำนาจ โดยวิถีทางที่ไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ ถือเป็นการฝ่าฝืนรัฐธรรมนูญมาตรา 68 วรรค 1³³

ทั้งนี้ ระหว่างปฏิบัติการ “ขัดตาวนกรุงเทพฯ” นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ พร้อมด้วยนายชวน หลีกภัย ประธานสภาที่ปรึกษาพรรค คุณหญิงกัลยา โสภณพนิช นายชานี ศักดิเศรษฐ์ รองหัวหน้าพรรค และแกนนำพรรคบางส่วน ร่วมกันเดินทางออกจากพรรคประชาธิปัตย์ เพื่อเดินทางตระเวนไปพบปะกับผู้ชุมนุมกลุ่ม กปปส. ในทุกเวที โดยในตอนค่ำ ที่เวทีสี่แยกปทุมวัน ซึ่งเป็นเวทีหลักศูนย์กลางของการชุมนุม นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. กล่าวปราศรัยบนเวทีว่า การปฏิบัติการยึดกรุงเทพฯ จะทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ให้รัฐบาลอยู่ไม่ได้ ถ้าข้าราชการไม่ยอมขัดใจกับประชาชน ก็ขอให้นอนอยู่บ้าน

³² “สุเทพ” ลั่นเดินเรียกแขกทุกวัน บิ๊กอึดซี้ปฎิวัติขึ้นกับสถานการณ์”, คม ชัด ลึก, 9 มกราคม 2557, หน้า 1, 15.

ทั้งนี้มหาวิทยาลัยชั้นนำในกรุงเทพฯ ได้ประกาศหยุดเรียนในช่วงดังกล่าว ด้วยเหตุผลเรื่องผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการ และการเดินทางไป-กลับของคณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และอาจมีความเสี่ยงที่จะใช้ความรุนแรง ทำให้ไม่ปลอดภัย เช่น มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว) สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน มหาวิทยาลัยรามคำแหง อย่างไรก็ตาม นอกจากเหตุผลที่ถูกอ้างอย่างเป็นทางการแล้ว การกระทำได้กล่าวยังถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นการ “รับลูก” ต่อการเคลื่อนไหวของ กปปส.

³³ “ตลท. 7:2 ซี้แก้ 190 ชัด รธน. เชือด ‘พท.’ อ่วมซ้ารอยรื้อที่มา ‘ส.ว.’ ปชป.ล่าชื่อถอดถอนอีก ศาลได้สวนซี้ชชาติ-โด่ง ‘เปาสุพจน์’ ดิงรฟ.เร็วสูง เปิดคลิบโหวต ‘2ล้านล.’”, มติชน, 9 มกราคม 2557, หน้า 1, 12.

กปส. จะตามปิดไปเรื่อยๆ จนทำงานไม่ได้สักแห่ง ถึงวันนั้นรัฐบาลก็เป็นรัฐบาลง่อย เพราะฉะนั้น ประชาชนที่มา ตั้งใจให้แน่นๆ ก็ต้องเอาให้รู้เรื่อง ไม่ชนะ ไม่เลิก ไม่มีวันจบ จะต่อสู้ให้ถึงที่สุด และเน้นว่า

มีคนมองโลกสวยงาม พยายามเข้ามาเจรจาเพื่อให้เหตุการณ์บ้านเมืองกลับคืนสู่ภาวะปกติ จึงได้ตอบบรรดาพวกโลกสวยไปแล้วว่า ไม่ต้องมายุ่ง ไม่ต้องมาเจรจาต่อรอง ไม่ว่าจะเป็นข้อเสนอที่วัน-วิน ทั้งสองฝ่าย ไม่สามารถตอบแทนได้ คนที่จะสั่งผมได้คือ มวลมหาประชาชนเจ้าของประเทศเท่านั้น งานนี้ไม่มีวัน-วิน ไม่มีวันข้างกู ก็วันข้างมึง เราจะทวีความเข้มข้นขึ้นทุกวันๆ ให้รัฐบาลอยู่ไม่ได้เอง³⁴

เรื่องนี้ยังถูกเน้นย้ำอยู่ตลอดเวลา แม้ทั้งรัฐบาลและฝ่ายอื่นๆ พยายามเสนอข้อเรียกร้องที่ประนีประนอม อย่างเช่น ในวันที่ 14 มกราคม 2557 นายสุเทพ กล่าวว่า

สำหรับเรื่องเลือกตั้งได้ย้ายไปแล้วว่า จะไม่มีการต่อรองใดๆ ทั้งสิ้นกับฝ่ายรัฐบาล ต่อให้เลื่อนไปกี่เดือน กี่ปี ก็ไม่มีความหมาย เพราะประชาชนก็คิดไปไกลแล้ว นั่นก็คือ การปฏิรูปประเทศ หากการปฏิรูปสำเร็จได้ต้องให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกไปก่อน แต่นางสาวยิ่งลักษณ์ กลับทำตัวเป็นจระเข้ขวางคลอง ขัดขวางความเจริญของประเทศ ยืนยันว่า จะต้องให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีชุดนี้ ลาออกเพื่อให้เกิดสุญญากาศทางการเมือง และให้คนดีมาเป็นนายกฯ แล้วจากนั้น จะจัดตั้งสภาประชาชนปฏิรูปประเทศ หากปฏิรูปสำเร็จก็就会有เลือกตั้ง³⁵

นอกจากนั้น กปส. มีแผนเตรียมจะประกาศให้มวลชนทราบ ว่า ใน 2 - 3 วัน กปส.จะไปปิดสถานที่ราชการ และจะไปควบคุมตัวนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีทุกคน ซึ่งในวันนั้น เอาแค่เบาๆ ก่อน ตัดน้ำ ตัดไฟ บ้านนายกฯ รองนายกฯ และ ครม.ทุกคนก่อน หากยังดื้อดึงต่อไป จะเข้าไปควบคุมตัวเป็นรายบุคคล เพราะประชาชนไม่อยากสู้เป็นปี แต่อยากให้เกมจบเร็วๆ และขอเตือนไปยังลูกเมีย ครม.ชุดนี้ให้เตรียมหาที่หนีให้สะดวก เพราะจะเข้าไปควบคุมตัวจริงๆ เมื่อถูกถามว่า การต่อสู้ในครั้งนี้จะจบเมื่อไหร่ นั้น เขาตอบว่า “ไม่ชนะ ไม่เลิก” ไม่ต้องมาต่อรอง เพราะตนเป็นเพียงร่างทรงของพี่น้องประชาชนเท่านั้น และ “ไม่ใช่โส โอหัง แต่ตนเจ็บปวด ที่เห็นนายทุนสามานย์ที่ร่ำรวยมากจากการผูกขาดสัมปทานรัฐมานานแล้ว และนำเงินเหล่านี้มาซื้อ ส.ส. ในสภาให้ยกมือออกกฎหมายล้างผิดให้ตัวเองกลับมาประเทศไทยอย่างเท่าๆ ขณะที่ฝ่ายบริหาร

³⁴ เรื่องเดียวกัน หน้า 14, 15.

³⁵ “จุ๊ปปู-รมต.-พร้อมลูกเมีย เร่งปิดเกม ‘สุเทพ’ ประกาศลั่นเวที ชัชชาติเป็นห่วงแฝดพี่ กปส.เดินสายจีวรก. ผลงาน-ไล่กลับบ้าน รบ.คุมเข้มจุดสำคัญ”, มติชน, 15 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

นางสาวยิ่งลักษณ์ ก็โก่ง นำอำนาจไปใช้เพื่อประโยชน์ของตัวเอง เมื่อมันเป็นพระราช เราในฐานะเจ้าของอำนาจ อธิปไตยจึงต้องขอคืน ประเทศนี้ต้องมีคนดีที่จะต้องมาเป็นนายกฯ”³⁶

หลังจากเริ่มปฏิบัติการ “ชัตดาวน์กรุงเทพฯ” สถานที่ราชการที่สำคัญ กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ จำนวนมาก ถูกปิดล้อม ปีบับคับ ล่ามโซ่ ตัดน้ำ ตัดไฟ หลังจากทีหนึ่งสำเร็จแล้ว ในวันถัดๆ กลุ่มผู้ชุมนุมก็จะทยอยไปยังสถานที่อื่นๆ อีกต่อไป ทั้งนี้ ในช่วง 3 วันแรกของการชุมนุมปิดกรุงเทพฯ ศูนย์อำนวยการรักษาความสงบเรียบร้อย (ศอ.รส.) แถลงว่า มีการชุมนุมอยู่ทั้งสิ้น 12 จุด ได้แก่ กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงวิทยาศาสตร์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน กรมศุลกากร กรมการขนส่งทางบก กรมโยธาธิการและผังเมือง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ และสถานที่ที่ไม่ใช่ส่วนราชการ คือ ดิ깅ชินวัตร 3 ถนนวิภาวดีรังสิต รวมถึงมีเวทีชุมนุมของกลุ่ม กปปส. 19 จังหวัด โดยแบ่งเป็นภาคใต้ 10 จังหวัด ภาคเหนือ 5 จังหวัด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด นอกจากนั้น ยังยกกำลังไปปิดล้อม ตัดน้ำ ตัดไฟ บ้านรัฐมนตรีในรัฐบาลอีกหลายคนในช่วงเวลาดังกล่าว³⁷

นอกจากการจัดการเดินขบวนไปปิดหรือกดดันให้หน่วยงานสำคัญของรัฐปิดทำการในทุกๆ วันแล้ว ในวันที่ 20 มกราคม 2557 กปปส. ภายใต้การนำของนายถาวร เสนเนียม ยังได้ทำการปิดล้อมธนาคารออมสิน เพื่อคัดค้านไม่ให้รัฐบาลกู้เงินจากธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ไปใช้ในโครงการรับจำนำข้าว ทั้งนี้การเคลื่อนไหวของ กปปส. ได้รับการตอบรับอย่างดีจากพนักงานและตัวแทนสหภาพแรงงาน โดยตัวแทนสหภาพแรงงาน ยืนยันว่า หากมีการปล่อยกู้ดังกล่าวจริง ชาวออมสินพร้อมจะรวมพลังคัดค้านและต่อต้านอย่างถึงที่สุด เพราะพวกเรามีหน้าที่ปกป้ององค์กร และเงินฝากของประชาชน³⁸

นอกจากนั้น กปปส. ก็เริ่มเข้าไปสู่การขัดขวางกระบวนการเลือกตั้ง โดยวันที่ 17 มกราคม 2557 นายถาวร เสนเนียม แกนนำ กปปส. เหวื่อนสาวรียชัยสมรภูมิ ได้เคลื่อนขบวนผู้ชุมนุมไปยังโรงพิมพ์องค์การการค้าสุสภา ถนนลาดพร้าว เรียกร้องให้หยุดพิมพ์บัตรเลือกตั้ง และขอต่อสู้สถานการณ์พิมพ์บัตรเลือกตั้งแบบบัญชีรายชื่อที่จัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีพิเศษ โดยอ้างว่ามียอดพิมพ์มากเกินไปกว่าปกติ ขณะที่นายเจือ ราชสีห์ นำมวลชนเดินเท้า

³⁶ ดูทั้งหมดเพิ่มเติม “ซูจ๊ปปู-รมต.-พร้อมลูกเมีย เร่งปิดเกม ‘สุเทพ’ ประกาศลั่นเวที ชัชชาติเป็นห่วงเผด็จกปปส.เดินสายจี้ชรก. ผลงาน-ไล่กลับบ้าน รบ.คุมเข้มจุดสำคัญ”, มติชน, 15 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

³⁷ “ผบ.สส.โต้-ชี้แค่ข่าวลือ ปิบ ‘ปู’ ออก ชัด ‘แมงไม้’ ปล่อยข่าวปว. มือบงกชบ้าน ‘มท.1-เพ็ง’ ไล่ปิดราชการให้หยุดงาน สุเทพชูป.อยู่ไม่ถึง2กพ.”, มติชน, 16 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

³⁸ “กปปส.ปิดออมสิน ปิดสกัดจ่ายชวาวาแต่ให้รัฐไปกู้ที่อื่น - ผร.สหภาพฯ ลั่นถ้าจ่ายจำนำข้าวเจอด้านเน,” ASTVผู้จัดการออนไลน์, 20 มกราคม 2557

ออกจากเวทีอนุสาวรีย์ชัยฯ ไปอาคารกีฬาเวสน์ 2 ศูนย์เยาวชนกรุงเทพมหานคร (ไทย – ญี่ปุ่น) ถนนมิตรไมตรี เขตดินแดง เพื่อขัดขวางการจัดอบรมเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเขตพญาไท โดยปิดทางเข้าและทำการเข้าตรวจค้นในอาคาร ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ได้เดินทางกลับไปหมดก่อนหน้าแล้ว เนื่องจากเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย ขณะเดียวกันแผนการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งเขตดินแดงโดยใช้สถานที่ดังกล่าวก็ต้องถูกยกเลิกไปด้วย

ต่อมา 20 มกราคม 2557 นายสุชาติ ศรีสังข์ และนายทินกร อ่อนประทุม แกนนำ กปปส. เวทีห้าแยกลาดพร้าว นำมวลชนเคลื่อนขบวนไปยังโรงพิมพ์คุรุสภาอีกครั้ง เพื่อตรวจสอบว่า ยังมีการพิมพ์บัตรเลือกตั้งอยู่หรือไม่ เมื่อฝ่ายโรงพิมพ์คุรุสภา ออกมายืนยันว่า ไม่ได้มีการปฏิบัติงานและพิมพ์บัตรเลือกตั้งแต่อย่างใด และอนุญาตให้เข้าไปตรวจสอบแล้วจึงเดินทางกลับ

ในอีกวันต่อมา 21 มกราคม 2557 พุทธะอิสระนำมวลชนเดินทางไปยังบริษัทไปรษณีย์ไทย เพื่อให้มีการส่งบัตรลงคะแนนเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้งตามจุดต่างๆ ทั่วประเทศ เมื่อได้รับการแจ้งจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่า บัตรลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าได้ถูกจัดส่งไปหมดแล้ว ส่วนบัตรลงคะแนนเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 นั้น จะไม่ถูกส่งออกจากบริษัทไปรษณีย์ไทยสำนักงานใหญ่ แจ้งวัฒนะ และเปิดให้ผู้ชุมนุมเข้าตรวจสอบเอกสารในคลังพัสดุ และเอกสารที่เตรียมจะส่งในรถส่งพัสดุภัณฑ์และไปรษณีย์ภัณฑ์ทุกคัน ปรากฏว่า ไม่พบว่ามีการจัดส่งบัตรลงคะแนนตามที่ไปรษณีย์ยืนยัน กลุ่มผู้ชุมนุมจึงได้เดินทางกลับ³⁹

23 มกราคม 2557 นายถาวร เสนเนียม แกนนำ กปปส. เวทีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ นำมวลชนเดินทางไปยังสถานที่อบรมพนักงานผู้ดำเนินการเลือกตั้งประจำหน่วยเลือกตั้ง กรรมการเขตเลือกตั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร ภายในโรงเรียนวิสุทธิเขตดินแดง กัดดันให้ผู้ที่อยู่ในโรงเรียนออกจากพื้นที่ ทำให้ผู้ปกครองต้องรับนักเรียนกลับบ้าน และผู้มาฝึกอบรมต้องเก็บเอกสารระเบียบการเลือกตั้งรีบออกจากพื้นที่โดยเร็ว

25 มกราคม 2557 นายทินกร อ่อนประทุม เคลื่อนขบวนจากบริเวณห้าแยกลาดพร้าว มาปิดพื้นที่บริเวณหน้าโรงเรียนมัธยมประชานิเวศน์ ซึ่ง กกต. ใช้เป็นพื้นที่อบรมกรรมการเลือกตั้งประจำหน่วยต่างๆ ของเขตจตุจักร เพื่อเตรียมพร้อมการเลือกตั้งล่วงหน้า กัดดันให้ยุติการฝึกอบรม ให้เจ้าหน้าที่ชนอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดการเลือกตั้งล่วงหน้า อาทิ ชั่งลงคะแนนและหีบลงคะแนนออกจากพื้นที่ทันที

ทั้งนี้ การส่งสัญญาณที่สำคัญในการขัดขวางการเลือกตั้ง คือ 20 มกราคม 2557 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้ประกาศว่า การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 จะไม่สำเร็จ โดย กปปส. ทุกเขตจังหวัด ทุก

³⁹ เรื่องเดียวกัน

เขตเลือกตั้ง จะปิดทุกเส้นทาง และจะไม่ยอมให้ระบบชักชวนขึ้นได้ และขอให้ทำทุกอย่างเพื่อไม่ให้มีการใช้การเลือกตั้งเป็นประตูด่านสู่อำนาจ ดังนั้น ประชาชนไม่ต้องไปโนหวัด เพราะจะไปไม่ถึงสถานที่เลือกตั้ง⁴⁰ และ 25 มกราคม 2557 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศว่า กปปส. มีมติให้มวลชนปิดล้อมสำนักงานเขตการเลือกตั้งทุกเขต ที่จะจัดให้มีการเลือกตั้งล่วงหน้า ในวันที่ 26 มกราคม 2557

ปฏิบัติการ “ชัตดาวน์กรุงเทพฯ” และท่าทีต่อการเลือกตั้งดังกล่าวของ กปปส. ส่งผลกระทบให้คณะรัฐมนตรี ประกาศพระราชกำหนดบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2557 บังคับใช้ในหลายพื้นที่ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี จังหวัดสมุทรปราการ เฉพาะอำเภอบางพลี และจังหวัดปทุมธานี เฉพาะอำเภอลาดหลุมแก้ว ด้วยเห็นว่า ผู้ชุมนุมประท้วง โดยการนำของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และพวก กระทำการละเมิดกฎหมายมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การปิดสถานที่ราชการ ธนาคาร และข่มขู่คุกคาม ไม่ให้ข้าราชการทำงาน บังคับขึ้นใจข้าราชการและผู้บริหารของหน่วยงานราชการเป่านกหวีด หรือกระทำตามที่ผู้ชุมนุมต้องการ เสมือนว่าพนักงานเห็นด้วยการชุมนุมประท้วง อีกทั้งมีผู้สร้างสถานการณ์ความรุนแรงกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง

เป็นไปตามที่ประกาศไว้ล่วงหน้า กปปส. ทำตามสัญญาและเริ่มเผชิญหน้ากับประชาชนที่ต้องการใช้สิทธิเลือกตั้ง เข้าตรูของวันที่ 26 มกราคม 2557 กปปส. ในกรุงเทพฯ ได้นำกำลังไปปิดล้อมสถานที่จัดการเลือกตั้ง หรือปิดกั้นเส้นทางการเดินทางไปใช้สิทธิ์ล่วงหน้าทั่วกรุงเทพฯ เช่น เขตหลักสี่ เขตดอนเมือง เขตลาดกระบัง เขตหนองแขม เขตบางแค เขตยานนาวา และเริ่มเผชิญหน้ากับคนที่ออกมาใช้สิทธิในหลายๆ เขต เช่น สำนักงานเขตดุสิต และโรงเรียนสุโขทัย กปปส. นำโชคล้อมกุญแจมาล็อกประตูเข้า-ออก จนเจ้าหน้าที่ไม่สามารถเปิดหน่วยเลือกตั้งได้ หน่วยเลือกตั้งเขตจตุจักร กปปส. นอนขวางถนนไม่ให้ผู้มาใช้สิทธิเข้าไปลงคะแนนได้ จนเกิดการปะทะคารมกัน จนในที่สุด ผู้อำนวยการเขตจตุจักรได้สั่งให้ยุติการเลือกตั้งแล้ว แต่สร้างความไม่พอใจให้กับประชาชนที่มารอใช้สิทธิ เป็นต้น รวมทั้งในพื้นที่ภาคใต้หลายจังหวัด กลุ่ม กปปส. ปิดทางเข้า - ออก ชัดขวางไม่ให้เจ้าหน้าที่ กกต. นำบัตรเลือกตั้ง รวมทั้งอุปกรณ์เลือกตั้งเข้าคูหา เพื่อขัดขวางไม่ให้ประชาชนเข้าไปใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้า⁴¹ ผลจากปฏิบัติการดังกล่าว ทำให้มี 83 เขตเลือกตั้ง จากทั้งหมด 375 เขต ทั่วประเทศ ที่มีการปิดล้อมและไม่สามารถจัดการลงคะแนนเลือกตั้งล่วงหน้าได้ แยกเป็น กรุงเทพมหานคร 33 เขต (จาก 50 เขต) ภาคใต้ 47 เขต และในจังหวัดสมุทรสงคราม สมุทรสาคร เพชรบุรี

⁴⁰ “สุเทพลั่นขวามสุดฤทธิ์ไม่ให้มี 2 ก.พ. ขอโทษมือบอนผู้มีสยิดตรึง ทำจุฬาเดือนป่วนศาสนา ทอ.ปิดใช้ทัพฟ้าที่ตั้งศรศ. ตร.รู้ตัว 21 คพท.พังป้าย”, มติชน, 24 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

⁴¹ “ป่วนกาล่งหน้า - ชลโวดับ แคนนำ กพท. สว 50 ถือไฟฉายฝ่ามือบ ปึงปักกต.ล้มเลือกตั้ง เทือกให้ทหารมาได้แล้ว”, ไทยรัฐ, 27 มกราคม 2557, หน้า 1, 11, 16.

ทำให้มีผู้ที่ลงทะเบียนเลือกตั้งล่วงหน้านอกเขตจังหวัดที่ไม่สามารถใช้สิทธิได้จำนวน 440,000 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 จากจำนวนผู้ลงทะเบียนขอใช้สิทธิเลือกตั้งนอกเขตจังหวัดกว่า 2 ล้านคน⁴²

หลังจากขัดขวางการเลือกตั้งล่วงหน้าประสบความสำเร็จในหลายพื้นที่แล้ว กปปส. ก็ยังคงเดินทางกดดันให้หน่วยงาน องค์กรของรัฐต่างๆ หยุดการทำงานต่อไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้ง เดินขบวนเชิญชวนชาวกรุงเทพมหานครให้ออกมาร่วมกันต่อต้านรัฐบาล และไม่ไปเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 และนำไปสู่การปะทะกับกลุ่มผู้สนับสนุนรัฐบาลในวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2557 บริเวณแยกหลักสี่และริมถนนแจ้งวัฒนะฝั่งขาออก⁴³

ทั้งนี้ ด้วยการปฏิบัติการขัดขวางการเลือกตั้งของ กปปส. ทำให้การเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ในหลายหน่วยเลือกตั้ง กล่าวคือ สามารถเปิดลงคะแนนได้ 83,813 หน่วย จากทั้งหมด 93,952 หน่วย คิดเป็นร้อยละ 89.2 งดลงคะแนน 18 จังหวัด จาก 77 จังหวัด โดยงดทั้งจังหวัด 9 จังหวัด ประกอบด้วย กระบี่ ชุมพร ตรัง พังงา พัทลุง ภูเก็ต ระนอง สงขลา และสุราษฎร์ธานี งดบางส่วน 9 จังหวัด รวม 69 เขต แบ่งเป็นงดทั้งหมด 37 เขต งดบางหน่วย 32 หน่วย โดยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ได้รับรายงานสรุปตัวเลขภาพรวมผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วประเทศ รวม 68 จังหวัด ซึ่งไม่รวม 9 จังหวัดที่ไม่สามารถเปิดลงคะแนนได้ โดยมีตัวเลขผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 43,024,042 คน มีผู้มาใช้สิทธิจำนวน 20,129,976 คน คิดเป็นร้อยละ 46.79 จำนวนบัตรดี 14,368,962 บัตร คิดเป็นร้อยละ 71.38 จำนวนบัตรเสีย 2,425,673 บัตร คิดเป็นร้อยละ 12.05 ขณะที่จำนวนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน 3,335,334 บัตร คิดเป็นร้อยละ 16.57 ส่วนพื้นที่กรุงเทพมหานครรวม 33 เขต 6,671 หน่วยเลือกตั้ง สามารถเปิดลงคะแนนได้ 6,155 หน่วย ประกาศลงคะแนน 516 หน่วย โดยมีผู้มีสิทธิเลือกตั้ง 4,369,120 คน และมาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 733,196 คน คิดเป็นร้อยละ 16.78 โดยมีบัตรดี จำนวน 498,847 บัตร คิดเป็นร้อยละ 68.04 บัตรเสีย 58,254 บัตร คิดเป็นร้อยละ 7.95 และจำนวนผู้ไม่ประสงค์ลงคะแนน 176,094 บัตร คิดเป็นร้อยละ 24.02⁴⁴

กล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวของ กปปส. ต่อการเลือกตั้งประสบความสำเร็จ เนื่องจากทำให้ไม่สามารถจัดการเลือกตั้งได้ในหลายหน่วยเลือกตั้ง นำไปสู่การเปิดประเด็นข้อโต้แย้งทางกฎหมายว่า เป็นการจัดการเลือกตั้งที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ เนื่องจากไม่สามารถจัดการเลือกตั้ง “วันเดียวกัน” ได้ ทั้งประเทศ และ

⁴² เรื่องเดียวกัน หน้า 19.

⁴³ “หลักสี่เดือดยิ่งสนั่นถนน กระสุนว่อน หนีตายด่วน-ทหารเคลียร์ แดงปทุมฯปะทะกปปส. เหตุทวงบัตร-คัมรี่ขยับ เจ็บ 7 – นักข่าวติดกลางวง 3 ทหารร่วมคุมกรุง 3 วันรวด”, มติชน, 2 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 1, 12.

⁴⁴ “กกต.สรุปภาพรวมผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 2 ก.พ. 46.79% Vote No 16.57%” ประชาไท, 2 กุมภาพันธ์ 2557

นำไปสู่การวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าวในเวลาต่อมาว่า เป็นการเลือกตั้งโดยมิชอบ หลังจากขัดขวางการเลือกตั้ง กปปส. เริ่มยุบพื้นที่การชุมนุมบางส่วนลงให้เหลือเพียงจุดหลักๆ เพียงไม่กี่จุด ทั้งนี้ อาจจะวิเคราะห์ได้ว่ามาจากสาเหตุเรื่องความปลอดภัย ความยากลำบากในการจัดการชุมนุมหลายๆ พื้นที่ ซึ่งต้องอาศัยกำลังผู้ชุมนุมจำนวนมาก และ กปปส. สามารถบรรลุเป้าหมายตามแผนการบางอย่างในเบื้องต้นแล้ว เมื่อสถานการณ์การเลือกตั้งผ่านไป กปปส. จึงปรับการเคลื่อนไหวบางส่วน โดยการระดมกลุ่มคนต่างๆ มาร่วมจัดทำข้อเสนอ “ปฏิรูปประเทศไทย” พร้อมกับเสนอให้รัฐบาลชั่วคราวเข้ามาดำเนินการปฏิรูป ขณะเดียวกัน ก็ใช้ประเด็นที่รัฐบาลไม่สามารถนำเงินมาจ่ายค่าจำนำข้าวให้กับชาวนาได้ มาโจมตีรัฐบาลและปลุกระดมชาวนา ทั้งที่ก่อนหน้านี้ กปปส. เองมีส่วนสำคัญในการขัดขวางกดดันไม่ให้ธนาคารปล่อยกู้ให้รัฐบาลนำเงินมาใช้ในการเรื่องดังกล่าว พร้อมกับสวมบทบาทตัวเองเป็นผู้ช่วยเหลือชาวนา โดยการเดินขบวนระดมเงินเพื่อช่วยเหลือชาวนา และสนับสนุนการเคลื่อนไหวของชาวนาที่เรียกร้องความเป็นธรรมเสียเอง⁴⁵

ขณะที่ฝั่งรัฐบาลมีความพยายามที่จะเข้าควบคุมการชุมนุมมากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ พยายามเข้าไปควบคุม “ขอคืนพื้นที่” การชุมนุมในจุดต่างๆ ในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2557 แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ และนำไปสู่การปะทะและการต่อต้านจากผู้ชุมนุมอย่างรุนแรง โดย กปปส. ได้นำกำลังเข้ามาปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 และเกิดการเผชิญหน้าปะทะกันอย่างรุนแรงในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2557 บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ มีผู้บาดเจ็บจำนวน 69 คน เสียชีวิต 5 ราย อีกวันถัดมา ศาลแพ่งมีคำวินิจฉัยกรณีแกนนำ กปปส. นายถาวร เสนเนียม ยื่นฟ้องต่อศาลว่า การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล และออกข้อกำหนดตาม พ.ร.ก. บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 โดยมิชอบและยังไม่มีเหตุจำเป็น โดยขอให้ศาลสั่งเพิกถอนการประกาศ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และห้ามใช้กำลังสลายการชุมนุม โดยศาลแพ่งพิพากษาว่า ห้ามจำเลยที่ 1-3 ออกประกาศข้อกำหนดตาม พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 จำนวน 9 ข้อ จาก 12 ข้อ ที่โจทก์ยื่นคำร้อง ประกอบด้วย 1.ห้ามส่งเจ้าหน้าที่ใช้กำลังเข้าสลายการชุมนุมของโจทก์ 2.ห้ามยึดอายัดเคมีภัณฑ์ 3.ห้ามออกคำสั่งรื้อถอนทำลายสิ่งกีดขวาง 4. กรณีซื้อ ขาย ใช้ และครอบครองเครื่องอุปโภคบริโภค ไม่ต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ 5.ห้ามสั่งปิดการจราจรเส้นทางคมนาคม 6. ห้ามจำเลยสั่งห้ามไม่ให้ชุมนุมจำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป 7. ห้ามจำเลยสั่งห้ามใช้เส้นทางจราจร 8. ห้ามจำเลยสั่งห้ามเข้าอาคาร และ 9. ห้ามสั่งให้อพยพหรือห้ามไม่ให้เข้าออกในพื้นที่

⁴⁵ ดูเรื่องทั้งหมดเพิ่มเติม “ชุมนุมแฉงวัฒนะป่วนอีก เอ็ม 79 ถล่ม ศาลอนุมัติจับ ‘พุทธะอิสระ’ จัด 12 ทีมรวบแกนนำ ‘ศรส.’ อัมจัดควิสอบ ชูเปิดชื้อท่อน้ำเลี้ยง”, มติชน, 7 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 1, 15.

ชุมนุม⁴⁶ หลังจากคำตัดสินดังกล่าว ทำให้การดำเนินการของรัฐบาลเป็นไปอย่างยากลำบาก ขณะที่มวลชนฝั่ง กปปส. ก็ยิ่งเหิม และรุกรหนักมากขึ้น โดยวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2557 เดินทางไปปิดล้อมอาคารชินวัตร 3 ถนน วิภาวดีรังสิต ที่ทำการของบริษัท เอสซี แอสเสท คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) รวมทั้งปฏิบัติการ “ไล่ล่า” ติดตามไล่ นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ไปทุกๆ สถานที่⁴⁷ รวมทั้งไล่ปิด กดดัน บริษัทธุรกิจ 65 บริษัท ที่แกนนำ เชื่อว่าเกี่ยวข้องกับตระกูลชินวัตรอย่างต่อเนื่อง เช่น การยกเลิกใช้ Sim ของ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) หรือเอไอเอส⁴⁸

ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนได้รับผลกระทบอย่างหนักจากมาตรการปิดกรุงเทพฯ นายสุเทพ เพื่ออก สุปรรณ จึงประกาศคืนพื้นที่สี่แยกสีลม ปทุมวัน ราชประสงค์ โอโศก และมารวมกันที่เวทีหลักบริเวณสวนลุมพินี ตั้งแต่ 3 มีนาคม 2557 เป็นต้นไป โดยจัดกระบวนการต่อสู้ใหม่ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบกับประชาชน จะ มุ่งตัดท่อน้ำเลี้ยงของตระกูลชินวัตรให้มากที่สุด รวมทั้งจะรณรงค์ให้ข้าราชการหยุดทำงาน โดยแต่งตั้งตัวเอง เป็นผู้ตรวจราชการไปเยี่ยมทุกกระทรวงทุกวัน⁴⁹ อย่างไรก็ตาม ฝั่งเวทีศูนย์ราชการแจ้งวัฒนะ พระพุทธอิสระ แกนนำ ยืนยันจะไม่มีการยุบหรือย้ายเวทีแจ้งวัฒนะตามที่แกนนำ กปปส. ส่วนกลางประกาศ⁵⁰ รวมทั้งในส่วน ของ (เพิ่มคำเต็มแล้ววงเล็บตัวย่อที่ดี) คปท. ก็ไม่ได้ยุบเวทีไปร่วมกับ กปปส. ที่สวนลุมพินีเช่นกัน เพราะเห็นว่า ต้องรักษาพื้นที่โดยรอบทำเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของฝ่ายบริหารเอาไว้⁵¹ หลังจากปรับพื้นที่ชุมนุม เรียบร้อยแล้ว กปปส. และเครือข่ายก็ได้เดินทางไปปิด ขัดขวาง การทำงานของหน่วยงานราชการต่างๆ อย่าง ต่อเนื่องทั่วทั้งกรุงเทพมหานคร

กิจกรรมที่สำคัญในช่วงเดือนมีนาคม 2557 ที่ต่างออกไปจากช่วงก่อนหน้านี้ คือ เวที “มวลมหา ประชาชน เดินหน้าเปลี่ยนประเทศ” เพื่อจัดทำข้อเสนอในการปฏิรูปประเทศไทย โดย กปปส. เสนอ

⁴⁶ ดูเรื่องทั้งหมดเพิ่มเติม “ไม่เลิก – แต่ละดอำนาจ กม.ฉุกเฉิน ศาลแพ่งสั่ง-มติ 3 ต่อ 2 โละ 9 ข้อ ศรส.-ห้ามสลาย ม็อบเหย ‘พรก.’ เป็นหมัน สุเทพล่าปู-ลุยธุรกิจ ‘ชิน’ ตร.ฮีโร่แฉนาที่เตะระเบิด”, มติชน, 20 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 13.

⁴⁷ ดูเพิ่มเติม “ศาลแจ้งตัดสิน ‘ฉุกเฉิน’ ไม่อิงข่าว ยึดหลักฐาน-อุทธรณ์ได้ เตือนแดงละเมิดอำนาจ บั๊มถี้-แยก ประตุน้ำเจ็บ 6 กปปส.บุกทะเลลัวร์ ‘ศรส.’ ‘ธาริต’ หวังม็อบโผล่อื้อ ผบ.ซีลปัดร่วมบู๊ผ่านฟ้า”, มติชน, 22 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 10.

⁴⁸ ดูเพิ่มเติม “ยิงบั๊มเวทีกปปส.ตราด ตาย 3 ศพ เจ็บ 30 – หนีตายซูลมุน สนั่นตลาดอ.เขาสมิง นปช.ถกที่โคราช วันนี้ ม็อบเข้าห้างย้าย ‘ชิม’ เอไอเอสยันไม่เกี่ยวชิน”, มติชน, 23 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 10.

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน หน้า 11.

⁵⁰ “ม็อบเชิดสิงโตไปสวนลุม พุทธะไม่ยุบ พท.ชี้ 4 ปมเลิกขัดขวาง เสือแดงพริบเมืองอุดร เข้าคิวสมัครอา สาปชต.”, มติชน, 2 มีนาคม 2557, หน้า 11.

⁵¹ เรื่องเดียวกัน

กระบวนการปฏิรูป 3 ขั้นตอน คือ 1. เวทีวิชาการ เพื่อรวบรวมความรู้ให้ตกผลึกจนเกิดเป็นข้อเสนอทางวิชาการ 2. สมัชชาประชาชน และ 3. สภาประชาชนและรัฐบาลของประชาชน โดยจะจัดการสองขั้นตอนแรกออกมาเป็นข้อเสนอ เพื่อนำเสนอให้สภาประชาชนที่จะเกิดขึ้นหลังจากรัฐบาลรักษาการของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ลาออกไป⁵² นอกจากนั้น ยังระดมกลุ่มชาวบ้านบางส่วนมาเคลื่อนไหว คัดค้านรัฐบาลโดยอ้างว่า รัฐบาลไม่สามารถจ่ายเงินจำนำข้าวได้

จุดเปลี่ยนของเหตุการณ์เกิดขึ้นอีกครั้ง ในวันที่ 21 มีนาคม 2557 เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยโดยเสียงข้างมากกว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่สามารถจัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา 108 วรรคสอง⁵³ หลังคำตัดสิน กปปส. ใช้เงื่อนไขโอกาสนี้ จัดชุมนุมใหญ่ กดดันรัฐบาล ระดมคนอีกครั้ง ในวันที่ 29 มีนาคม 2557 โดย กปปส. จัดเดินขบวนใหญ่รณรงค์ออกจากสวนลุมพินี 6 ขบวน⁵⁴ ไปยังลานพระบรมรูปทรงม้าโดยอ้างว่า เพื่อแสดงพลังให้เห็นว่า ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศเห็นด้วยกับการปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ก่อนจะเดินทาง

⁵² “แถลงเหือพริบเชียงใหม่ ทำชนปว. อิสสระปัตตบัพพร้อมสุคตติ ตร.สอบโยงฆ่าอีก 2 ศพ ‘แจ้งวัฒนะ’ ป่วนเจ็บ 1 ยิ่งทะลุห้องผ่าตตรพ.”, มติชน, 9 มีนาคม 2557, หน้า 10.

⁵³ “เปิดคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ “เลือกตั้ง 2 ก.พ. โหมะ” (ฉบับเต็ม),”ไทยพับลิก้า, 26 มีนาคม 2557 <http://thaipublica.org/2014/03/constitutionalcourt/>

⁵⁴ ขบวนที่ 1 ตั้งขบวนหน้าลานพระบรมราชานุสาวรีย์ รัชกาลที่ 6 ประกอบด้วย พี่น้องหมู่บ้านลาดพร้าว เครือข่ายอาสาสมัครทางการแพทย์ กลุ่มมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น กลุ่มลูกช้างรักษาดินมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กลุ่มแม่ไทรมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย กลุ่มคนตาบอด และปิดท้ายด้วย กปปส.โคราช ขบวนที่ 2 ตั้งหัวขบวน ที่ประตู 3 ตรงข้ามตึกอื้อจุเหลียง นำโดย ขบวนสิงโต 9 หัว พี่น้องจากสี่ลม กปปส.ภาคกลางและภาคตะวันออก สมาคมชาวนาข้าวไทย สาธิต จุฬาฯ กลุ่มบดินทร์เดชาธิราช ภาควิชาเครือข่ายนิสิตนักศึกษา ขบวนที่ 3 ตั้งอยู่ประตู 2 แยกวิทยุ นำโดย รถนำขบวนกลุ่มศิลปิน เพลงเพื่อชีวิต พี่น้องหมู่บ้านปทุมวัน กลุ่มศิลปินลูกทุ่งตลก กลุ่มกวีประชาชน กลุ่มธรรมศาสตร์อภินิหารประเทศไทย กลุ่มประชามณักรกิจสี่ลม พี่น้องเยาวราช พี่น้องเครือข่ายมุสลิม กลุ่ม พ.จุฬารักชาติ ขบวนที่ 4 ตั้งอยู่ตรงข้าม สน.ลุมพินี นำโดย พี่น้องจากหมู่บ้านอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ พี่น้องสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กลุ่มสมาพันธ์เครือข่ายชาวนาโคราช กลุ่มสมานฉันท์แรงงานไทย กลุ่มคนไทยเชื้อสายอินเดีย พี่น้องอัสสัมชัญ ศิษย์เก่าศิษย์ปัจจุบันวัฒนาวิทยาลัย กปปส.ภาคเหนือ ขบวนที่ 5 ตั้งอยู่แยกวิทยุกับแยกสารสิน นำโดย พี่น้องหมู่บ้านราชประสงค์ เครือข่ายโรงเรียนเทพศิรินทร์ สาธิตเกษตรฯ ศิษย์เก่าสวนกุหลาบ ศิษย์เก่าราชินี ศิษย์เก่า ม.อ.ปัตตานี กลุ่มนักร้องนักแสดงทิฟฟานี และขบวนที่ 6 ตั้งอยู่หน้าประตู 7 ประกอบด้วย พี่น้องหมู่บ้านอโศก ศิษย์เก่าอำนวยการศิลป์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยศิลปากร เครือข่ายชาวนาไทย กปปส.พิจิตร ศิษย์เก่าอุเทนถวาย ศิษย์เก่านิด้า ม.อ.หาดใหญ่ กลุ่มรวมพลคนมหิดล

กลับมายังสวนลุมพินีอีกครั้ง⁵⁵ นอกจากนั้น ในวันต่อๆ มา ก็ได้เดินทางไปยังศูนย์ราชการฯ หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจต่างๆ ได้แก่ กระทรวงกลาโหม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หน่วยงานราชการต่างๆ ขอให้หยุดทำงาน เลิกใช้ระบบบทักษิณ และเข้าร่วมกับมวลมหาประชาชน

5 เมษายน 2557 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. เรียกประชุมแกนนำทั่วประเทศ เพื่อวางแผนการเคลื่อนไหว ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นข้างหน้า กรณีศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยเรื่องฐานะของนายกรัฐมนตรี พร้อมกับประกาศ เรียกคืนอำนาจอธิปไตย ตั้งตัวเองเป็นรัฐอธิปไตย

การเดินทางมาครั้งนี้ เราจะยึดอำนาจประเทศไทย เพราะอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชนชาวไทย ดังนั้น วันที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยว่า มันต้องพ้นจากตำแหน่ง มันกอดอำนาจของเราไม่ได้แล้ว วันนั้นจึงเป็นโอกาสที่ดีที่สุดสำหรับเรา มวลมหาประชาชนลุกขึ้นประกาศเลยว่า บัดนี้ อำนาจอธิปไตยทั้งหลายในประเทศ ได้กลับคืนมาอยู่ในมือประชาชนแล้ว การประกาศของเราในวันนั้น ใครก็เถียงเราไม่ได้ ถ้าไม่มาอยู่ในมือเราแล้วจะไปอยู่ในมือใคร เพราะเราคือเจ้าของอำนาจ ไม้ตัวที่เรามอบหมายอำนาจให้ตายหมดแล้ว.... มันจึงเป็นโอกาสของเราในการประกาศความเป็นรัฐอธิปไตยของประชาชน ได้อย่างเหมาะสมที่สุด.... เป็นผู้ที่มีอำนาจมากที่สุด รองลงมาจากพระมหากษัตริย์ ในบ้านในเมืองนี้ เพราะฉะนั้นคำสั่งของคนที่เป็น รัฐอธิปไตยถือเป็นกฎหมาย ได้อย่างเหมาะสม และคำสั่งของคนเป็น รัฐอธิปไตยก็จะถือเป็นกฎหมาย

โดยสุเทพ เทือกสุบรรณ ได้เปรียบเทียบเรื่องนี้ว่า เหมือนกับสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อยึดอำนาจเสร็จแล้วก็ป็นรัฐอธิปไตยมีคำสั่งเอาคนไปยิงเป้าก็ได้ เมื่อเป็นรัฐอธิปไตยก็ จะสั่งยึดทรัพย์คนในตระกูลชินวัตร อีกทั้งเราจะออกคำสั่งแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีที่เป็นของประชาชน จากนั้นจะนำรายชื่อขึ้นกราบทูลเกล้าฯ เพื่อให้ได้รัฐบาลของประชาชน โดยตนจะเป็นผู้ลงนามสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีด้วยตนเอง จากนั้นจะมีการตั้งสภานิติบัญญัติที่เป็นสภาของประชาชน และจะนำไปสู่การปฏิรูปประเทศในด้านต่างๆ ตามที่ได้ระบุไว้ ก่อนที่จะเดินทางไปสู่การเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยต่อไป ดังนั้นจึงอยู่ที่จำนวนของประชาชนที่ออกมาร่วมต่อสู้ในวันที่ 14 พฤษภาคม 2557 และตนหวังว่าข้าราชการทั้งพลเรือน ตำรวจ ทหาร จะตัดสินใจมายุ่นเคียงข้างประชาชน⁵⁶

⁵⁵ “ ‘สุเทพ’ นำมือเดินศึก เอ็ม 79 ป่วน รด 2 คันช่วยเจอลูกหลง นปช.ถกลับแกน 20 จว. เช็กกำลังก่อน 5 เม.ย.”, มติชน, 30 มีนาคม 2557, หน้า 10.

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน

และแล้ววันที่ กปปส. รอกี่มาถึง 7 พฤษภาคม 2557 ศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยให้ความเป็นรัฐมนตรีของนายกรัฐมนตรีสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ และเป็นเหตุให้คณะรัฐมนตรีสิ้นสุดลงด้วย จากกรณีการโยกย้ายนายถวิล เปลี่ยนศรี ออกจากตำแหน่งเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ขณะที่อีก 1 วันต่อมา คือวันที่ 8 พฤษภาคม 2557 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ชี้มูลความผิดนายกรัฐมนตรี ถูกกล่าวหาว่ามีมูลเป็นการส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 178 และเป็นการส่อว่าจงใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมาย อันเป็นเหตุให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง กรณีโครงการรับจำนำข้าวและการระบายข้าว⁵⁷

ทันทีที่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญออกมา นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศเปลี่ยนแปลงวันชุมนุมใหญ่มาเป็นวันที่ 9 พฤษภาคม 2557 โดยในวันดังกล่าว กปปส. ได้แบ่งมวลชนออกเป็น 6 ขบวน ขบวนที่ 1 นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. เคลื่อนขบวนไปทำเนียบรัฐบาล ขบวนที่ 2 นำโดยนายอิสสระ สมชัย นายพุทธิพงษ์ ปุณณกันต์ เคลื่อนขบวนไปสถานีโทรทัศน์ ช่อง 7 ขบวนที่ 3 นำโดยนายถาวร เสนเนียม เคลื่อนขบวนไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ถนนวิภาวดีรังสิต ขบวนที่ 4 นำโดยนายณัฐพล ติปสุวรรณ ไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ขบวนที่ 5 นำโดยนายชุมพล จุลใส เคลื่อนขบวนไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 9 ขบวนที่ 6 นำโดยนายวิทยา แก้วภราดัย เคลื่อนขบวนด้วยการเดินไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 11 ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และขบวนที่ 7 ของกองทัพธรรม นำโดย ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ นำขบวนไปสถานีโทรทัศน์ช่อง 5 ทั้งนี้ การเดินทางไปยังสถานีโทรทัศน์ช่องต่างๆ ก็เพื่อปิดล้อมและกดดันให้ถ่ายทอดสัญญาณการเคลื่อนไหวและคำแถลงของ กปปส. และห้ามนำเสนอข่าวสารจากฝ่ายรัฐบาล รวมถึงข่าวสารและข้อมูลของหน่วยงานรัฐบาล โดยในเวลา 16.00 วันเดียวกัน นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ได้อ่านแถลงการณ์ทางออกของประเทศไทย ครั้งที่ 1 โดยมีสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 และโมเดิร์นไนน์ทีวี นำเสนอการถ่ายทอดสดในช่วงรายงานข่าวต้นชั่วโมง ทั้งนี้ ข้อเสนอที่สำคัญของ กปปส. ในสถานการณ์ตอนนั้น

หากในสถานการณ์ปกติ สภาผู้แทนราษฎรจะทำหน้าที่เลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ทันที ทว่าตอนนี้ไม่มีสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งวุฒิสภาจึงเป็นองค์กรเดียวที่เหลืออยู่ มวลมหาประชาชนขอวิงวอนให้

⁵⁷ ทั้งนี้ ผู้ชุมนุมที่เฝ้าอยู่ตามสถานีโทรทัศน์ต่างใจจดใจจ่อเฝ้าดูการถ่ายทอดสดสัญญาณ โดยผู้ชุมนุมที่เฝ้าอยู่ตามสถานีโทรทัศน์ช่อง 3, 5, 7 และโมเดิร์นไนน์ทีวี ต่างส่งเสียงโห่ร้องด้วยความดีใจที่ได้ชมการถ่ายทอดสดสัญญาณของนายสุเทพ ขณะที่ช่อง 11 ไม่ได้ถ่ายทอดสัญญาณ “มติปชช. 7:0 สั่งถอดถอน เชือดบู๊ซ่า เว้นวรรค 5 ปี-จ่อฟันอาญา ปมจำนำข้าวเงิน 3 แสนล้าน ต่อบุคแผนล้มครม.ปิดเกม บี้ม 3 จุด บ้านสุพจน์ก็โดน ธงทองชี้ทำงานวันหยุดได้”, มติชน, 9 พฤษภาคม 2557, หน้า 6.

ประธานวุฒิสภาช่วยปรึกษา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด และประธานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ดำเนินการหารือให้มื่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ทันที ทั้งนี้ มวลมหาประชาชนจะชุมนุมต่อไปอย่างสันติ อหิงสา จนกว่าจะมีนายกรัฐมนตรีมาบริหารประเทศ ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ต่อไป⁵⁸

หลังจากนั้น กปปส. ได้เคลื่อนย้ายมาชุมนุมที่ทำเนียบรัฐบาลและรัฐสภา โดยยึดตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล เป็นศูนย์บัญชาการ และ 13 พฤษภาคม 2557 ได้ออกแถลงการณ์ กปปส. ฉบับที่ 2 ระบุว่า สถานการณ์ประเทศไทยในขณะนี้ที่รัฐบาลรักษาการไม่สามารถดำเนินการบริหารประเทศได้ โดยวุฒิสภาเป็น องค์กรเดียวที่เป็นตัวแทนของปวงชนชาวไทยโดยชอบ ซึ่งมีหน้าที่อย่างชอบธรรมในการตั้งนายกรัฐมนตรี เพื่อให้มีรัฐบาลใหม่ที่มีอำนาจเต็มเข้ามาแก้ไขปัญหาประเทศ จึงเรียกร้องไปยังประธานวุฒิสภาและสมาชิก วุฒิสภาให้รีบดำเนินการให้มื่อนายกรัฐมนตรีในทันที⁵⁹ พร้อมกับหาทางกดดันวุฒิสภาให้เรียกประชุมเพื่อเลือก นายกรัฐมนตรีตามมาตรา 7⁶⁰

หลังจากข้อเสนอดังกล่าวถูกปฏิเสธจากวุฒิสภา 17 พฤษภาคม 2557 กปปส. ได้เรียกประชุมแกน นำ กปปส.จากภาคต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหวอีกครั้ง โดยจะลงมือปฏิบัติการในวัน ถัดไป และจบภายในวันที่ 26 พฤษภาคม 2557 ทั้งนี้ มีมาตรการที่สำคัญดังต่อไปนี้ คือ สำหรับ กปปส “แยก ย้ายไปทางคีนอำนาจอธิปไตยจากคณะรัฐมนตรี” ให้ลาออก ส่วนข้าราชการ ให้ลุกขึ้นปฏิเสธไม่ร่วมมือทำงาน ให้กับรัฐมนตรี ทุกกระทรวง ทบวง กรม ให้ถือว่ารัฐมนตรีไม่มีอำนาจโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว ให้ข้าราชการ ทุกกระทรวง ทุกหน่วยราชการปฏิบัติการขัดขึ้นอย่างเปิดเผย เช่นที่ทำอยู่แล้วที่กระทรวงสาธารณสุข⁶¹

ท่ามกลางสถานการณ์ดังกล่าว พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก ชิงลงมือประกาศใช้ กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ในวันที่ 20 พฤษภาคม 2557 ตั้งแต่เวลา 03.00 น. และออกคำสั่งให้กลุ่ม มวลชนที่ชุมนุมในพื้นที่ที่ประกาศกฎอัยการศึกยุติการเคลื่อนไหว และเรียนเชิญบุคคลสำคัญเข้าร่วมประชุมใน

⁵⁸ “สุเทพ” แถลงให้ ‘ประธานวุฒิ-ตุลาการ-องค์กรอิสระ’ สรรหานายคนใหม่,” ประชาไท, 10 พฤษภาคม 2557

⁵⁹ ดุรายละเอียดและเนื้อหาแถลงการณ์เพิ่มเติม “วุฒิถลัษุตั้งนายกฯ หนุณไข่ม.7 ตั้ง 3 ทีมเดินสายลื้อบปี สุเทพ แถลงจัส.ว.เร่งมือ มาร์คโพล่สภาแจงปฏิรูป พท.ยื่นติเอสไอพันสุรัชย์ ‘นิวัฒน์’ นำทีมคุย 5 เสือ ชี้มีอำนาจทูลเกล้าฯพรฎ.”, มติชน, 14 พฤษภาคม 2557, หน้า 6.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน

⁶¹ “ ‘สุเทพ’ นัดอีก-ระดมล้าน แพนมบตัว ล่า 12 รมต.จีเซ็นลาออก 26 พ.ค.ถ้าไม่จบ 27 สลาย ‘เสื้อแดง’ เย้ยถึง ทางตัน อักษะสั่งยกระดับรับมือ บิ๊กตูไม่ปว.-นังนายกฯ”, มติชน, 18 พฤษภาคม 2557, หน้า 11.

ตอนบ่าย และวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 เชิญ 1. ผู้แทนรัฐบาล 2. ผู้แทนวุฒิสภา 3. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) 4. ผู้แทนพรรคเพื่อไทย 5. ผู้แทนพรรคประชาธิปัตย์ 6. กปปส. 7. ผู้แทน นปช. ทั้งนี้ ผู้แทนฝ่ายรัฐบาล นำโดยนายพงศ์เทพ เทพกาญจนา ปฏิบัติหน้าที่รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายวุฒิสภา นำโดยนายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย ว่าที่ประธานวุฒิสภา คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นำโดยนายศุภชัย สมเจริญ ประธาน กกต. ผู้แทนพรรคเพื่อไทย นำโดย พล.ต.ท.วิโรจน์ เปาอินทร์ รองหัวหน้าพรรค ส่วนพรรคประชาธิปัตย์ นำโดย นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรค ด้าน กปปส. นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. และ กลุ่ม นปช. นำโดยนายจตุพร พรหมพันธุ์ ประธาน นปช. ผลการหารือในวันที่ 21 พฤษภาคม 2557 ยังไม่สามารถหาข้อสรุปร่วมกันได้ จึงมีการนัดประชุมใหม่ในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 ในตอนบ่าย และจบลงด้วยการรัฐประหาร โดยเวลา 17.00 น. พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก (พล.อ.อ.ประจิน จั่นตอง ผู้บัญชาการทหารอากาศ พล.ร.อ.ณรงค์ พิพัฒนาศัย ผู้บัญชาการทหารเรือ พล.ต.อ.อดุลย์ แสงสิงแก้ว ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และ พล.อ.วรพงษ์ สง่าเนตร รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด (รอง ผบ.สส.) แถลงผ่านโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย (ทรท.) ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 1/2557 เรื่อง การควบคุมอำนาจการปกครองประเทศ⁶² ท่ามกลางความดีใจ ของ กปปส. ต่างส่งเสียงเฮ พร้อมเป่านกหวีดแสดงความดีใจ ทั้งนี้ นายวิทยา แก้วภราดัย แกนนำ กปปส. กล่าวว่า การยึดอำนาจในครั้งนี้มองว่าเป็นการเข้าใจประชาชน เพราะในแถลงการณ์ได้ระบุถึงสาเหตุของการเข้ายึดอำนาจในครั้งนี้เป็นไปเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย และประชาชนก็จะกลับไปใช้ชีวิตกันได้ตามปกติ ถือเป็นการปิดฉากการชุมนุมของกลุ่ม กปปส. อย่างสมบูรณ์⁶³

⁶² “แถลงการณ์ ‘คสช.’ ควบคุมอำนาจการปกครอง”, มติชน, 23 พฤษภาคม 2557, หน้า 2.

⁶³ “ทหารรวบเหวงบนเวที เคลียร์อักษะ แดงสลายส่งกลับบ้าน เสียงปืนลั่น-การ์ดเจ็บ กปปส. ไซโยเลิกมือบ่ คมพุทธะเปิดแจ้งวัฒนะ”, มติชน, 23 พฤษภาคม 2557, หน้า 6.

บทที่ 3 เครือข่ายและบทบาทของนักวิชาการ กปปส.

เครือข่ายปัญญาชนนักวิชาการ ของ กปปส. ที่สอนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัยต่างๆ จำนวนมากนั้น เข้ามามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง อย่างน้อยนับตั้งแต่การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเป็นต้นมา ทั้งในฐานะปัจเจกหรือกลุ่ม แม้จะมีความโดดเด่นในแต่ละช่วงที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ สำหรับกลุ่มที่มีลักษณะการรวมตัวเป็นเครือข่ายที่สำคัญ ได้แก่ “สยามประชาภิวัฒน์”⁶⁴ ซึ่งเป็นเครือข่ายนักวิชาการจาก 8 มหาวิทยาลัย ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ประกอบด้วย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยบูรพา

นอกจากกลุ่มก้อนของเครือข่ายในลักษณะนี้ที่จัดตั้งขึ้นในภายหลังแล้ว ยังมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มก้อนเครือข่ายย่อยๆ เคลื่อนไหวในระดับมหาวิทยาลัย กระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ แทบทุกมหาวิทยาลัย เช่น กลุ่ม ม.อ. รักชาติ⁶⁵ กลุ่มประชาคม ม.อ.ปัตตานี ต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม⁶⁶ เป็นต้น ภายใต้การตื่นตัวและเข้าร่วมอย่างมีนัยยะสำคัญของอาจารย์ นักวิชาการ ในมหาวิทยาลัยนี้ ส่งผลให้มีสถาบันการศึกษาหลายแห่งออกแถลงการณ์ในนามองค์กรหรืออ้างชื่อสถาบันการศึกษา และมีการใช้ทรัพยากรของมหาวิทยาลัยในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผย รวมทั้งกดดันผู้บริหารให้ปิดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักศึกษาและบุคลากรเข้าร่วมการชุมนุม⁶⁷ ทั้งนี้ กล่าวได้ว่า ปัญญาชนนักวิชาการ ในรั้วมหาวิทยาลัย ได้ทำหน้าที่สำคัญดังต่อไปนี้

⁶⁴ “กลุ่มอาจารย์เปิดตัว “สยามประชาภิวัฒน์” ลั่นต้านเผด็จการทุนการเมือง,” ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 13 มกราคม 2555 (<http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID=9550000005505>)

⁶⁵ “ม.อ.รักชาติ-ปชช.หาดีใหญ่รณรงค์คัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม” 5 พฤศจิกายน 2556 (https://www.youtube.com/watch?v=2ci_jO_qaMw)

⁶⁶ “กลุ่มประชาคม มอ.ปัตตานี ต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม” <http://www.mcot.net/site/content?id=527893fe150ba0ef2300001f#.VfPn4NKqgko>

⁶⁷ เช่น มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยอธิการบดี ออกประกาศ งดการเรียนการสอนทุกวิทยาเขต วันที่ 4-10 ธันวาคม 2556 “เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากร ในแต่ละวิทยาเขต ได้จัดกิจกรรมวิชาการ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้สถานการณ์การเมืองในปัจจุบัน” (<https://www.facebook.com/1420211954862386/photos/a.1420364114847170.1073741828.1420211954862386/1427629510787297/?type=1&theater>) ประชาคมมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ นำโดยอาจารย์ ประกาศหยุดการเรียนการสอน และนำนักศึกษาไปเข้าร่วมชุมนุม ใน “มวล.หยุดการเรียนการสอนระดมพลปลุกชาวท่าศาลาร่วมต้าน “นิรโทษ

1. การเคลื่อนไหวในระดับพื้นที่ของกลุ่มหรือเครือข่ายย่อยๆ มีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนนำของการเคลื่อนไหว กลไกในการระดมทรัพยากร ประสานงาน สร้างกิจกรรมในระดับมหาวิทยาลัยหรือพื้นที่ รวมทั้งติดต่อประสานงาน และระดมกำลังสนับสนุนการเคลื่อนไหวของส่วนกลาง
2. ในระดับชาติ หรือ การเคลื่อนไหวขององค์กร กปปส. บางส่วนเข้าไปมีบทบาทเป็นที่ปรึกษาหรือคณะทำงาน/กรรมการต่างๆ ที่ถูกตั้งขึ้น
3. ผู้ผลิตและขยายกรอบโครงความคิด หรือเป็น Frame makers ไปยังสมาชิกและผู้สนับสนุน ผ่านช่องทางหรือวิธีการต่างๆ เช่น เวทีปราศรัยกลาง ซึ่งมีการถ่ายทอดไปยังผู้ชมทางบ้าน และสื่อมวลชนแขนงต่างๆ สถานีวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์รายวัน เว็บไซต์ รวมทั้งการเดินทางไปร่วมอภิปรายในเวทีระดับพื้นที่

1. การประสานเสียง คัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม

ทันทีที่รัฐบาลประกาศผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม พร้อมกับการเคลื่อนไหวนอกสภาภายใต้การนำของพรรคประชาธิปัตย์ กลุ่มนักวิชาการในรั้วมหาวิทยาลัยก็ได้สอดประสานเป็นเสียงเดียวกัน เริ่มจากในช่วงแรก คือ การล่ารายชื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม และเรียกร้องให้วุฒิสภาลงมติไม่เห็นชอบกับร่างกฎหมาย โดยเริ่มจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ภายใต้การนำของอธิการบดี สมคิด เลิศไพฑูรย์ มีอาจารย์ร่วมลงชื่อในเบื้องต้น 200 คน เครือข่ายแพทย์และอาจารย์แพทย์ จากโรงพยาบาลทั่วประเทศ อาทิ คณะแพทยศาสตร์ รามาธิบดี, โรงพยาบาลราชวิถี, โรงพยาบาลตากสิน, โรงพยาบาลมหาราช นครราชสีมา, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล, โรงพยาบาลพระมงกุฎ, โรงพยาบาลตำรวจ, โรงพยาบาลรามคำแหง กว่า 400 คน คณาจารย์ พนักงาน และนิสิต นักศึกษา ตลอดจนศิษย์เก่ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ขณะที่ทางฝั่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำโดย “เครือข่ายจุฬาฯ เชิดชูคุณธรรมนำประชาธิปไตย” และมหาวิทยาลัยมหิดล นัคตอาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร ชุมนุมเดินขบวนคัดค้าน⁶⁸ ในต่างจังหวัดก็มีการเคลื่อนไหวอย่างคึกคักเช่นเดียวกัน อย่างกลุ่ม “ม.อ. รักชาติ” ซึ่งเป็นการรวมตัวของอาจารย์ พนักงาน และนักศึกษา ม.อ. วิทยาเขตหาดใหญ่⁶⁹ ประกาศเดินหน้าคัดค้าน และประสานงานกับมหาวิทยาลัยต่างๆ ใน

กรรม” พุ่งนี้ (6 พ.ย.)” ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 5 พฤศจิกายน 2556

(<http://www.manager.co.th/South/ViewNews.aspx?NewsID=9560000137974>)

⁶⁸ ดูรายชื่อคณาจารย์ธรรมศาสตร์เพิ่มเติม “อาจารย์ มธ.200 คนกำลัง ‘หมอ-ดารา’ ไม่เอาคนโกง”, ไทยโพสต์, 3 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 11.

⁶⁹ “5 มหาวิทยาลัยต้าน! เหมะแข้ง ชุมนุมค้านนิรโทษฯ มธ.-บางมดเดินหน้าล่าชื่อ มีอบพม.แยกตัวแข็งปชป.”, เดลินิวส์, 3 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2, 10.

ภาคใต้ ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยทักษิณ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และรวมไปถึงนักศึกษา ม.อ. ทั้ง 5 วิทยาเขต⁷⁰

กลุ่มที่เป็นทางการและมีบทบาทมากที่สุดในช่วงแรก คือ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ภายใต้การนำของ สมคิด เลิศไพฑูรย์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยในวันที่ 4 พฤศจิกายน 2557 ตรงกับวันที่ผู้ชุมนุมได้เคลื่อนย้ายการชุมนุมมาปักหลักที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ถนนราชดำเนิน ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย ได้ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ 1 คัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม โดยให้เหตุผลว่า เนื้อหาของร่างกฎหมายเป็นการสร้างมาตรฐานที่ไม่ถูกต้องขึ้นในสังคมไทย เพราะจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าการคอร์ปชั่นมิใช่สิ่งร้ายแรง และในท้ายที่สุดสามารถหลุดพ้นจากความผิดได้โดยการนิรโทษกรรมได้⁷¹

การออกมาของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย กลายเป็นเหมือนสัญญาณสำหรับการเคลื่อนไหวของนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีอธิการบดีเป็นสมาชิกทั่วประเทศ ในวันเดียวกันนี้ การเคลื่อนไหวคัดค้านของกลุ่มนักวิชาการ-อาจารย์มหาวิทยาลัย ก็ขยายเป็นไปอย่างกว้างขวางทั่วประเทศ อาทิ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดย ผศ.นพ.เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ออกแถลงการณ์และตั้งโต๊ะเพื่อรวบรวมรายชื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ซึ่งมีคณาจารย์ บุคลากร นิสิต และประชาชน ร่วมลงชื่อทั้งสิ้นกว่า 2,000 คน⁷² จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะผู้บริหารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นำโดย นพ.ภิรมย์ กมลรัตนกุล อธิการบดีจุฬาฯ ได้ออกแถลงการณ์เรื่อง “ข้อขัดแย้งร่างกฎหมายนิรโทษกรรม” เพื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม⁷³ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คณะอาจารย์ นักศึกษา ศิษย์เก่า และประชาชน ประมาณ 600 คน รวมตัวประท้วง โดยได้ร่วมกันชูป้ายต่อต้าน พร้อมตะโกนไม่เอา ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม และมีตัวแทนอ่านคำประกาศเจตนารมณ์⁷⁴ มหาวิทยาลัยทักษิณ คณาจารย์ บุคลากร และองค์การนิสิต ออกแถลงการณ์คัดค้านพร้อมจัดกิจกรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) จัดชุมนุมที่หน้าตึกอธิการบดี ขณะที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ คณาจารย์ บุคลากร นักศึกษา และศิษย์เก่า

⁷⁰ ด“มธ.-มอ.ร่วมต้านนิรโทษ จี้วุฒิสภา สู่เทพาเดินดาวกระจาย จำลองโผล่ร่วมอุรุพงษ์ โพลห้วงขัดแย้งรุนแรง พท.ถกส.ส.ช่วยชี้แจง”, มติชน, 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 15.

⁷¹ “อธิการบดี พ.ร.บ.นิรโทษกรรม”, โพสต์ทูเดย์, 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2.

⁷² ด“มศว. ลงชื่อคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม พร้อมออกแถลงการณ์เรียกร้อง สว.ไม่รับร่าง”, มติชนออนไลน์, 4 พฤศจิกายน 2556,
http://www.matichon.co.th/news_detail.php?newsid=1383567337&grpid=&catid=01&subcatid=0100 เข้าถึงข้อมูลวันที่ 14 กรกฎาคม 2559.

⁷³ “3 แถลงการณ์ 3 องค์กร ต้านนิรโทษ ‘เหมาแข่ง’”, มติชน, 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2.

⁷⁴ “นักวิชาการออกโรงค้าน จี้หยุดกม.ล้างผิดโจร”, ผู้จัดการรายวัน, 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 4.

ร่วมลงชื่อคัดค้าน มหาวิทยาลัยศิลปากร วังท่าพระ จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเขียนป้ายข้อความคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม การเขียนภาพวาดคัดค้านบริเวณหน้ามหาวิทยาลัย และได้เคลื่อนขบวนไปร่วมชุมนุมที่ ถนนราชดำเนิน มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา อาจารย์ นักศึกษา และบุคลากร รวม 2,000 คน ชุมนุมและออก แฉลงการณ์ มหาวิทยาลัยรังสิต (มรส.) ได้ออกแถลงการณ์แสดงจุดยืนในหัวข้อ “ค้านนิรโทษกรรมเหมาเข่ง เร่งคืนความเป็นธรรมให้สังคม” เช่นเดียวกัน โดยยืนยันว่าจะคัดค้านเรื่องดังกล่าวอย่างถึงที่สุด⁷⁵

ในวันต่อมา 5 พฤศจิกายน 2556 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ คณาจารย์ นิสิต บุคลากร และศิษย์เก่า จัดการชุมนุมและล่ารายชื่อคัดค้าน⁷⁶ โรงพยาบาลศิริราช คณะเทคนิคการแพทย์ คณะพยาบาลศาสตร์ และ คณะแพทยศาสตร์ พร้อมกับคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาเขตพญาไท ร่วมกันแต่งชุดขาวดำพร้อมสัญลักษณ์ สี เดินขบวนไปร่วมชุมนุมที่บริเวณแยกอรุณฯ⁷⁷

นอกจากนี้ ในวันที่ 6 พฤศจิกายน 2556 รศ.ดร.ประดิษฐ์ วรรณรัตน์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) พร้อมด้วยผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษา บุคลากร และประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียงร่วม แสดงจุดยืนคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมและปฏิญาณตนต่อพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว บริเวณหน้าอาคารบุญชนะ อตถการ⁷⁸ 7 พฤศจิกายน 2556 คณาจารย์ นักศึกษา และบรรดาศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นำโดยนายสุรินทร์ พิศสุวรรณ อดีตเลขาธิการอาเซียน จัดชุมนุมและเดินขบวนไป ยื่นหนังสือให้กับสมาชิกรัฐสภาเพื่อให้คว่ำร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ในขบวนมีป้ายผ้าหน้าที่โดดเด่นที่สุดอันหนึ่ง เขียนข้อความว่า “เหลือง-แดง (มธ.) มาแล้ว แดง-เหลือง (จปร.) อยู่ไหน..” ทั้งนี้ ผู้ชุมนุมได้นำป้ายผ้าดังกล่าว ถ่ายรูปเป็นที่ระลึกหน้ากองบัญชาการทหารบกระหว่างเดินขบวนไปรัฐสภา

⁷⁵ “ปัญญาชนฮือต้านสุดซอย”, ไทยโพสต์, 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2. และ “ผนักกำลังปัญญาชน ตบเท้าร่วม ค้าน ‘นิรโทษกรรม’ ”, ผู้จัดการรายวัน, 6 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 15.

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁷⁷ “ชนะยกแรก ฮือเสื้อสีทาสถอย-หาช่องกลับ ‘เทือก’ ไม่ตายใจชูถอนรากโจร”, ไทยโพสต์, 6 พฤศจิกายน 2556, หน้า 10.

⁷⁸ ดูรายละเอียดและภาพกิจกรรมเพิ่มเติม “นิด้าแสดงจุดยืนคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม”, เพชฌกูฏทศคอม, 6 พฤศจิกายน 2556, https://www.facebook.com/nida.ac.th/photos/?tab=album&album_id=623110187747124 เข้าถึงข้อมูลวันที่ 16 กรกฎาคม 2559.



ที่มา :เสียงสะท้อน อย่าเหมา มธ.ร่วมต้านนิรโทษ เรียกทหาร! by Chat Room Chat Room, 8 พฤศจิกายน 2556 (<http://news.voicetv.co.th/viral/87536.html>)

หลังจากเป็นที่แน่ชัดแล้วว่า รัฐบาลยอมถอน ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ในวันที่ 7 พฤศจิกายน 2556 และที่ประชุมสมาชิกวุฒิสภามีมติเป็นเอกฉันท์ด้วยคะแนน 141 เสียง ไม่รับร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมไว้พิจารณา ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2556 กปปส. ก็ได้ทำการลุกไล่ต่อ ในวันที่ 12 พฤศจิกายน 2556 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ในฐานะแกนนำได้ประกาศมาตรการอารยะขัดขืน 4 ข้อ โดยหนึ่งในนั้นคือ การประกาศนัดหยุดงาน-หยุดการเรียนการสอนทั่วประเทศ ในวันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2556 แม้จะมีหลายมหาวิทยาลัย หลายส่วนไม่ได้ดำเนินการตามมาตรการเหล่านี้ ด้วยเหตุผลหลายอย่าง แต่ก็มีอาจารย์และผู้บริหารหลายมหาวิทยาลัยตอบรับ และใช้โอกาสนี้ หยุดการเรียนการสอน หรืออื่นๆ เพื่อให้นักศึกษาออกมาเคลื่อนไหวได้ อย่างเช่น คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา นักศึกษา คณาจารย์ บุคลากร กว่า 500 คน เดินรณรงค์ประกาศเจตนารมณ์อารยะขัดขืนภายในมหาวิทยาลัย นำโดย นายทศพร สุวรรณโณ นายกสโมสรคณะเศรษฐศาสตร์ และนายอัฐพล ไกรนุกูล นายกสโมสรคณะวิทยาการจัดการ ทั้งนี้ ทางคณะเศรษฐศาสตร์ได้ประกาศหยุดการเรียนการสอนในวันที่ 13-15 พฤศจิกายน 2556 ตามการประกาศของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. เพื่อกดดันรัฐบาล โดยใน

วันที่ 15 พฤศจิกายน จะเดินรณรงค์ในย่านชุมชนและไปประกาศเจตนารมณ์ที่หอนาฬิกาลานจัตุรัส ตลาดสด พลาซ่า อำเภอดำรงวิทยะ⁷⁹

2. รุกไล่รัฐบาล ปฏิรูปประเทศไทยก่อนเลือกตั้ง

ดูเหมือนว่า แค่เพียงการยุติ ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ไม่เพียงพอสำหรับความต้องการของฝ่ายต่อต้าน กลุ่มนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ภายใต้ชื่อ “กลุ่มสยามประชาวิวัฒน์” ภายใต้การนำของบรรเจิด สิงคะเนติ คณบดีคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) โกวิท พวงงาม อาจารย์ประจำคณะ สังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นายทวี สุรฤทธิกุล ประธานสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ออกแถลงการณ์เพื่อเสนอแนวทางปฏิรูปประเทศไทยภายใต้สมัชชาประชาชน เพื่อปฏิรูปประเทศ รับลูกการเคลื่อนไหวของมวลมหาประชาชน โดยระบุว่า “พี่น้องประชาชนเห็นว่าการ กระทำดังกล่าว ยังมิได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบของบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลภายใต้ การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ด้วยเหตุนี้การชุมนุมประท้วงของพี่น้องประชาชนจึง ยังคงดำเนินต่อไป เพราะแท้จริงแล้วพี่น้องประชาชนไม่พอใจการบริหารงานของรัฐบาล เพราะขาดภาวะผู้นำ ขาดความรับผิดชอบ ไม่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานของรัฐบาลได้ก่อปัญหาต่างๆ” และชี้ว่า

มูลเหตุของปัญหาดังกล่าวอยู่ที่ “ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุนในระบบรัฐสภา” โดย นายทุนที่ขาดจริยธรรมอาศัยเครื่องมือ “ประชาธิปไตย” เป็นช่องทางเข้าแสวงหาอำนาจ เริ่มด้วยการ ออกนโยบายประชานิยมและการซื้อเสียงเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งเข้าเป็นรัฐบาล ก้าวต่อไปคือเข้ายึดกุมครอบงำกลไกของระบบรัฐสภา บงการให้ออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ของคนตระกูลชินวัตร ใช้ อำนาจของฝ่ายการเมืองควบคุมระบบราชการ ข้าราชการผู้ใดจะขึ้นสู่ตำแหน่งสูงจะต้องยอม สวามิภักดิ์ต่อเจ้าของอำนาจนอกระบบ ข้าราชการระดับสูงได้ระบอบทักษิณ และนักการเมืองที่คุม อำนาจได้ร่วมมือกันก่อการทุจริตผ่านโครงการและนโยบายต่างๆ สร้างความมั่งคั่งและอำนาจให้กับ พรรคพวกตน พร้อมกับวางฐานเสียงและอิทธิพลเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งในรอบต่อไป กระบวนการ ดังกล่าวเป็นวงจรอุบาทว์ ที่ฝังรากในสังคมไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมา

สรุปวิเคราะห์ได้ว่า ปัญหาต่างๆ ของประเทศชาติในปัจจุบัน ล้วนเป็นผลโดยตรงจากการที่ประเทศไทยมีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งแต่ไม่เป็นประชาธิปไตย ระบบการเมืองแท้จริงของไทย คือ “ระบบ

⁷⁹ “ ‘อ้อย’ เจอรุมเป่านกหวีดไล่ แย้ย ‘เทือก’ มุกแป้ก”, ผู้จัดการรายวัน, 14 พฤศจิกายน 2556, หน้า 11.

เผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุนในระบบรัฐสภา” หากสภาพการณ์ยังคงดำรงอยู่เช่นนี้ จะทำให้ความขัดแย้งในสังคมทวีความรุนแรงมากขึ้น ประชาชนทุกหมู่เหล่าจะทนทุกข์ และประเทศไทยมีแต่จะอ่อนแอ ล้าหลัง พัฒนาไม่ทันประเทศเพื่อนบ้าน ต้องใช้เวลาอีกนานในการฟื้นกลับ

ดังนั้น เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว จึงเสนอให้พลังของสังคมไทยทุกภาคส่วนร่วมชูน “ปฏิรูปประเทศไทย” โดยมีหลักการสำคัญ ดังนี้

1. เป้าหมายการปฏิรูป: เปลี่ยนประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เพื่อสร้างประเทศไทยสู่ “สังคมที่เป็นธรรม ประชาชนมีความมั่นคง และเป็นสุข”

2. เนื้อหาการปฏิรูป: สร้างการเปลี่ยนแปลงในเรื่องสำคัญเร่งด่วน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ปฏิรูปการเมือง โดยเปลี่ยนแปลงระบบรัฐสภาให้เป็นองค์กรตัวแทนที่แท้จริงของประชาชน สนองเจตนารมณ์ของประชาชน และสามารถป้องกันไม่ให้เกิดเผด็จการรัฐสภาและทุนสามัญที่มุ่งการถนอมทุนคืนวนกลับมาอีก 2) ปฏิรูประบบเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมกลไกตลาดให้มีการแข่งขันอย่างเสรี ปราศจากอิทธิพลแทรกแซงจากภาครัฐ เศรษฐกิจขนาดกลาง ขนาดเล็ก และวิสาหกิจชุมชนได้รับการสนับสนุน ปฏิรูประบบพลังงาน แรงงาน เกษตรกรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติและประชาชน 3) ปฏิรูปสังคมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและความเท่าเทียม ลดความเหลื่อมล้ำ ได้แก่ ระบบการศึกษา ระบบการสาธารณสุข และระบบสวัสดิการ 4) ปฏิรูประบบราชการและความยุติธรรม โดยเน้นความเป็นนิติรัฐ ส่งเสริมระบบราชการโดยระบบคุณธรรม ทำลายการทุจริตคอร์รัปชันให้หมดไป ส่งเสริมข้าราชการทำงานเพื่อแผ่นดินโดยปราศจากการครอบงำจากฝ่ายการเมือง ส่งเสริมการกระจายอำนาจสู่ประชาชนและท้องถิ่นอย่างเต็มรูปแบบ

3. กระบวนการปฏิรูป: ให้มีองค์กรทำหน้าที่ประสานเป็นกระบวนการ ได้แก่ “สมัชชาประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศ” “คณะกรรมการกำกับการปฏิรูปประเทศ” และ “คณะกรรมการปฏิรูปเฉพาะเรื่อง” โดยกำหนดให้มีระยะเวลาในการปฏิรูปให้แล้วเสร็จ เพื่อเป็นหลักประกันต่อประชาชน⁸⁰

โดยข้อเสนออันนี้ได้กลายเป็นกรอบในการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักวิชาการต่างๆ ที่อยู่ในเครือข่ายในเวลาต่อมา

ขณะเดียวกัน 20 พฤศจิกายน 2556 ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญคำวินิจฉัยว่า การดำเนินการพิจารณาและลงมติแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญของผู้ถูกร้องทั้งหมดในคดีนี้ เป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ และวินิจฉัยเพิ่มเติมด้วยเสียงข้างมาก 5 ต่อ 4 ว่า มีเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญขัดแย้งต่อหลักการพื้นฐานและ

⁸⁰ “แถลงการณ์คณาจารย์มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา เสนอแนวทางปฏิรูปประเทศไทย,” 15 พฤศจิกายน 2556, isranews

เจตนาารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 นั้น ทางกลุ่มอาจารย์ต่างๆ จึงขยับข้อเรียกร้องให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นที่สำคัญ เช่น

27 พฤศจิกายน 2556 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ คณาจารย์ บุคลากร และนิสิต ออกแถลงการณ์ โดยมีเนื้อหาสำคัญ ดังนี้ 1. ให้รัฐบาลขอโทษต่อคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญที่ล่วงละเมิดต่ออำนาจศาล และขอให้ยุติการกระทำในการใช้อำนาจทางบริหารแทรกแซงอำนาจตุลาการของศาลรัฐธรรมนูญ 2. ให้รัฐบาลขอโทษประชาชนที่ได้ดำเนินการต่างๆ โดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย 3. ให้นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แสดงความรับผิดชอบด้วยการลาออก 4. ให้นายสมศักดิ์ เกียรติสุรนนท์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรลาออก 5. ให้นายนิคม ไวยรัชพานิช ประธานวุฒิสภาลาออก 6. ให้ผู้เสนอร่างแก้ไขรัฐธรรมนูญว่าด้วยที่มาของ ส.ว. ต้องขอโทษต่อประชาชน 7. ให้สมาชิกสภาผู้ยมรับร่างรัฐธรรมนูญ 312 คน ขอโทษประชาชนและลาออก และ 8. ขอวิงวอนให้ข้าราชการ ทหาร และตำรวจ โปรดใช้วิจารณญาณในการปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลที่หมดความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน⁸¹

ทางด้านสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ออกแถลงการณ์ ฉบับที่ 1 เรื่อง ขอเรียกร้องให้รัฐบาลลาออกเพื่อบรรเทาฐานที่ถูกต้องในสังคมไทย โดยอาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เรียกร้องให้รัฐบาลแสดงความรับผิดชอบต่อการกระทำทั้งหมดของรัฐบาลด้วยการลาออก เพื่อคืนอำนาจให้ประชาชน และผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองที่การใช้อำนาจรัฐต้องเป็นไปด้วยคุณธรรมตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง และเพื่อให้เกิดบรรทัดฐานที่ถูกต้องสืบไป⁸² และในวันต่อมา 28 พฤศจิกายน 2556 ที่หน้าสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา รศ.ดร. ชูศักดิ์ ลิ้มสกุล อธิการบดี ม.อ. อ่านแถลงการณ์แสดงจุดยืนของมหาวิทยาลัยต่อสถานการณ์ทางการเมือง ฉบับที่ 2 ต่อหน้าคณาจารย์และนักศึกษาในนามกลุ่ม ม.อ.รักชาติ โดยประกาศให้หยุดการเรียนการสอนระหว่างวันที่ 28-29 พฤศจิกายน 2556 เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรทั้ง 5 วิทยาเขต คือ หาดใหญ่ ปัตตานี สุราษฎร์ธานี ตรัง และภูเก็ต ได้มีโอกาสแสดงออกทางการเมืองอย่างเต็มที่ ตามที่มีการนัดชุมนุมใหญ่ในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ในหลายจังหวัดทางสื่อออนไลน์⁸³

⁸¹ เรื่องเดียวกัน.

⁸² เรื่องเดียวกัน.

⁸³ “ ‘พล.อ.สนธิ’ แนะนำผู้ใหญ่เบื้องหลัง 2 ฝ่ายคุย นายกฯ เปิดทางเจรจา ผู้ชุมนุมฮือล้อม สตช. นัดล้อมเพื่อไทย วันนี้ แดงปะทะมีอบที่ปทุมฯ”, กรุงเทพธุรกิจ, 29 พฤศจิกายน 2556, หน้า 13. และ “นักวิชาการแนะฝ่าวิกฤติชาติ ยุบสภา! ประชาธิปไตยถาวร”, คม ชัด ลึก, 29 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 15.

เช่นเดียวกัน องค์การที่เป็นทางการที่ออกมาคัดค้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ก็ออกมาแสดงบทบาทอีกครั้งหนึ่ง โดยที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ออกแถลงการณ์เรียกร้องให้รัฐบาลยุบสภาโดยเร็วเพื่อคืนอำนาจให้กับประชาชนในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ และเพื่อไม่ให้สถานการณ์บ้านเมืองเป็นไปในลักษณะเดิมภายหลังการเลือกตั้ง ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาอย่างที่ผ่านมา ทปอ.จึงเสนอให้มีการเจรจาระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้มีข้อยุติเบื้องต้นก่อนที่จะมีการยุบสภา โดยมีบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเป็นคนกลางในการเจรจา⁸⁴ โดย ทปอ. ยังเห็นว่า การยุบสภาเป็นทางออกจากวิกฤตตามระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมที่สุด แต่เสนอให้มีรัฐบาลรักษาการที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายมาบริหารประเทศในระหว่างการยุบสภา รวมทั้งเสนอให้ตั้งคณะกรรมการที่เป็นกลางจากทุกภาคส่วนเพื่อปฏิรูปประเทศไทย⁸⁵ ซึ่งข้อเสนอในตอนท้ายนี้ ถูกแย้งว่าเป็นแนวทางที่มีแนวโน้มขัดต่อหลักการและเจตจำนงของรัฐธรรมนูญ

ข้อเสนอเฉพาะส่วนของการ “ยุบสภา” อันเป็นทางออกหรือกลไกปกติของการปกครองในระบบรัฐสภาของหลายฝ่าย ซึ่งรวมทั้งของกลุ่มนักวิชาการข้างต้น ได้รับการตอบรับจากรัฐบาล โดยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ประกาศยุบสภาในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 แต่สถานการณ์การชุมนุมของ กปปส. ยังไม่ยุติ โดยออกมาปฏิเสธการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้นและเสนอให้ปฏิรูปโครงสร้างประเทศขึ้นมาใหม่ ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไป โดยให้รักษาการนายกรัฐมนตรียุติการปฏิบัติหน้าที่ (คล้ายกับข้อเสนอของ ทปอ.) และเสนอโมเดลสภาประชาชนขึ้นมา โดยข้อเสนอนี้ถูกวิจารณ์ว่าอยู่นอกเขตขอบหรือขัดกับรัฐธรรมนูญในระบอบประชาธิปไตยอย่างชัดเจน

แต่ดูเหมือนว่า ข้อเสนอที่อยู่นอกขอบเขตหรือวิถีทางประชาธิปไตยนี้ กลับไม่ได้เป็นปัญหาสำหรับนักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่สนับสนุน กปปส. เสมือนดังนัยหมายกันล่วงหน้า 10 ธันวาคม 2556 นายธีรยุทธ บุญมี อดีตผู้อำนวยการศึกษา 14 ตุลาคม 2516 ผู้อำนวยการสถาบันสัญญา ธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย แถลงที่สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยหัวข้อ “อนาคตการเมืองไทยกับการปฏิวัติประชาชน” ให้ความชอบธรรมกับปฏิบัติการครั้งนี้ของ กปปส. โดยอธิบายว่า เป็นการใช้สิทธิและการปฏิบัติหน้าที่อันจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้ในการต่อต้านรัฐบาลที่ฉ้อฉล ทธราช เป็น “การปฏิวัติคนหวัด” หรือ “ประ

⁸⁴ “ปชป.ลอยตัวซึ่งไม่ลาออกนำมือบ เพื่ออึดยับ! ‘กรณี’ ลั่นไม่เจรจา ‘ปู’ – ลั่นอีก 2 วันจบ”, ผู้จัดการรายวัน, 29 พฤศจิกายน 2556, หน้า 11.

⁸⁵ “ทปอ.ย้าต้องยุบสภา-ตั้งรัฐบาลกลาง”, มติชน, 3 ธันวาคม 2556, หน้า 12.

ชาภิวัฒน์”⁸⁶ (จะกล่าวถึงอย่างละเอียดในหัวข้อต่อไป) โดยที่กลุ่มต่างๆ ก็ออกมา “รับลูก” ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งอย่างต่อเนื่อง อย่างเช่น

17 ธันวาคม 2556 ที่ คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เครือข่ายจุฬาฯ เชิดชูคุณธรรมนำประชาธิปไตย (จคป.) จัดการอภิปรายวิชาการหัวข้อ “ทำไมต้องปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” ดำเนินรายการโดย นพ. ตฤย์ สิทธิสมวงศ์ มีผู้ร่วมอภิปราย อาทิ นายสุริยะใส กตะศิลา แกนนำ กปปส. ศ.นพ.นรินทร์ หิรัญสุทธิกุล อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พล.ต.ท.สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ อดีตผู้บัญชาการตำรวจสันติบาล นายกิตติ ธนากิจอำนวย ประธานกรรมการบริหาร บริษัท โนเบิล ดีเวลลอปเม้นท์ และ ผศ. ดร.วีรศักดิ์ เครือเทพ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁸⁷

ขณะที่ 10 มกราคม 2557 ทางด้านที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ที่ก่อนหน้านี้ มีข้อเรียกร้องที่สำคัญคือ ยุบสภา ก็ได้ออกแถลงการณ์ในทางที่รับลูกต่อจาก กปปส. เช่นเดียวกัน โดยขอให้มีการปฏิรูปประเทศในทุกมิติ โดยองค์กรที่เป็นกลางจากทุกภาคส่วน ที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย เรียกร้องให้พรรคการเมืองทุกพรรคให้สัตยาบัน แสดงเจตนารมณ์ในการปฏิรูปประเทศ และเห็นว่าการดำเนินการเลือกตั้งภายใต้สถานการณ์เช่นนี้ จะนำไปสู่ความไม่สงบเรียบร้อย จึงขอเรียกร้องให้คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พิจารณาทบทวนกติกาและการจัดการเลือกตั้ง⁸⁸ โดย นพ.รัชตะ รัชตะนาวิน อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะประธานที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ยืนยันว่า การให้มีรัฐบาลรักษาการที่เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย และให้ปฏิรูปประเทศในทุกมิติโดยองค์กรที่เป็นกลางจากทุกภาคส่วนที่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญและกฎหมาย⁸⁹

ถึงขนาดนั้น “ปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” กลายเป็นฉันทามติของกลุ่มต่างๆ ที่ต้องการขับไล่รัฐบาลไปเรียบร้อยแล้ว โดยวันที่ 20 มกราคม 2557 กลุ่ม 8 โรงเรียนแพทย์ ประกอบด้วย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, คณะแพทยศาสตร์

⁸⁶ “‘เทือก’ รุกฆาต ‘ปู’ ซ้อหากบฏ สั่งตั้งนายกฯ ใหม่ ออกคำสั่ง 4 ข้อให้ปฏิบัติ ดร.กลับที่ตั้งทหารแทน จัปตา ตระกูล ‘ชินวัตร’ หึงเทือกพบอดีตผบ.ทบ. ‘ปู’ ครวญถอยสุดทาง”, บ้านเมือง, 11 ธันวาคม 2556, หน้า 6.

⁸⁷ “‘สุเทพ’ นัดดีเดย์ 22 ธ.ค. ไล่ ‘ปู’ ครั่งใหญ่ ‘ยิ่งลักษณ์’ ทัวร์อีสานได้เจอม็อบนกหวีดไล่”, ผู้จัดการรายวัน, 18 ธันวาคม 2556, หน้า 11.

⁸⁸ “มติ ทปอ.ออกแถลงการณ์ฉบับ 5 ชะลอเลือกตั้ง,” ข่าวไทย, 10 มกราคม 2557,

⁸⁹ “กกต.บี ‘ปู’ อีก จี้เลื่อนกาบัตร ทปอ.ดันไม่เลิกนายกคนกลาง”, ข่าวสด, 11 มกราคม 2557, หน้า 14.

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ออกแถลงการณ์ เรื่อง ข้อเสนอของกลุ่มโรงเรียนแพทย์ต่อสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันว่า ประเทศไทยควรมีการปฏิรูปโดยเร็วเพื่อยุติความขัดแย้งและความรุนแรง ทั้งนี้ ขอให้รัฐบาลรักษาการยุติบทบาทเพื่อให้รัฐบาลเฉพาะกิจมาแก้ไขควบคุมสถานการณ์และจัดการเลือกตั้ง⁹⁰ ขณะที่นายชูศักดิ์ ลิ่มสกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ม.อ.) ออกประกาศมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เรื่อง การใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยไม่ถือเป็นการขาดงานและขาดเรียน ตามที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ เลขาธิการ กปปส. ประกาศปิดกรุงเทพและเรียกร้องเชิญชวนให้ นิสิต นักศึกษา บุคลากร และข้าราชการในองค์กรต่างๆ ออกมาร่วมชุมนุมขับไล่รัฐบาล⁹¹

หลังจาก กปปส. ประสบความสำเร็จในการขัดขวางการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) มีการจัดงานแถลงข่าวเรื่อง “นิด้าผ่าทางตันวิกฤติประเทศไทยหลังเลือกตั้ง” นำโดย นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ คณบดีคณะนิติศาสตร์ นิด้า รศ.ประดิษฐ์ วรรณรัตน์ อธิการบดีนิด้า รศ.อดิสร อิศรางกูร ณ อยุธยา คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ นิด้า รศ.กำพล ปัญญาโกเมศ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัย นิด้า และนายวิชัย รูปคำดี อดีตคณบดีคณะสังคมศาสตร์ นิด้า ได้เสนอข้อเรียกร้องในนามองค์กร ดังนี้ 1. เห็นควรให้มี “รัฐบาลเพื่อการปฏิรูปประเทศ” เป็นรัฐบาลคนกลางเข้ามาทำหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศ 2. “รัฐบาลเพื่อการปฏิรูปประเทศ” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรีที่สละมณเฑียร และให้ปลัดกระทรวงแต่ละกระทรวงหรือบุคคลอื่นที่เหมาะสมเป็นรัฐมนตรี โดยให้รองประธานวุฒิสภาเป็นผู้กราบบังคมทูลเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีต่อพระมหากษัตริย์ 3. แก้ไขปัญหาชาวนาเป็นการเร่งด่วน และ 4. แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญเพื่อการปฏิรูปประเทศ โดยกำหนดให้องค์กรในการปฏิรูปประเทศ และกระบวนการในการปฏิรูปประเทศ แบ่งออกเป็นสมัชชาประชาชนปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการกำกับการปฏิรูปประเทศ และคณะกรรมการปฏิรูปด้านต่างๆ โดยใช้เวลาการปฏิรูปประมาณ 1 ปี⁹²

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ทั้งข้อเสนอของนักวิชาการ และ กปปส. แม้จะมีรายละเอียดบางอย่างแตกต่างกันออกไปบ้างก็ตาม แต่สิ่งที่มีร่วมกันก็คือ การมี “รัฐบาลคนกลางเข้ามาทำหน้าที่ในการปฏิรูปประเทศ” และ

⁹⁰ “จ่อใช้พรก.ฉุกเฉิน ดับวิกฤติ สกัดบีมป่วนมือปึง” นิตยสาร-ตำราจรรวมถก ‘แจ๊ต’ ให้ 5 แสนล่ำ ‘มีอะไรเปิด’ ผบ.ทบ.วอนเลิกลือจะปฏิวัติ”, ไทยรัฐ, 22 มกราคม 2557, หน้า 11. และ “ปิดปุมไฟใหญ่คณบดีแพทย์”, โพสต์ทูเดย์, 22 มกราคม 2557, หน้า 6.

⁹¹ เรื่องเดียวกัน.

⁹² “นิด้าขงตั้งรัฐบาลปฏิรูปแก้วิกฤติ”, ไทยโพสต์, 4 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 3.

“วุฒิสภาเป็นผู้กราบบังคมทูลเสนอชื่อบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี” ทั้ง 2 ประเด็นนี้กลายมาเป็นข้อเรียกร้องหลักในการเคลื่อนไหว และเป็นเหตุผลในการกดดันฝ่ายต่างๆ รวมทั้งตัววุฒิสภาเอง

หลังจาก กปปส เปิดเกมรุกอีกครั้ง โดยได้นำกำลังเข้ามาปิดล้อมทำเนียบรัฐบาล ในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2557 และเกิดการเผชิญหน้าปะทะกับเจ้าหน้าที่ตำรวจอย่างรุนแรงในวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2557 บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ เป็นเหตุให้มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต จำนวน 69 คน เสียชีวิต 5 ราย และศาลแพ่งมีคำวินิจฉัยยึดอำนาจรัฐบาลในการออกประกาศข้อกำหนดตาม พ.ร.ก.บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 จำนวน 9 ข้อ โดยวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2557 ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ได้ออกแถลงการณ์ เรียกร้องให้รัฐบาลแสดงความรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยการลาออก เพื่อให้มีรัฐบาลชุดใหม่⁹³ 27 กุมภาพันธ์ 2557 นายอาทิตย์ อุไรรัตน์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยรังสิต ออกแถลงการณ์ต่อเรียกร้องใช้อำนาจอธิปไตยตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ มาตรา 3 ประกอบกับยกมาตรา 127 ด้วยเหตุสุดวิสัยไม่สามารถเปิดการประชุมรัฐสภาได้ และมาตรา 171 ที่ไม่อาจจัดหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีได้ จึงจำเป็นต้องทูลกระพริบขอพระราชทานวินิจฉัยเพื่อแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 7 ขึ้นมาแก้ไขวิกฤตทางการเมือง โดยให้รองประธานวุฒิสภาเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรีเพื่อบริหารประเทศเป็นการชั่วคราว และให้รัฐบาลใหม่ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์ แก้ไขกฎระเบียบ และจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่ภายในเวลา 2 ปี⁹⁴

4 มีนาคม 2557 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ นำโดย นายบรรเจิด สิงคะเนติ คณบดีคณะนิติศาสตร์ นิด้า นายพิชัย รัตตกุล ฌ ภูเก็ต รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม นิด้า นายคมสัน โพธิ์คง อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช นายวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ ตัวแทนเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย นายไชยวัฒน์ คงสม อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และนายทวีศักดิ์ สุททกวาทิน ประธานสภาคณาจารย์ นิด้า ร่วมกันแถลงการณ์เรื่อง “การสิ้นสุดลงของรัฐบาลรักษาการ”⁹⁵ โดยกลุ่มนี้อธิบายว่า ความแตกแยกขัดแย้งทางการเมืองในขณะนี้กำลังย่ำแย่เข้าสู่ภาวะสงคราม ฝ่ายหนึ่งใช้กองกำลังติดอาวุธชุมนุมโจมตี และทำลายอีกฝ่ายหนึ่งที่ใช้การชุมนุมโดยสงบ และปราศจากอาวุธ ถือหลักสันติวิธีเป็นแนวทางในการต่อสู้ ซึ่งหมายถึง กปปส.

⁹³ “แถลงการณ์ประณามเดรัจฉาน”, ไทยโพสต์, 25 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 4.

⁹⁴ “ ‘ดร.อาทิตย์’ เสนอปลดล็อก นายกม.7-เลือกตั้งใน 2 ปี แก้วิกฤตประเทศไทย”, ผู้จัดการรายวัน, 28 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 1, 4.

⁹⁵ “นักวิชาการฟันธง รัฐบาลรักษาการสิ้นสุดสภาพตาม กม.”, ไทยโพสต์, 5 มีนาคม 2557, หน้า 1, 8.

นั่นเอง และเห็นว่ารัฐบาลภายใต้การนำของรักษาการณายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้สิ้นสุดลงปราศจากฐานที่จะอ้างความชอบธรรมใดๆตามรัฐธรรมนูญได้อีกต่อไป อันสืบเนื่องมาจาก

1. ความล้มเหลวของการเลือกตั้ง เพราะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่อาจนำไปสู่การเปิดสภาผู้แทนราษฎรได้ตามมาตรา 127 ของรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ยังมีปัญหาว่าการเลือกตั้งครั้งนี้จะขัดกับมาตรา 108 ของรัฐธรรมนูญ และปัญหาอื่นๆ อีกหลายประการ โดยเห็นว่า

ฉันทานุมติของประชาชนจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2554 ที่ส่งผลให้จัดตั้งรัฐบาลนั้น ย่อมสิ้นสุดลงเมื่อมีการยุบสภาผู้แทนราษฎร และเพียงทำหน้าที่รักษาการเพื่อรอสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ในการเลือกผู้บริหารชุดใหม่ต่อไป เมื่อเป็นที่ประจักษ์ชัดแล้วว่าการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ไม่อาจบรรลุผลได้อย่างแน่แท้ การดำรงอยู่ของรัฐบาลจึงมีอาจดำรงอยู่ได้อีกต่อไป

2. ความล้มเหลวของรัฐบาล รัฐบาลรักษาการภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร อยู่ในภาวะล้มเหลวในการบริหารโดยสิ้นเชิง กล่าวคือ 2.1 ความล้มเหลวในการบริหารราชการแผ่นดิน 2.2 ความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหาให้กับชาวนา อันสืบเนื่องจากโครงการรับจำนำข้าวซึ่งเป็นนโยบายสำคัญของพรรคเพื่อไทยจนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย และการเสียชีวิตจำนวนมากของชาวนาผู้ประสบเคราะห์กรรมจากนโยบายดังกล่าว ความล้มเหลวดังกล่าวสืบเนื่องมาจากการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าวที่รัฐบาลไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบได้ 2.3 ความล้มเหลวในการดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชน โดยเฉพาะจากกองกำลังที่ลอบข่มขู่โจมตีด้วยอาวุธสงครามต่อผู้บริสุทธิ์ ความเสียหายต่อผู้บริสุทธิ์คนแล้วคนเล่านอกจากอำนาจฝ่ายรัฐบาลไม่สามารถปกป้องคุ้มครองได้แล้ว การกระทำทั้งหลายเหล่านี้เชื่อว่าจะมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับฝ่ายรัฐบาลโดยไม่อาจหลีกเลี่ยงได้”

3. อนาคตของรัฐบาลกระทำการปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญ เมื่อรัฐบาลไม่อาจอาศัยความชอบธรรมจากการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2557 ประกอบกับรัฐบาลไม่สามารถใช้อำนาจของฝ่ายบริหารในการสั่งการใดๆ ได้ ตลอดทั้งศาลได้มีคำสั่งห้ามมิให้ศูนย์รักษาความสงบ (ครส.) ใช้อำนาจตามที่ได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้อีกต่อไป อนาคตของรัฐบาลจึงหันไปใช้กองกำลังติดอาวุธที่เคยใช้ได้ผลเมื่อพฤษภาคม 2553 เพื่อข่มขู่คุกคามผู้ชุมนุมโดยสงบปราศจากอาวุธถือหลักสันติวิธีจนนำมาสู่การบาดเจ็บล้มตายของผู้บริสุทธิ์คนแล้วคนเล่า ไม่เว้นแม้แต่เด็กผู้บริสุทธิ์ที่ไม่เพียงสา มีการเดินพลสวนสนามของกองกำลังอาสามัคร และต่อมามีการรับสมัครอาสาสมัครโดยกล่าวอ้างว่าเพื่อปกป้องประชาธิปไตย ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวมีความเชื่อมโยงไปสู่

การแบ่งแยกประเทศ เป็นประเทศอีสานล้านนานั้น การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นพฤติกรรมที่ประจักษ์ชัดว่าเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญจนไม่อาจยอมรับได้อีกต่อไป

หลังจากเลือกตั้งผ่านไปแล้ว จุดเน้นของกลุ่มต่างๆ จึงมารวมกันในเรื่องข้อเสนอเดินทางเปลี่ยนประเทศ” พร้อมกับการกดดันให้รัฐบาลรักษาการลาออก และให้วุฒิสภาเสนอชื่อนายกรัฐมนตรีและตั้งรัฐบาลเพื่อการปฏิรูป และโอกาสเปิดเกมรุกของพวกเขาก็เกิดขึ้นอีกครั้งหนึ่ง เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีคำวินิจฉัยโดยเสียงข้างมากกว่า พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2556 เฉพาะในส่วนที่กำหนดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเลือกตั้งทั่วไป ไม่สามารถจัดการให้เป็นการเลือกตั้งวันเดียวกันทั่วราชอาณาจักร จึงไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ แกนนนำ กปปส. สุเทพ เทือกสุบรรณ ตัวแทนของมวลมหาประชาชน ประกาศตั้งตัวเองรัฐาธิปัตย์และเรียกคืนอำนาจอธิปไตยจากรัฐบาลมาอยู่ในมือของตนเอง ท่ามกลางเสียงโต้แย้งวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงของฝ่ายต่างๆ และการพยายามหาคำอธิบายของนักวิชาการผู้สนับสนุน กปปส.

ในช่วงดังกล่าวนี้ ที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ได้ออกมาแสดงบทบาทอีกครั้ง โดยให้ความร่วมมือกับนายสุรชัย เลี้ยงบุญเลิศชัย รองประธานวุฒิสภาคนที่ 1 ในฐานะปฏิบัติหน้าที่ประธานวุฒิสภา และคณะ ในการเดินสายเพื่อรับฟังทางออกประเทศกับคณะบุคคลต่างๆ โดยวันที่ 15 พฤษภาคม 2557 นายสุรชัยเข้าพบปะหารือและรับฟังความคิดเห็นจาก ทปอ. โดยมีอธิการบดีจากมหาวิทยาลัยรัฐจากทั่วประเทศ และตัวแทนเข้าร่วมอย่างพร้อมเพรียง โดยยืนยันในข้อเสนอเดิม คือ เห็นว่ารัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีอำนาจจำกัดจึงควรมีรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นมาบริหารประเทศ แต่กลไกที่จะได้มาต้องหารือกันให้รอบคอบภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญและระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ยืนยันว่าจะต้องเป็นรัฐบาลเฉพาะกาลหรือไม่ ทั้งนี้ นายประดิษฐ์ วรรณรัตน์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ในฐานะรองประธาน ทปอ. เปิดเผยว่า ทปอ. ได้รับฟังบทวิเคราะห์ทางกฎหมายจากนายบรรเจิด สิงคะเนติ คณบดีคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ซึ่งมีช่องทางจะเสนอตั้งรัฐบาลใหม่โดยไม่จำเป็นต้องใช้มาตรา 7 ซึ่งตนเชื่อว่าจะทำให้ข้อเสนอดังกล่าวได้รับการยอมรับจากหลายฝ่าย เนื่องจากขณะนี้ประเทศอยู่ในภาวะวิกฤต ไม่มีส.ส. ไม่มีนายกรัฐมนตรีตัวจริง ส่งผลให้งบประมาณใหม่เกิดขึ้นไม่ได้ เศรษฐกิจกำลังพัง สังคมเกิดความแตกแยก ไม่มีการพัฒนาประเทศ⁹⁶ ทั้งนี้ การหารือระหว่างที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) กับนายสุรชัยครั้งนี้ ถือเป็นการเคลื่อนไหวในทางการเมืองในนาม ทปอ. ครั้งสุดท้าย ก่อนที่คณะรักษาความสงบ

⁹⁶ดูเพิ่มเติม “อธิการบดีหนุนตั้งรัฐบาล”, โพสต์ทูเดย์, 16 พฤษภาคม 2557, หน้า 5.

แห่งชาติ (คสช.) โดยการนำของ พล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา ผู้บัญชาการทหารบก (ผบ.ทบ.) จะเข้ายึดอำนาจ
การปกครองเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557

4. กรอบความคิดของปัญญาชน กปปส.

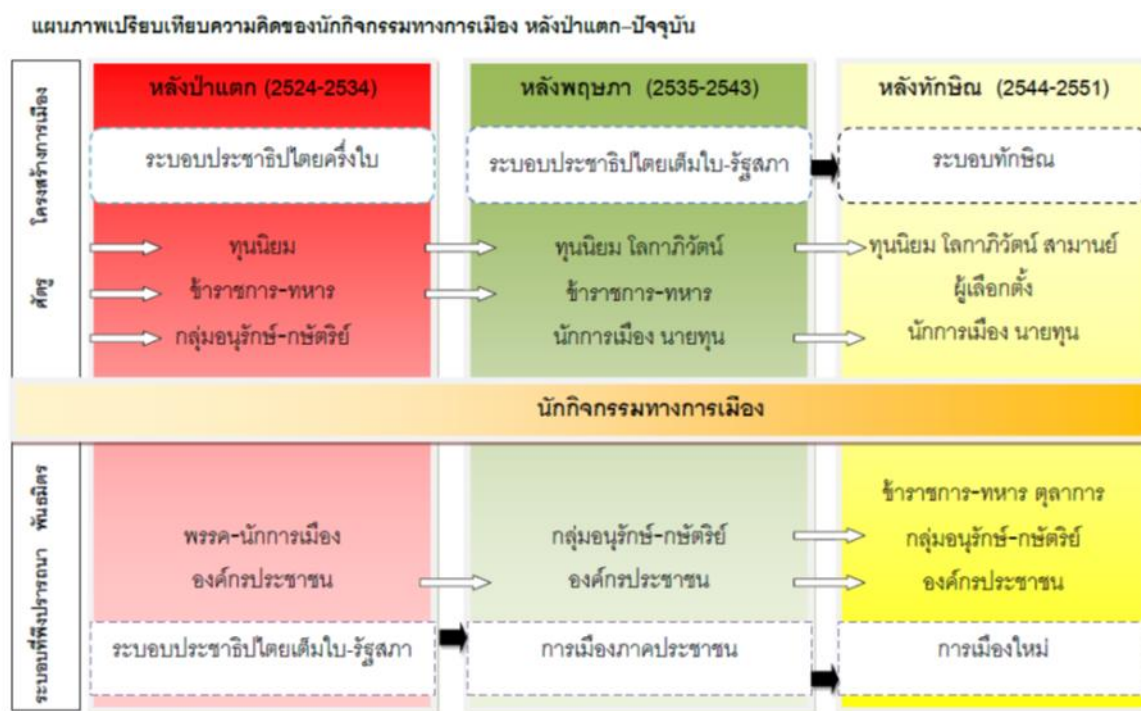
ในส่วนนี้จะเป็นการพยายามอธิบายกรอบความคิดหลักของปัญญาชน-นักวิชาการ ที่ออกมาสนับสนุน หรือร่วมเคลื่อนไหวกับ กปปส. โดยจะแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือ *ส่วนแรก* การย้อนกลับไปพิจารณาความคิดทางการเมืองและปฏิบัติการทางการเมืองของฝ่ายค้านนอกสภา หรือ ที่เรียกกันว่า “การเมืองภาคประชาชน” ตั้งแต่ช่วงพฤษภาคม 2535 จนถึงการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) เพื่อเป็นฐานในการเข้าใจกระแสความคิดของนักวิชาการ กปปส. จากนั้น *ส่วนที่สอง* กรอบความคิดหลักของปัญญาชน-นักวิชาการ กปปส. ในการศึกษาในเรื่องนี้ แบ่งกรอบโครงหลักออกได้เป็น 3 ส่วนที่สำคัญ คือ กรอบโครงความคิดวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing) กรอบโครงความคิดในการเฝ้าระวังรักษา (Prognostic framing) และ สุดท้าย การสร้างกรอบโครงความคิดจูงใจ (Motivational framing) ตามลำดับ

1. การเปลี่ยนผ่านความคิดทางการเมืองของ “ภาคประชาชน” หลังฝ่ายซ้าย-พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย

สำหรับการทบทวนความคิดของนักกิจกรรมทางการเมืองตั้งแต่อดีตตั้งแต่ช่วงพฤษภาคม 2535 จนถึง การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) ขึ้นที่น่าจะช่วยปูทางในเรื่องนี้ได้คือ วิทยานิพนธ์เรื่อง “ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ ‘นักกิจกรรมทางการเมือง’ ในปัจจุบัน”⁹⁷ (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556) โดยงานชิ้นนี้ พยายามที่จะทำความเข้าใจ “การเมืองภาคประชาชน” ในฐานะ “ความคิด” และ “ปฏิบัติการทางการเมือง” ในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่ปรากฏหรือก่อเกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์การเมืองไทย และทรงพลัง มีความสำคัญอย่างมากในช่วงเวลาหนึ่งของการเมืองไทย โดยมีคำถามในทางประวัติศาสตร์คือการเมืองภาคประชาชนปรากฏหรือเกิดขึ้นได้อย่างไร รวมทั้งเป็นอยู่อย่างในปัจจุบันได้อย่างไร ซึ่งปัจจุบันของการศึกษา คือ การเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ซึ่งวิทยานิพนธ์ตั้งคำถามว่า กลับมาทำที่ต่อต้านประชาธิปไตยและสนับสนุนรัฐประหาร ทำลายหลักการต่างๆ ที่พวกเขาเสนอก่อนหน้านี้ได้อย่างไร

⁹⁷ ผู้สนใจสามารถดูรายละเอียดได้ใน อุเชนทร์ เชียงเสน “ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ ‘นักกิจกรรมทางการเมือง’ ในปัจจุบัน” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556 หรือข้อสรุปโดยย่อของวิทยานิพนธ์ ที่ตีพิมพ์ในชื่อเดียวกัน คือ อุเชนทร์ เชียงเสน, “ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ ‘นักกิจกรรมทางการเมือง’ ในปัจจุบัน” ฟาเดียวกัน, ฟาเดียวกัน ปีที่ 11 ฉบับที่ 3 (ตุลาคม-ธันวาคม, 2556)

โดยจากการศึกษาพบว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวเชื่อมโยงกับการเปลี่ยนย้ายทางความคิดของนักกิจกรรมทางการเมือง นักพัฒนาเอกชน และนักวิชาการ/ปัญญาชน ในช่วงเวลาต่างๆ เชื่อมโยงกับระบอบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ การจำแนกมิตรศัตรู/คู่ปรับ และเป้าหมายของพวกเขา (ดูแผนภาพที่ 1) ซึ่งสามารถสรุปโดยย่อให้เห็นพลวัตได้ ดังต่อไปนี้



แผนภาพ เปรียบเทียบความคิดของนักกิจกรรมทางการเมืองหลังป่าแตก-ปัจจุบัน

หลังป่าแตก (2524-2534) เป้าการวิจารณ์ของกลุ่มกระแสความคิดประชาธิปไตยและรวมทั้งฝ่ายซ้าย คือ ระบบประชาธิปไตยครึ่งใบ (และทุนนิยมขุนนางในกรณีของฝ่ายซ้าย) โดยมีพรรคการเมืองในระบบรัฐสภาเป็นพันธมิตรในการต่อสู้กับรัฐราชการ-ทหารและพลังอนุรักษ์นิยม/สถาบันกษัตริย์ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างประชาธิปไตยรัฐสภา

หลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ. 2535 (2535-2543) เป้าการวิจารณ์ของนักกิจกรรมทางการเมือง คือ ประชาธิปไตยรัฐสภาและทุนนิยมโลกาภิวัตน์ โดยสถาบันกษัตริย์ไม่ได้อยู่ในฐานะฝ่ายตรงกันข้ามอีกต่อไป ทว่ากลายมาเป็นส่วนหนึ่งของพลังต้านทานนักการเมืองและนายทุน โดยมีเป้าหมายคือ “การเมืองภาคประชาชน” ควบคู่ไปกับประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แม้จะมีการวิจารณ์การเมืองแบบรัฐสภาอย่างรุนแรงก็ตาม

แต่หลังจากทักษิณเข้าสู่อำนาจ (2544-2551) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เป้าการวิจารณ์คงอยู่ที่ระบบประชาธิปไตยรัฐสภา และระบบเศรษฐกิจที่ถูกนิยามใหม่เป็น “ทุนนิยมสามานย์/เผด็จการทุนนิยม” เพื่อให้เฉพาะเจาะจงกับลักษณะของ “ระบบทักษิณ”

มากขึ้น ส่วนพันธมิตรในการต่อสู้กับนายทุน นักการเมือง และผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่เลือกหักฉีกกับพวก คือ สถาบันกษัตริย์กับเครือข่ายผู้จงรักภักดี และข้าราชการ ทหาร ตุลาการ บรรดาผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่หลงผิดถูกยกระดับขึ้นเป็นปัญหาใจกลางอย่างหนึ่งของพันธมิตรฯ และนำมาสู่การลดความสำคัญของการเลือกตั้งลงในข้อเสนอ “การเมืองใหม่”

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนย้ายความคิดและปฏิบัติการสำคัญมี 3 ส่วน คือ สถาบันกษัตริย์ ข้าราชการ (ทหาร-ตุลาการ) ระบอบประชาธิปไตยรัฐสภาและการเลือกตั้ง

สถาบันกษัตริย์ : ย้อนกลับไปที่ ความคิดแบบ พคท. ภายใต้ทฤษฎี กึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินา สถาบันกษัตริย์หรือ “ศักดินา” ถือเป็นศูนย์กลางของปัญหาการเมืองและต้องปฏิวัติโค่นล้ม แม้จะเข้าสู่ยุคประชาธิปไตยครึ่งใบแล้ว สถาบันกษัตริย์ก็ยังคงถือว่าเป็นปัญหาในฐานะเป็นส่วนนำทางอุดมการณ์ของทุนนิยมขุนนางในมุมมองฝ่ายซ้าย และเป็นพันธมิตรผู้สนับสนุนการครองอำนาจทางการเมืองของทหารในระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบที่เป็นคู่ปรับคู่ต่อสู้ของพลังประชาธิปไตย แน่แน่นอนว่าความเปลี่ยนแปลงความคิดของนักกิจกรรมเกี่ยวกับสถาบันกษัตริย์ค่อยๆ เปลี่ยนมาก่อนหน้านั้นแล้ว แต่เหตุการณ์สำคัญที่สุดในช่วงนี้อันทำให้นักกิจกรรมและอดีตฝ่ายซ้ายที่เคยต่อต้านวิจารณ์สถาบันกษัตริย์ กลับกลับมาถือสถาบันกษัตริย์เป็นพันธมิตรในการต่อสู้ทางการเมือง และตอกย้ำอุดมการณ์ราชาชาตินิยมและความคิดราชาประชาสามาสัย คือ เหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 ซึ่งปูทางไปสู่การเชิดชูกษัตริย์ในฐานะผู้นำของการปฏิรูปการเมืองและการแก้ไขปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540

ด้วยความคิดต่อสถาบันกษัตริย์ของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปข้างต้น ประกอบกับบทบาททางการเมืองที่โดดเด่นของสถาบันกษัตริย์ และฐานะที่ถูกยกให้สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้สถาบันกษัตริย์กลายเป็นพลัง/แหล่งที่มาหรือแหล่งอ้างอิงความชอบธรรมในการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆ อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการเคลื่อนไหวในการโค่นหักฉีกภายใต้การนำของเครือข่ายสนธิ แม้ว่านักกิจกรรมทางการเมืองในเครือข่าย ครป. จะไม่ใช่กลุ่มนิยมเจ้า และเคยคัดค้านข้อเสนอรัฐบาลแห่งชาติ นายฯ พระราชทาน มาแล้วในช่วงรัฐบาลชวลิต ยงใจยุทธ และรัฐบาลชวน หลีกภัย แต่สุดท้ายก็กลับยอมรับและปรับใช้แหล่งความชอบธรรมนี้เพื่อเป้าหมายในการต่อสู้ทางการเมืองของตน คือ “โค่น” ระบอบทักษิณที่พวกเขาถือว่าเป็นปัญหาสำคัญที่สุด

ดังนั้น กล่าวได้ว่า สำหรับกลุ่มพลังฝ่ายค้านทางการเมืองนอกสภา ความหมายของสถาบันกษัตริย์ได้เปลี่ยนจากศักดินาผู้กดขี่ขูดรีด ขนชั้นนายทุนขุนนาง และพันธมิตรผู้สนับสนุนเผด็จการทหาร กลายมาเป็นผู้นำในประชาสังคม สัญลักษณ์และผู้นำในการต่อสู้กับนักการเมือง-ประชาธิปไตยตัวแทน

ข้าราชการ ทหาร-ตุลาการ : ทหารเคยถูกมองในฐานะที่เป็น “เผด็จการทหาร” และถูกต่อต้านจากกลุ่มพลังฝ่ายค้านนอกสภาหรือประชาสังคมส่วนใหญ่มาโดยตลอด ในยุคประชาธิปไตยครึ่งใบที่นักการเมืองมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น ทหารก็ยังเป็นศัตรูหลักของกลุ่มฝ่ายค้านนอกสภาทุกกลุ่มความคิด และพวกเขาก็จับมือเป็นพันธมิตรกับนักการเมือง พรรคการเมือง เพื่อต่อต้านการเข้ามามีบทบาทของทหาร เหตุการณ์พฤษภาคม

พ.ศ. 2535 ได้ต่อยกย้าอีกครั้งถึงปัญหาบทบาททางการเมืองของทหาร และความคิดของนักกิจกรรมในการต่อต้านเผด็จการทหาร

ความคิดในการต่อต้านทหารและปฏิเสธรัฐประหารในหมู่ฝ่ายค้านนอกรัฐสภายังปรากฏในการปฏิรูปการเมืองหลัง 2535 แม้การปฏิรูปการเมืองจะมีลักษณะต่อต้านนักการเมืองมากขึ้น แต่ก็มีเป้าหมายในการป้องกันรัฐประหารซึ่งอยู่ในวงจรรอบทวิของการเมืองไทยด้วยเช่นกัน ในช่วงรณรงค์ก่อนจะมีรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. 2540 นักกิจกรรมทางการเมืองในเครือข่าย ครป. ยังพยายามเสนอมาตรการในการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อป้องกันและล้มล้างผลพวงของรัฐประหารด้วย

ความคิดเกี่ยวกับทหารนั้นมาเปลี่ยนในช่วง “ระบอบทักษิณ” โดยนักกิจกรรมทางการเมืองกลับสนับสนุนบทบาททหารในการเข้ามาคานอำนาจของนักการเมือง ในกรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พวกเขาเรียกร้องและสนับสนุนบทบาททหารในการแทรกแซงทางการเมือง กำกับควบคุมนักการเมือง รวมทั้งสนับสนุนการรัฐประหารอย่างเปิดเผยและโดยนัยในการต่อสู้กับ “ระบอบทักษิณ” พร้อมกับสนับสนุนตุลาการ หรือ “ตุลาการภิวัตน์” เป็นกลไกในการกำกับควบคุมนักการเมือง

ดังนั้น กล่าวได้ว่า สำหรับกลุ่มพลังฝ่ายค้านทางการเมืองนอกสภา ความหมายของข้าราชการได้เปลี่ยนจากขุนนางชนชั้นปกครอง กลไกรัฐ เครื่องมือในการกดขี่ปราบปราม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทหารในฐานะ “เผด็จการทหาร” มาเป็นพันธมิตรและพลังในการต่อสู้กับนักการเมืองในประชาธิปไตยรัฐสภา เปลี่ยนจากการต่อต้านอำนาจรัฐ/รัฐราชการ พร้อมๆ กับต่อต้านนายทุน มาเป็นอาศัยรัฐราชการ/ข้าราชการในการเล่นงานนายทุน

ประชาธิปไตยรัฐสภาและการเลือกตั้ง : ในยุคประชาธิปไตยครึ่งใบ การสร้างประชาธิปไตยรัฐสภา การเน้นการเข้าสู่อำนาจการเมืองผ่านการเลือกตั้ง เป็นเป้าหมายหลักในการเคลื่อนไหวของกระแสประชาธิปไตยทุกกลุ่ม แม้กระทั่งฝ่ายซ้ายที่ยังคงมีแนวคิดในการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างถอนรากถอนโคนก็ยังถือประชาธิปไตยรัฐสภาเป็นช่องทางและเป้าหมายในการเคลื่อนไหว มองว่าประชาชนสามารถใช้ประโยชน์จากประชาธิปไตยในการเคลื่อนไหวผลักดันปัญหาของตัวเองได้

ถ่วงเฉยมาถึงยุคประชาธิปไตยเต็มใบ เมื่อระบอบประชาธิปไตยและการเลือกตั้งเริ่มถูกวิจารณ์อย่างหนัก แต่ประชาธิปไตยรัฐสภาที่มาจากการเลือกตั้งก็ยังถือเป็นสิ่งที่ต้องพิทักษ์รักษาไว้ อย่างน้อยก็ต้องปกป้องจากการรัฐประหาร และพยายามทำให้เข้มแข็งขึ้น โดยมีการเมืองภาคประชาชนคอยกำกับและเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้มากขึ้นคู่ขนานกันไป แม้อย่างหลังจะถูกให้ความสำคัญมากกว่าก็ตาม แต่การเลือกตั้งก็ยังได้การยอมรับในฐานะเป็นช่องทางในการเข้าสู่อำนาจทางการเมือง แม้บางส่วนจะเห็นว่าเป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุนก็ตาม

การปฏิเสธของนักกิจกรรมทางการเมืองต่อการเมืองแบบรัฐสภาและการเลือกตั้งในฐานะวิธีการตัดสินว่าใครควรที่จะมีอำนาจทางการเมืองหรือเป็นรัฐบาล จะมาปรากฏอย่างชัดเจนในการเคลื่อนไหวรอบแรกของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยพวกเขาปฏิเสธการยุบสภา (24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549) ให้มีการ

เลือกตั้งใหม่ และยืนยันให้ปฏิรูปการเมืองครั้งที่สองก่อนการเลือกตั้งใหม่ และภายหลังปี 2551 ข้อเสนอ “การเมืองใหม่” คือ รูปธรรมของการปฏิเสหรือลดทอนประชาธิปไตยจากการเลือกตั้งและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองตามช่องทางสถาบันการเมืองปกติของประชาธิปไตยรัฐสภา

ทั้งนี้ สำหรับคำถามว่า การเมืองภาคประชาชนแบบพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย เกิดขึ้นได้อย่างไร งานชิ้นนี้ เสนอว่า ในแง่ของกรอบการวิเคราะห์ปัญหาประชาธิปไตยไทย ปรากฏการณ์พันธมิตรฯ อยู่บนฐานของการวิพากษ์ประชาธิปไตยแบบตัวแทนหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ. 2535 อย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยเห็นวาระบอบทักษิณเป็นจุดสูงสุดของปัญหานี้ การตัดสินใจเข้าร่วมพันธมิตรฯ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการเข้าใจความคิดของนักกิจกรรมทางการเมือง โดยเฉพาะแห่งเครือข่าย ครป. นั้น เชื่อมโยงกับแบบแผนและวิธีคิดในการทำงานของพวกเขา เนื่องด้วย ครป. และเครือข่ายไม่ได้เป็นองค์กรมวลชนตั้งแต่ต้น ขณะที่องค์กรประชาชนที่ตนเองเข้าไปสัมพันธ์ด้วยก็เป็นองค์กรที่เคลื่อนไหวอยู่บนฐานของปัญหาเฉพาะหน้า กระจัดกระจาย และมีจำนวนไม่มากนัก ภายใต้เงื่อนไขที่จำกัดขององค์กรตัวเองและองค์กรประชาชนที่ตนเข้าไปมีส่วนร่วม ประกอบกับการถือตนว่าเป็น “องค์กรนำ” ในการเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย แต่สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมและการเคลื่อนไหวได้อย่างจำกัด พวกเขาจึงต้องอาศัยการแย่งชิงพื้นที่สื่อมวลชนมาแสดงตนทางการเมือง เพื่อผลักดันเป้าหมายข้อเรียกร้องของตนเอง เราอาจจะเรียกปัญหาขององค์กรแบบนี้ว่า “ปัญหาเชิงโครงสร้าง” ซึ่งทำให้การเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองที่อยู่ในกระแสสูงจึงเป็นเรื่องจำเป็น การเข้าร่วมกับเครือข่ายสนธิ คือ หน้าต่างแห่งโอกาสในอันที่จะทะลุทะลวงข้อจำกัดของพวกเขา ภายใต้เงื่อนไขสถานการณ์พิเศษที่เป็น “หน้าส่วหน้าขวาน” ด้วยแบบแผนและวิธีคิดในการทำงานอย่างที่ได้กล่าวมา นักกิจกรรมทางการเมืองเหล่านี้แทบไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากเข้าร่วมการเคลื่อนไหวเป็นพันธมิตรกับเครือข่ายสนธิ ในสถานการณ์ที่พวกเขาเห็นว่าเป็นสถานการณ์ปฏิวัติของมวลชน ที่เรียกร้องให้นักปฏิวัติต้องเข้าร่วมการเคลื่อนไหวและทำหน้าที่เป็นผู้พิทักษ์มวลชน ปัญหาหลังจากร่วมก่อตั้งและเคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายสนธิในนามพันธมิตรประชาชนประชาธิปไตยแล้ว ไม่ว่าจะเป็นกรณีข้อเรียกร้องนายกฯ พระราชทาน และอื่นๆ ที่ตามมาในช่วงหลัง รวมกระทั่งข้อเสนอการเมืองใหม่ สำหรับนักกิจกรรมทางการเมืองอย่างเครือข่าย ครป. จึงไม่ใช่เรื่องของ การแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์ แต่เป็นเรื่องยุทธวิธีที่พวกเขาถือว่า “วิธีการ” ไม่สำคัญเท่ากับ “หลักการ” หรือ “เป้าหมาย” ซึ่งก็คือการไล่โค่นล้ม “ระบอบทักษิณ” และผลประโยชน์ของประชาชนในสายตาของพวกเขา ซึ่งเป็นผู้นำ “การเมืองภาคประชาชน” นั่นเอง

ถึงแม้งานข้างต้น พุดถึงปัญญาชนฝ่ายค้านในภาพกว้างทั้งนักวิชาการ นักกิจกรรม และมาเน้นในส่วนของนักกิจกรรมในช่วงหลัง และมีคำถามและคำตอบที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงอยู่บ้าง แต่ก็มีส่วนให้เห็นถึงแนวโน้มต่อประเด็นสำคัญต่างๆ และยังเป็นกรอบใหญ่สำคัญที่ต่อเนื่องมายังกรอบโครงความคิดของปัญญาชนกปปส. นั่นเอง

2. กรอบโครงความคิดวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing)

การสร้างกรอบโครงความคิดวิเคราะห์/วินิจฉัยปัญหา (Diagnostic framing) ถือว่าเป็นหัวใจสำคัญ และเป็นจุดเริ่มต้นของขบวนการเคลื่อนไหว การนำเสนอการตีความสิ่งที่เกิดขึ้นในขณะนั้นหรือเหตุการณ์ในอดีต การเสนอการตีความใหม่ที่แยกหรือแตกต่างไปจากพื้นฐานเดิมมากจะกระทำได้อย่างลำบาก ขณะที่การเสนอการตีความที่สอดคล้องลงรอยกับสิ่งที่อยู่เดิมก็จะทำได้ง่ายและมีพลังกว่า อย่างไรก็ตาม การไปตอกย้ำความคิดกระแสหลักเดิมเพียงอย่างเดียวก็มีข้อจำกัดเช่นกัน อย่างไรก็ตามปัญหานี้ไม่เกิดขึ้นกับ กปปส. เพราะแม้ในแง่องค์การเคลื่อนไหวจะเปลี่ยนแปลงไป แต่กระแสความคิดนั้น มีความต่อเนื่องกันอย่างมาก กล่าวคือโดยภาพกว้างนั้น พัฒนาต่อยอดมาจาก “ความรู้” ความเข้าใจปัญหาประชาธิปไตยของไทยของปัญญาชน นักวิชาการในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังพฤษภาคม 2535 ที่อำนาจทางการเมืองค่อยๆ ย้ายมาจากกองทัพ/ทหาร มาอยู่ที่รัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยนักการเมืองที่มาจากเลือกตั้ง และเชื่อมโยงกับ “ผู้เลือกตั้ง” ในชนบท ในฐานะที่เป็นปัญหาของประชาธิปไตย โดยถูกเน้นย้ำ ทำให้เป็นรูปธรรมเข้มข้น ผ่านการเคลื่อนไหวของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย รวมทั้งการออกแบรัฐธรรมนูญ 2550 ที่ผ่านการเคลื่อนไหวของ กปปส. รอบนี้ จึงเป็นอีกฉากตอนหนึ่งของกระแสความขัดแย้งทางการเมืองและความคิดที่ต่อเนื่องมาหลายร่วม 2 ทศวรรษ

โดยพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ได้วินิจฉัยปัญหาของ “ระบอบทักษิณ” ไว้ที่สำคัญ และสามารถที่จะสรุปสาเหตุของโรคออกเป็นขั้นๆ แต่สัมพันธ์กัน ได้ 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

1. ระดับบุคคล : นักการเมืองและประชาชนผู้เลือกตั้ง นักการเมืองเลวเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้องผ่านการเลือกตั้ง โดยเฉพาะ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ที่เห็นแก่เงิน (ขายเสียง) ผลประโยชน์เฉพาะหน้า (นโยบายประชานิยม) และขาดข้อมูลข่าวสาร (ไม่ฉลาด) ไม่มีสำนึกประชาธิปไตย โดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจนที่เลือก “นักการเมืองชั่ว” เหล่านั้น

2. ระดับระบบ/โครงสร้าง: ระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง พฤติกรรมรวมหมู่ของนักการเมืองและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งนี้ เกิดขึ้นภายใน “ระบอบประชาธิปไตยที่มีการเลือกตั้ง” ที่เปิดโอกาสให้นักการเมืองชั่วใช้อำนาจเงิน “ซื้อเสียง” จากผู้ลงคะแนนที่ยากจน เพื่อเป็นรัฐบาล มีอำนาจเหนือรัฐสภาใช้อำนาจไปในทางที่ผิด เป็น “เผด็จการรัฐสภา” “ทรราชเสียงข้างมากในรัฐสภา” “ประชาธิปไตยแบบ 4 วินาที” ฯลฯ หรือที่เรียกกันจนติดปากว่า “ระบอบเลือกตั้งธิปไตย”

3. ระดับวัฒนธรรม : วัฒนธรรมการเมืองที่เอาเงินเป็นใหญ่ วัฒนธรรมที่ทุกคนล้วนเห็นแก่เงิน ที่ให้ ความชอบธรรมกับการกระทำเพื่อเงิน ทำให้ปัจจัยชี้ขาดในการตัดสินใจเลือกของผู้ลงคะแนน คือ “เงิน”

ขณะที่นักการเมืองที่พยายามเข้าสู่อำนาจก็มุ่งที่จะแสวงหา “เงิน” เท่านั้น รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองและผู้ลงคะแนนเสียง ที่ต้องตอบแทน “เงิน” และการช่วยเหลือเพียงเล็กน้อยด้วยคะแนนเสียง โดยไม่คำนึงถึงหลักศีลธรรมจริยธรรม⁹⁸

กล่าวอย่างเฉพาะเจาะจง สำหรับกรอบความคิดในการวิเคราะห์ปัญหาของปัญญาชนของ กปปส. นั้น เชื่อมโยงกลับไป “ระบอบทักษิณ” โดยถือว่า “รัฐบาลยิ่งลักษณ์” เป็นความต่อเนื่อง เป็นตัวแทนของ “ระบอบทักษิณ” ซึ่งประเด็นนี้ สำหรับฝ่ายต่อต้าน เห็นได้ชัดจากความพยายามหลายอย่างของรัฐบาลก่อนนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นที่เป็นจุดลั่นไกของการรวมตัวชุมนุมประท้วงรอบใหม่ ภายใต้การนำของ กปปส. เอง นั่นคือ ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ซึ่งกลุ่มประท้วงถือว่า เป็นความพยายามในการนิรโทษกรรมให้กับ “ทักษิณ” ทั้งหมดนี้ ได้เน้นย้ำประเด็นที่สำคัญ คือ **เผด็จการรัฐสภา-ประชาธิปไตยตัวแทน**

การวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลเกิดขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง การเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวมีส่วนกระตุ้นระดม และรวมทั้งเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมต่างๆ เวทีการชุมนุมกลายเป็นเวทีของนักวิชาการที่มีจุดยืนเดียวกับหรือสนับสนุนการเคลื่อนไหว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นฐานสำคัญในการเคลื่อนไหวของ กปปส. หลังจาก “ลุงก้านัน” ออกมาเคลื่อนไหวก็ได้รับการตอบรับอย่างคึกคัก โดยในช่วงแรก ก่อนที่ชาวจุฬาฯ จะเคลื่อนขบวนใหญ่ออกจากรั้วมหาวิทยาลัยเพื่อร่วมชุมนุม ในวันรุ่งขึ้น (5 พฤศจิกายน 2556) ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา อดีตคณบดีคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ปรากฏตัวบนเวทีปราศรัยกลางถนนราชดำเนิน 4 พฤศจิกายน 2556 เพื่อแจ้งข่าว ชี้แจงจุดยืนของชาวจุฬาฯ พร้อมกับเสียงโห่ร้องต้อนรับของผู้ชุมนุมว่า “เรา ชาวจุฬาฯ ออกตัวเคลื่อนไหวครั้งนี้ ไม่ใช่เรื่องการเมืองครับ ไม่ใช่เรื่องพรรคการเมือง แต่เป็นเรื่องความถูกต้อง ความผิด ความชอบธรรม ความไม่ชอบธรรม เราไม่ได้เคลื่อนไหวเพราะพรรคประชาธิปัตย์หรือพรรคการเมืองไหนก็ตาม” จากนั้น หันไปทางด้านหลังของเวทีซึ่งเป็นอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเป็นฉากหลัง แล้วพูดต่อไปว่า

ในปี 2475 บรรพบุรุษของเรา ได้สถาปนาระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เรามีความเชื่อกันว่าระบบรัฐสภานั้นมีโอกาสที่จะเป็นเผด็จการน้อยกว่าระบบอื่นๆ น้อยกว่าระบบประธานาธิบดี มีน้อย

⁹⁸ อุเชนทร์ เชียงแสน “กรอบความคิดในการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง (Collective Action Frames) กรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)” ใน ผศ. ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง และ อ. ดร. นฤมล ทับจุมพล. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การติดตามการเมืองภาคประชาชนทางตรงหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2550 (น. 96-191). ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสนอต่อโครงการติดตามประชาธิปไตยไทย (Thailand Democracy Watch).

มากที่ประเทศในโลกที่ระบบรัฐสภาจะกลายเป็นเผด็จการ มีอยู่ทีเดียวครับวันนี้ มีอยู่ในประเทศไทย ไม่น่าเชื่อว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เรามีรัฐสภาที่เป็นเผด็จการถึง 2 ครั้ง ติดๆ กัน ครั้งหนึ่งเมื่อปี 2548-2549 และอีกครั้งหนึ่งเมื่อไม่กี่วันที่ผ่านมา คราวที่แล้วเรายังมีความหวังต่อการปฏิรูป มีการยกร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญ 2550 โดยหวังว่าจะแก้ไขปัญหาของข้อบกพร่องของรัฐธรรมนูญ 2540 ได้บ้าง ปรากฏการณ์เมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา พบว่าเราแก้ไม่ได้ มันส่งสัญญาณบางอย่างว่าระบบรัฐสภาไทยกำลังล่มสลาย

ทั้งนี้ จรัสอธิบายว่านักวิชาการเมื่อสองสามร้อยปีได้อธิบายไว้ว่า ระบบรัฐสภาที่มีผู้แทนจากการเลือกตั้งนั้นจะกลายเป็นเผด็จการได้เพราะประชาชนไม่สนใจไปควบคุม ดังนั้น จึงทำให้พวกเขาเห็นว่าสถาบันการศึกษาอย่างจุฬาลงกรณ์ ต้องหยุดสอนหนังสือ เพื่อแก้ไขปัญหาระบบรัฐสภาเสียก่อน เพราะจะสอนหนังสืออย่างไร ถ้ารัฐสภาเป็นอย่างนี้⁹⁹

นอกจากนั้น ในโอกาสวันรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2560 จรัส สุวรรณมาลา ได้อธิบายพัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทยทั้ง 18 ฉบับที่ผ่านมาว่า มีความเป็นประชาธิปไตยมากน้อยแตกต่างกันไป โดยใครเขียนรัฐธรรมนูญก็จะยึดหลักประชาธิปไตยแบบที่ตัวผู้เขียนคิด ทั้งนี้ ก่อนช่วง 2500 ปกครองด้วยทหารสลับกับพลเรือน จึงเรียกว่า “อำมาตยาธิปไตย” คือ ข้าราชการเป็นนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีได้พร้อมกัน เพราะผู้เขียนเป็นทหาร-ข้าราชการประจำ หลัง 2516 เมื่อประชาชนมีบทบาทมากขึ้น ห้ามข้าราชการประจำเป็นข้าราชการการเมือง จึงเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่ในช่วงหลัง ประสบกับปัญหารัฐบาลอ่อนแอ ปกครองประเทศได้ไม่ครบวาระ มีรัฐสภา “ฝักถั่ว” ที่ ส.ส. พร้อมทั้งจะขายเสียงให้รัฐบาลหรือก๊วนการเมือง ช่วง 2530-2540 นักวิชาการการจึงเขียนรัฐธรรมนูญให้พรรคการเมืองมีความเข้มแข็ง คือ บังคับให้ ส.ส. ต้องสังกัดพรรคการเมือง ให้พรรคการเมืองไล่ ส.ส. ออกได้ และหากไม่มีพรรคก็พ้นจากตำแหน่ง และยังกำหนดให้นายกรัฐมนตรีมาจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการเลือกตั้ง ปัจจุบันเหล่านี้ประกอบกัน ทำให้มีรัฐบาลมีพรรคการเมืองที่เข้มแข็งครั้งแรก หลังรัฐธรรมนูญ 2540 โดยหวังว่าเมื่อได้รัฐบาล พรรคการเมืองที่เข้มแข็งแล้ว ประชาธิปไตยจะเจริญมั่นคง นำประเทศไปสู่ความวัฒนาสถาพร แต่กลับพบว่า ในที่สุดเราก็พบว่ารัฐบาลที่เข้มแข็งไม่ได้ดีเสมอไป กล่าวคือ รัฐบาลที่เข้มแข็งในที่สุดก็กลายเป็น “รัฐบาลที่เป็นเผด็จการ” และนำไปสู่วิกฤตในปี 2548-2549 เพราะรัฐบาลได้ใช้เสียงข้างมากในการดำเนินนโยบายคอร์รัปชันที่เรียกว่า “การทุจริตเชิงนโยบาย” ดังนั้น เมื่อร่างรัฐธรรมนูญในปี 2550 จึงพยายามจะปิดช่องว่างปัญหาการผูกขาดอำนาจ

⁹⁹ “จรัส สุวรรณมาลา ; จุฬาฯ เคลื่อนทัพ 5 พย. 5 โมงเย็น,”

ทางการเมือง เพิ่มอำนาจในการตรวจสอบของประชาชน ป้องกันการแทรกแซงองค์กรอิสระให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น..ป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด แต่ท้ายที่สุด แล้วเราไม่สามารถที่จะป้องกันปัญหาการผูกขาดอำนาจทางการเมืองของพรรคการเมืองได้ แต่ท้ายที่สุดไม่สามารถป้องกันการผูกขาดอำนาจทางการเมืองโดยพรรคการเมืองได้¹⁰⁰

แน่นอนที่สุด สำหรับคนที่สอนวิจัยเรื่องกระจายอำนาจและการเงินการคลังมาร่วม 30 ปี จรัสชี้ว่าเหตุที่ทำให้มีคนต้องการเข้ามาผูกขาดอำนาจทางการเมืองนั้นเกี่ยวข้องกับ “การกระจุกอำนาจที่ศูนย์กลาง” ซึ่งทำให้การต่อสู้แย่งชิงกันที่ศูนย์กลางมีเข้มข้นมากเนื่องจากมีเดิมพันสูง โดยยกตัวอย่างว่า รัฐบาลกลางมีงบประมาณปีละสองล้านล้านที่สามารถนำไปใช้ได้ โดยหากต้องใช้เงินสามหมื่นล้านเพื่อที่จะเอาชนะการเลือกตั้งทั้งประเทศ เพื่อได้ผลตอบแทนสองล้านล้าน ซึ่งมากกว่าหลายเท่าตัว อันนี้มันเป็นธุรกิจการเมืองที่เรียกว่าเห็นง่าย ๆ¹⁰¹

ศ.ดร. สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ อดีตแกนนำนักศึกษา 14 ตุลา อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ หรือ นิต้า อธิบายว่าการต่อสู้ของพวกเขา ในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2556 คือ การต่อสู้เพื่อโค่นล้มระบอบทักษิณ “ระบอบทักษิณได้เข้าครอบงำทุกส่วนของสังคมไทย” โดยพยายามเชื่อมโยงกับประสบการณ์การเคลื่อนไหวของเขาในฐานะแกนนำนักศึกษา 14 ตุลาคม 2516 เปรียบเทียบให้เห็นพัฒนาของการต่อสู้และยกย่องว่า การเคลื่อนไหวของพี่น้องชาวไทยทั้งแผ่นดินได้ลบสถิติและเขียนประวัติศาสตร์หน้าใหม่ มีคนเข้าร่วมที่หลากหลายและมากกว่า 14 ตุลา พร้อมทั้งสรุปบทเรียนว่า

ความบกพร่องของ 14 ตุลา 16 ก็คือ เราจำกัดเผด็จการทหารไปได้ แต่วันนี้เรากำลังจะเจอกับเผด็จการที่ไม่น่าเชื่อว่ายิ่งใหญ่กว่าเผด็จการทหาร คือ เผด็จการระบอบทักษิณ ถ้าเราปล่อยให้เผด็จการยังคงอยู่ พี่น้องที่เคารพรักทั้งหลาย 40 ปีผ่านมาแล้ว ผมยังต้องขึ้นบนเวที เราต้องยังมาสู้บนถนนสายนี้ ถ้าวันนี้ เราไม่สามารถกำจัดระบอบเผด็จการทักษิณออกไปได้ ลูกไทยหลานไทย จะเป็นทาส

¹⁰⁰ 101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_Rc

¹⁰¹ ทำไมต้องปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ? ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา 14, 2013

ทักษิณทั้งแผ่นดิน... เราจะไม่ยอมให้ประวัติศาสตร์กลับมาแล้ว วันนี้จะเป็นประวัติศาสตร์หน้าใหม่¹⁰²

สมบัติ อารังธวังศ์ ได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหรือที่มาของปัญหาในรอบหลายปีที่ผ่านมาว่าเกิดจากระบบทักษิณ โดยนิยามว่า

ระบอบทักษิณเป็นระบอบทุนนิยมสามัญที่ใช้ภาษีอากรของประชาชนไปซื้อความนิยมของประชาชนแล้วได้ผู้แทนมา แล้วผู้แทนนั้นก็ไปทำหน้าที่เป็นข้าระบอบทักษิณ ระบอบทักษิณนั้นใช้สารเสพติดประดานิยมให้ประชาชนเป็นง่อย ไม่สามารถพึ่งพาตัวเองได้ ถ้าเรายังปล่อยให้ระบอบทักษิณยังคงอยู่ต่อไป อนาคตลูกหลานไทยจะมีตม¹⁰³

อย่างไรก็ตาม สมบัติไม่เพียงชี้ปัญหาไปที่ตัวระบอบทักษิณเท่านั้น แต่เชื่อมโยงปัญหานี้กับระบบรัฐสภาที่ประเทศไทยนำต้นแบบจากอังกฤษมาใช้ ว่าเมื่อดูจากตัวอย่างประเทศต้นแบบและอื่นๆ ทั่วโลก ก็มีการปรับให้สอดคล้องกับสภาพของตน และที่สำคัญ การเป็นประชาธิปไตยไม่ได้เชื่อมโยงกับการเลือกตั้งโดยตรง อย่างเช่นวุฒิสภาของประเทศไทย โดยทำการอธิบายเปรียบเทียบหลักการของระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ประธานาธิบดี และระบบผสมกึ่งรัฐสภา-ประธานาธิบดี และเน้นย้ำถึงรูปแบบที่หลากหลาย โดยประเทศไทยนำระบอบรัฐสภา ที่มีต้นกำเนิดจากอังกฤษมาใช้ ระบบนี้นอกจากอังกฤษแล้วยังมีประเทศอดีตอาณานิคมของอังกฤษนำมาใช้ รวมถึงไทยและญี่ปุ่น โดยสรุปว่า ระบบรัฐสภาแบบอังกฤษมีหลักการที่สำคัญ 4 ประการคือ *ประการที่แรก* ประชาชนเลือกสภาผู้แทนราษฎรหรือสภาสามัญโดยตรง มีผู้แทน 1 เขต 1 คน แต่อังกฤษมี 2 สภา คือ สภาขุนนาง สมาชิกประกอบด้วยพระ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านกฎหมาย และขุนนางทั้งหมดนี้มาจากการแต่งตั้ง 100 เพอร์เซ็นต์ ทั้งนี้ สภาขุนนางมีอำนาจน้อย สำหรับประเทศไทย สมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ 2550 ครึ่งหนึ่งมาจากการสรรหา นปช. ก็บอกไม่เป็นประชาธิปไตยเลย ขณะที่ประเทศอังกฤษเป็นต้นแบบนั้นไม่มีใครบอกว่าอังกฤษไม่เป็นประชาธิปไตย โดยการเมืองอังกฤษให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองมาก คือ พรรคเลือกคนประชาชนเลือกพรรค ถ้าประชาชนชอบพรรคไหนก็เลือกพรรคนั้น ดังนั้น หากหัวหน้าพรรคมีชื่อเสียงบารมีมาก อย่างมาร์กาเรต แทตเชอร์ ก็ได้รับการเลือกตั้งต่อเนื่องหลายสมัย

¹⁰² 241113 ศ.ดร. สมบัติ อารังธวังศ์ นิต้า ณ เวทีประชาชน ราชดำเนิน , <https://www.youtube.com/watch?v=nc77rpUJYkI>

¹⁰³ 301113 สมบัติ อารังธวังศ์ ณ เวทีประชาชน ราชดำเนิน (<https://www.youtube.com/watch?v=v0WXLsX3qglX>

ประการที่สอง นายกรัฐมนตรีมาจากเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งของประชาชนทั้งประเทศ *ประการที่สาม* สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี โดยฝ่ายค้านซึ่งมีเสียงข้างน้อย เมื่อลงมติก็ไม่มีโอกาสที่จะชนะเสียงข้างมาก ดังนั้น การตรวจสอบโดยการอภิปรายไว้วางใจ ไม่มีส่วนในการพัฒนาประชาธิปไตยและเปรียบเสมือนปาหิมามากกว่า *ประการที่สี่* ให้นายกมีอำนาจในการยุบสภาเพื่อถ่วงดุลฝ่ายนิติบัญญัติ ทำให้เกิดเป็นปัญหาเรื่องเสถียรภาพ ดังนั้น ประเทศที่เกิดใหม่จึงมีน้อยมากที่ใช้ระบบรัฐสภามาใช้ เพราะมีจุดอ่อนมาก มีเพียงประเทศเราที่ยึดติดกับระบบรัฐสภาจึงล้มลุกคลุกคลานมานาน

สมบัติได้ชี้ให้เห็นถึงปัญหาหรือจุดอ่อนของระบบรัฐสภา 4 ประการ

ประการแรก ระบบรัฐสภาแบบอังกฤษ รัฐบาลอาจจะไม่มีเสถียรภาพ เพราะอาจจะถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ แล้วลาออกหรือยุบสภา ทำให้รัฐบาลและรัฐสภามีอายุสั้นหรือเปลี่ยนแปลงบ่อย และปัญหานี้เกิดขึ้นกับประเทศไทยมาตลอด ก่อนรัฐธรรมนูญปี 2540 มีรัฐบาลผสมแบบนี้โดยตลอด เรื่องนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศของเรา

ประการที่ 2 เนื่องจากนายกรัฐมนตรีมาจากสภาผู้แทนราษฎร และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรด้วยพร้อมกัน จึงต้องให้เวลากับการประชุม ในประเทศที่พัฒนาแล้วแบบอังกฤษก็มีปัญหาน้อยเพราะปัญหาหลักที่สำคัญของประเทศได้รับการแก้ไขแล้ว แต่ประเทศไทย ประเทศกำลังพัฒนา มีปัญหาพื้นฐานมาก เมื่อต้องเข้าประชุมสภาทั้งสองสมัยและแก้ปัญหาประชาชนไปพร้อมกัน “เป็นจุดอ่อนเลย เพราะว่าฝ่ายบริหารแทนที่จะทำหน้าที่บริหารอย่างเดียวเต็มที่ ทุ่มเทแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนเต็มที่ที่ต้องมาอยู่ในสภา ถ้าไม่มาอยู่ในสภาเดี่ยวฝ่ายค้านเรียกอีกหยาหัวไปไหนละนายก ไม่ให้เกียรติสภา”

ประการที่ 3 เขาเน้นว่าเป็นจุดอ่อนมากๆ และประเด็นนี้วิเคราะห์ว่าเชื่อมโยงกับปัญหาเกี่ยวกับระบอบทักษิณที่เขาอภิปรายมากที่สุด

ถ้ามีพรรคเสียงข้างมากได้เสียงเกินสองในสามสมมติว่า 450 คน ได้เกิน 300 คนนะ ได้เรื่องเลยพี่น้อง ถามว่าเป็นไง เขาบอกว่ามันจะกลายเป็นเผด็จการจากการเลือกตั้ง หรือ elected dictatorship เมื่อมีเสียงในสภาเกินสองในสาม นายกยังสั่งกฎหมายให้ออกอะไรก็ได้ อยากได้กฎหมายอะไรก็สั่งให้ออกมา กฎหมายเป็นได้ทุกอย่าง

ด้วยลักษณะแบบนี้เองที่ทำให้รัฐบาลยิ่งลักษณ์เหมือนกับรัฐบาลทักษิณ คือ สั่งให้ผ่านร่างกฎหมายนิรโทษกรรม แก้อัยรัฐธรรมนูญที่มาของ สว. แก้อัยรัฐธรรมนูญ มาตรา 190 ได้เรียบร้อยง่ายๆ เขาเรียกว่าเผด็จ

การจากการเลือกตั้ง ขณะที่ฝ่ายค้านมีน้อยจึงไม่สามารถคัดค้านอะไรได้ จึงต้องให้เป็นภาระของประชาชน ออกมาคัดค้านนอกสภา

สุดท้ายประการที่ 4 ต่อเนื่องจากประการที่แล้ว คือ “ถ้ารัฐบาลเสียงข้างมาก มี ส.ส. มากในรัฐสภา การตรวจสอบจะอ่อนแอ รัฐบาลจะโกงจะกินจะตรวจสอบยากมาก ตรวจสอบไม่ได้ เสียงฝ่ายค้านไม่พอยื่นถอดถอนไม่ได้ ตกลงพรรครัฐมนตรีมันโกงหน้าตาเฉย โกงแบบไม่ต้องเกรงใจ”

นอกจากนั้น ในระบบรัฐสภา นายกรัฐมนตรีต้องได้เสียงข้างมากในสภา ดังนั้น ถ้ามีเพียงพรรคเดียวไม่เพียงพอ ก็ต้องดึงพรรคการเมืองอื่นมาร่วมรัฐบาล เมื่อเป็นเช่นนี้ พรรคการเมืองต้องหาทางที่จะได้คะแนนเสียงให้เพียงพอ คำตอบที่ได้คือ “ซื้อเสียง” หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือ “มีสิ่งจูงใจถ้าไปซื้อเสียงมาแล้วสามารถมายกมือสนับสนุนให้เป็นรัฐบาลได้ เมื่อเป็นรัฐบาลได้ก็จะสามารถหาผลประโยชน์ หาผลกำไรได้อย่างมหาศาล” ความสัมพันธ์ในลักษณะนี้ จะนำไปสู่ปัญหาสองด้าน คือ ถ้านายกรัฐมนตรีมีความเข้มแข็งมากก็จะครอบงำสภาได้ หากไม่เข้มแข็งก็จะกลายเป็น “เป็ดง่อย” เพราะว่าพวก ส.ส. จะต่อรองเรื่องผลประโยชน์ได้ตลอดเวลา ถ้ารัฐบาลแล้วไม่เปิดโอกาสให้เขาโกงเขาก็จะเล่นงานคุณ¹⁰⁴

ดังนั้น การมองเชื่อมโยงกับระบบรัฐสภาแบบนี้ จึงทำให้สมบัติเห็นว่าปรากฏการณ์ “ระบอบทักษิณ” นี้มีความสัมพันธ์กับลักษณะหรือคุณลักษณะของระบบรัฐสภาเองอย่างลึกซึ้ง ทำให้ข้อเสนอในการปฏิรูปของเขาที่เกิดขึ้นหลังรัฐประหาร คือ การแยกอำนาจระหว่างฝ่ายบริหารและนิติบัญญัติ คือให้นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงด้วย แต่ข้อเสนอกลับถูกปฏิเสธอย่างรุนแรง¹⁰⁵

ขณะที่จักษ์ พันธุ์เพชร นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ ผู้ช่วยอธิการบดี มหาวิทยาลัยนเรศวร นักปราชญ์ขวัญใจแม่ยก กปปส. ด้วยลีลาที่น่าจดจำและเรียกเสียงหัวเราะจากผู้ชุมนุมได้อย่างต่อเนื่อง การล้อเล่นหยอกล้อเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยเฉพาะกับนายกรัฐมนตรี ยิ่งลักษณ์ นอกจากปราชญ์บนเวทีกลางในกรุงเทพฯ แล้ว ยังได้รับเกียรติเชิญไปร่วมกิจกรรมในต่างจังหวัดทั้งภาคเหนือ ภาคอีสาน และภาคใต้อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ก่อนรัฐบาลจะประกาศยุบสภา ในการออกรายการ *คม ชัด ลึก* ในวันจันทร์ที่ 2 ธันวาคม 2556 เมื่อผู้ดำเนินรายการถามว่า ถ้ารัฐบาลยอมยุบสภา ทางจักษ์ และ กปปส. จะยอมยุติการชุมนุมหรือไม่ เขาตอบเรื่องนี้ไม่ชัดเจนนัก แต่อธิบายว่า ถ้าเป็นอย่างนั้นคนจะมาชุมนุมน้อยลง ทั้งนี้ในหมู่นักวิชาการ ขณะที่คนอื่นๆ

¹⁰⁴ วันที่ 07/04/2557 ศ.ดร.สมบัติ อารังธัญวงศ์ (<https://www.youtube.com/watch?v=tqu2eLzsVyQ>)

¹⁰⁵ “ชำแหละ ข้อเสนอ เลือกตั้ง ‘นายกฯ- ครม.โดยตรง’ ผ่าน ‘สมบัติ อารังธัญวงศ์’” 15 ธันวาคม 2557

หลักเลียงหรือระมัดระวังเรื่อง “ลัทธิเจ้า” แต่เขาพยายามที่จะเชื่อมโยงเรื่องนี้โดยตลอด พร้อมกับประเด็นเรื่อง สาธารณรัฐมาโจมตีฝั่งตรงกันข้าม

ครั้งหนึ่งในการเดินสายไปร่วมกิจกรรมในต่างจังหวัด ในงานเสวนาวิชาการ “ปฏิรูปการเมืองไทย ของ ประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน?” วันที่ 18 ธันวาคม 2560 ณ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อผู้ดำเนินรายการถามถึงเรื่องสถาบันกษัตริย์ จักษ์บอกมีสิ่งที่น่าสนใจ คือ “บาง กลุ่มยกย่องให้บางคนมีความเทียบเท่ากับสถาบัน” โดยการรับวัฒนธรรมอื่น/ตะวันตกมาใช้ ซึ่งอาจไม่เข้ากับ รากเดิมทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ เด็กเริ่มที่จะปฏิเสธความเป็นไทย จักษ์ตั้งข้อสงสัยกับการนำประชาธิปไตยแบบ ตะวันตกเข้ามาใช้ว่า ประชาธิปไตยมี “รูปแบบ” จริงหรือไม่ หรือต้องปรับรูปแบบให้เข้ากับประเทศเหล่านั้น นอกจากนั้น การเมืองท้องถิ่นที่ต้องการให้เป็นการเรียนรู้ในระดับชาติ มีการเลือกตั้ง นายก อบต. นายก อบจ. โดยตรง การเลือกตั้งแบบนี้เป็นรูปแบบประธานาธิบดี นักรัฐศาสตร์จึงกลัวว่าจะเป็นการปกครองใน “รูปแบบ” รัฐสภาแต่ “เนื้อหา” ประธานาธิบดี โดยปัจจุบันนี้ เวลาเลือกตั้งก็มีความชัดเจนแล้วว่าใครจะมา เป็นนายกรัฐมนตรี เขาจึงตั้งข้อสังเกตว่าเหมือนกับการเตรียมตัวไปสู่การเลือกตั้งนายกโดยตรง “ขนาด 15 ล้านเสียงก็อ้างอย่างแบบนี้ ถ้าเลือกตั้งตรงๆ อย่างนั้น อะไรจะตามมา อะไรจะโค่นได้”

จักษ์เป็นนักวิชาการ ผู้ปราศรัยที่สามารถหยิบยกเรื่องต่างๆ มาเล่ามา “เล่น” ได้อย่างสอดรับความ วัฒนธรรม จึงทำให้ผู้ชุมนุมตอบรับอย่างสนุกสนาน แต่การเน้นแบบนี้ทำให้ในการปราศรัยในแต่ละครั้งไม่ได้ เสนอการวิเคราะห์ที่เป็นระบบมากนัก อย่างไรก็ตาม เขาได้สรุปรวบยอดเนื้อหาของเขาได้อย่างรัดกุมและ สนุกสนานได้เช่นเดียวกัน ว่าสังคมไทยกำลังเผชิญหน้ากับรัฐบาลที่มีนโยบายหลัก 7 ประการ คือ “ลัทธิเจ้า เหา ห้าง จ้างยิง ทิ้งเกษตร ปฏิเสธอำนาจศาล ผลาญทรัพยากร สอนให้แยกประเทศ” โดยยกตัวอย่างอภิปราย ประกอบในทุกประเด็น เช่น รัฐบาลนี้ยังคงอยู่ก็มุ่งเข้าโจมตี กระทำทุกวิถีทางทุกเพื่อล้มสถาบันกษัตริย์ของเรา ดังนั้นจึงยอมรับไม่ได้เพราะประเทศไทยเป็นราชอาณาจักร เราภูมิใจที่มีสถาบันกษัตริย์อันสิ่งมีคุณค่าของเรา จักษ์ยกอุทธาหรณ์เรื่อง “สมัชชาปกป้องประชาธิปไตยล้านนา” ที่มีชื่อย่อว่า สปป. ล้านนา-ซึ่งตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุน ร่วมเคลื่อนไหวกับ “สมัชชาปกป้องประชาธิปไตย” หรือ สปป. คือ สนับสนุนให้เกิดการเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ 2556¹⁰⁶ โดยจักษ์แย้งว่า “อย่ามาเถวว่า สปป.ล้านนา คือ สมัชชาปกป้องประชาธิปไตย ไปถามเด็กป. 4 เด็ก ป. 4 ก็รู้ว่า สปป. ย่อมาจาก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชน เด็กป. 4 ก็รู้เพราะเขาเรียนหนังสือ” ความหมาย การตีความในการนำเสนอของเขา คือ ขบวนการนี้ต้องการแบ่งแยกดินแดน ตั้งเป็นสาธารณรัฐ นอกจากนั้นเขา

¹⁰⁶ เปิดใจ 'สปป.ล้านนา' สาขาสนักำแพงกับข้อกล่าวหาแยกประเทศ, ประชาไท, 6 มีนาคม 2557

จึงแต่งเรื่อง “สปป. ล้านนา” มาเล่าในลักษณะหยอกล้อกึ่งเล่นกึ่งจริงจัง เรียกเสียงหัวเราะให้กับผู้ฟัง เช่นอธิบายภูมิประเทศว่า “สปป. ล้านนา เป็นประเทศเกิดใหม่ มีพื้นที่สามหมื่นเจ็ดแสนสองร้อยสามพันตารางกิโลเมตร ทิศเหนือกับทิศตะวันออกติดนครรัฐอิตาลี ทิศใต้กับทิศตะวันตกติดกับประเทศชิลี” ล้อเลียนการเรียกชื่อเมืองหรือจังหวัดที่ผิดของนายกรัฐมนตรี “ภูมิอากาศของประเทศนี้จะมีไฟไหม้ขึ้นเป็นหย่อมๆตามหลักลัทธิและยางรถยนต์” “หากมีคนตายนิยามห่อด้วยผ้าแดงแล้วก็ให้ไปทั่วกรุงเทพ” “จุดแกร่งของประเทศจะมีแกนนำหลายคนที่มีความสามารถในการวางเพลิง” ล้อเลียนการชุมนุมของ นปช. “อาหารประจำชาติ อาหารประจำชาติของควาก็คือ ผักแม้ว ของหวานประจำชาติคือ ขนมไข่เหี้ย... อาหารต้องห้ามของประเทศนี้คือปูผัดผงกระหรี่” “มีความเชื่อรากฐานว่า การเลือกตั้งคือสิ่งเดียว คือความถูกต้อง” “การเข้าสู่อำนาจของผู้นำทางการเมืองมาจากการสืบสายโลหิตของวงศ์ตระกูล” “ตึกที่เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ คือ โฟร์ซีซั่น ผู้หญิงประเทศนี้สามารถมีลูกมีผัวได้โดยเป็นนางสาวได้เหมือนเดิม” “สินค้านำเข้าในตอนนี้ที่กำลังขาดแคลนอย่างหนักคือหญ้า” และ “สิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นที่ประเทศไทยต้องไม่เป็นแบบนี้ นี่คือการอาณัติจักรไทยเราจะต้องช่วยกันดูแล ช่วยกันปฏิรูปทุกอย่างให้ดีขึ้น”¹⁰⁷

ขณะที่ ศ.ดร. บรรเจิด สิงคะเนติ นักวิชาการด้านนิติศาสตร์ อดีตอาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณบดีคณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นักวิชาการจากกลุ่ม “สยามประชาภิวัฒน์” ซึ่งมีบทบาทในการให้ความเห็นและโต้แย้งในประเด็นกฎหมายกับรัฐบาลหรือฝั่งตรงกันข้าม ได้สรุปเรื่องนี้ในเวทีเสวนา เรื่อง “ระบอบพวกมากลากไป : กับดักประชาธิปไตย จากหลักหลักถึงสับขาหลอก” ณ หอประชุมเล็ก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ ในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2556 โดยเชื่อมโยงการผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ความพยายามแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มาของวุฒิสภากับปัญหาของระบบรัฐสภาไว้ว่า

เผด็จการที่น่ากลัวที่สุด คือ เผด็จการรัฐสภา โดยพรรคการเมืองนายทุน หากเป็นประเทศที่เป็นประชาธิปไตย ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมไม่มีทางออกได้เลย มีเฉพาะประเทศที่เป็นเผด็จการเท่านั้นที่ออกกฎหมายนี้ และหากแก้ไขรัฐธรรมนูญที่มา สว. โดยเผด็จการรัฐสภาสำเร็จ จะทำให้เกิดสาธารณรัฐทักษิณ ที่เป็นเผด็จการสมบูรณ์แบบไม่ต่างจากสมย์อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ที่แก้รัฐธรรมนูญมอบอำนาจให้ตัวเอง¹⁰⁸

¹⁰⁷ “อ.จักษ์ พันธ์ชูเพชร

10/03/2557”<https://www.youtube.com/watch?v=io6sunp6rWQ&feature=share>

¹⁰⁸ “ช้อยนันต์ชี้ 5 ต้นตอวิกฤติยุคผู้นำโง่-โกง-เผด็จการ,” แนวหน้า, 20 พฤศจิกายน 2556, หน้า 7.

นอกจากบรรเจิด สิงคะเนติ จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาในการผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมแล้ว ยังโยงเรื่องนี้กับการแก้ไขเรื่องที่มาของวุฒิสภา ซึ่งสำหรับประเด็นนี้เป็นประเด็นโต้แย้งในเชิงหลักการ/วิชาการเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยและฐานะหรืออำนาจของวุฒิสภามาตั้งแต่ในช่วงของการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 และทำให้การแก้ไขในเรื่องนี้กลายเป็นสิ่งที่จะนำพาความชั่วร้ายสู่สังคมการเมืองไทย คือ พยายามเชื่อมโยงกับสิ่งที่คอยหลอกหลอนสังคมไทยและชนชั้นนำมาตั้งแต่ก่อนสมัยการเปลี่ยนแปลง 2475 คือ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบรัฐเป็น “สาธารณรัฐ” ซึ่งนั่นก็เป็นทีที่เข้าใจกันดีในประชาชนทั่วไปว่า ต้องยกเลิกสถาบันกษัตริย์ ในฐานะที่เป็นประมุขของรัฐ รวมทั้งเปรียบเทียบ อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเผด็จการที่เลวร้าย โดยอ้างว่าแก้ไขรัฐธรรมนูญผ่านวุฒิสภาในลักษณะเดียวกัน

หากดูจากตัวอย่างนักวิชาการหลายท่านจะมีการวิเคราะห์ จุดเน้นต่างๆ ที่แตกต่างกัน เช่น สมบัติเน้นปัญหาหรือข้อจำกัดที่เกิดจากตัวระบบรัฐสภาเอง จรัสเน้นเรื่องการรวมศูนย์กระจุกอำนาจ หรือจักษ์ที่เน้นไปที่ความโน้มเอียงไปทางระบบประธานาธิบดี ซึ่งในแต่ละกรณีจะมีทางออกแตกต่างกัน แต่จำเลยของปัญหายังเป็นเชื่อมโยงกับระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาเหมือนกัน ซึ่งกลุ่มต่างๆ มีร่วมกัน โดยกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตคำอธิบาย ดัดแปลง กรอบคิดต่างๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองและการเคลื่อนไหวของมวลชนอย่างกลุ่ม “กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์” ก็ระบุมูลเหตุของปัญหาดังกล่าวอยู่ที่ “ระบบเผด็จการโดยพรรคการเมืองนายทุนในระบบรัฐสภา” และอธิบายลักษณะของเผด็จการรัฐสภาข้างต้นว่า

โดยนายทุนที่ขาดจริยธรรมอาศัยเครื่องมือ “ประชาธิปไตย” เป็นช่องทางเข้าแสวงหาอำนาจ เริ่มด้วยการออกนโยบายประชานิยมและการซื้อเสียงเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งเข้าเป็นรัฐบาล ก้าวต่อไปคือเข้ายึดกุมครอบงำกลไกของระบบรัฐสภา บงการให้ออกกฎหมายเพื่อประโยชน์ของคนตระกูลชินวัตร ใช้อำนาจของฝ่ายการเมืองควบคุมระบบราชการ ข้าราชการผู้ใดจะขึ้นสู่ตำแหน่งสูงจะต้องยอมสวามิภักดิ์ต่อเจ้าของอำนาจนอกระบบ ข้าราชการระดับสูงได้ระบอบทักษิณ และนักการเมืองที่คุมอำนาจได้ร่วมมือกันก่อการทุจริตผ่านโครงการและนโยบายต่างๆ สร้างความมั่งคั่งและอำนาจให้กับพรรคพวกตน พร้อมกับวางฐานเสียงและอิทธิพลเพื่อให้ชนะการเลือกตั้งในรอบต่อไป กระบวนการดังกล่าวเป็นวงจรอุบาทว์ ที่ฝังรากในสังคมไทยในช่วงสิบปีที่ผ่านมา¹⁰⁹

¹⁰⁹ “แถลงการณ์คณาจารย์มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา เสนอแนวทางปฏิรูปประเทศไทย,” 15 พฤศจิกายน 2556,

เพื่อทำความเข้าใจของคำนี้เพิ่มเติม เราสามารถกลับไปพิจารณาได้จากคำแถลงการณ์ของพวกเขาก่อนหน้านี้ ไม่ว่ากรณีร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติ พ.ศ. กรณีร่างแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งรวมศูนย์อยู่ที่ระบบรัฐสภา อาการของโรคที่เกิดขึ้นมาจากสาเหตุของโรคเดียวกันคือ "โรคเผด็จการในระบบรัฐสภาโดยพรรคการเมืองนายทุน" กล่าวคือ

อาการของโรคร้ายจึงแสดงผ่าน "ระบบรัฐสภา" ซึ่งเป็นศูนย์กลางของอำนาจ และกระทำการผ่าน "ระบบบริหาร" โดยทั้งสอง "ระบบ" มีผู้สั่งการคนเดียวกันคือ "เจ้าของพรรคการเมืองนายทุน" อาการของโรคนี้อาจเกิดขึ้นเป็นระยะๆ จนกว่าบรรลุความมุ่งหมายของเจ้าของพรรคการเมืองนายทุน และเป้าหมายปลายทางประการหนึ่งของระบบเผด็จการรัฐสภาโดยพรรคการเมืองนายทุนคือการครอบงำอำนาจทั้งหมดให้อยู่ภายใต้อุ้งมือของเจ้าของพรรคการเมืองนายทุน ดังนั้น อันตรายที่ปรากฏต่อหน้าสังคมไทยในขณะนี้คือ ความพยายามที่จะครอบงำองค์กรตุลาการและทำลายความอิสระและความเป็นกลางของศาล ไม่ว่าจะเป็นศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง และศาลยุติธรรม และนี่คือภัยอันตรายที่กำลังคืบคลานและกัดกินสังคมไทยในนามของ "เสียงข้างมากในระบบรัฐสภา"¹¹⁰

ความคิดเรื่อง “เผด็จการรัฐสภา” “รัฐสภาเผด็จการ” ในประวัติศาสตร์การเมืองไทยมีที่มายาวนาน อาจจะสืบย้อนไปที่การวิจารณ์ของความคิดแบบฝ่ายซ้ายที่วิจารณ์ว่ารัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุน รัฐสภาเป็นเผด็จการของชนชั้นนายทุน อย่างไรก็ตามนี้ถูกใช้โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รชส.) อ้างเป็นเหตุผลในการทำรัฐประหารรัฐบาลชาติชาย ชุณหะวัณ ในปี 2534 ในความหมายที่แตกต่างออกไป ดังปรากฏในแถลงการณ์คณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติฉบับที่ 1 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ว่า “รัฐบาลเป็นเผด็จการรัฐสภา” กล่าวคือ ใช้อุบายอันแยบยลทางการเมืองสร้างภาพลวงตาประชาชนว่าเป็นการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย “มีประชาธิปไตยบังหน้า” แล้วพลิกแพลงหาผลประโยชน์ ซึ่งแท้จริงแล้ว “เนื้อหา” ของปฏิบัติการทางการเมืองของรัฐบาล เป็นช่องทางก่อให้เกิดผลประโยชน์มหาศาล “ที่ไม่มีบุคคลใดสามารถต่อต้านหรือทัดทานได้”

ความคิดเรื่องในลักษณะนี้ แบบที่ รชส. ใช้ ถูกใช้ในการวิจารณ์รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งหรือสภาผู้แทนราษฎรมาโดยตลอด และถูกใช้เป็นส่วนหนึ่งในการต่อต้านรัฐบาลทักษิณในช่วงก่อนหน้านี้ การผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ที่ถูกตั้งข้อสงสัยว่า จะเอื้อประโยชน์ให้กับอดีตนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคไทย

¹¹⁰ “สยามประชาวิวัฒน์ ณะความขัดแย้งแก้รธน. เป็น 'โรคร้าย' เผด็จการระบบรัฐสภา,” isranews, 10 มิถุนายน

รักไทย ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งดำเนินการอย่างรวดเร็ว ในช่วงแรกในขั้นตอนของสภาผู้แทนราษฎร (ก่อนจะถูกปฏิเสธในชั้นของวุฒิสภา) สำหรับคนที่ออกมาคัดค้าน กลุ่ม กปปส. จึงต่อยำกรอการอธิบายดังกล่าวและทำให้ชัดเจนมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการใช้คำ “เผด็จการรัฐสภา” อย่างกว้างขวางและมีเพียงใดก็ตาม แต่หากพิจารณาจากนิยาม การให้ความหมาย จากการใช้ที่เป็นอยู่ก็มีความคลุมเครืออยู่มากเช่นกัน ในเงื่อนไขของมันเอง ทั้งนี้ จากการระบุนั้นมีลักษณะที่ร่วมกันเพียงไม่กี่อย่างคือ 1) การที่พรรคการเมืองที่รัฐบาลหรือรัฐบาลครอบงำหรือเสียงข้างมากในรัฐสภา ซึ่งอันนี้เป็นลักษณะที่สำคัญของระบบรัฐสภาที่รัฐบาลมาจากความไว้วางใจของรัฐสภาหรือมีเสียงข้างมากในรัฐสภานั้นเอง 2) เรื่องการใช้อำนาจและการควบคุมการใช้อำนาจ คือ ใช้อำนาจดังกล่าวเพื่อตนเองหรือกลุ่มของตนเองโดยปราศจากการควบคุมตรวจสอบ ซึ่งประเด็นนี้ค่อนข้างคลุมเครือเหมือนกันว่า อะไรคือการกระทำเพื่อประโยชน์ของตนเองและการตรวจสอบไม่ได้ ที่ไม่ขึ้นต่ออัคริวิสัยหรือการตีความของผู้วิจารณ์เองมากเกินไป (อย่างเช่นเรื่องการแก้ไขรัฐธรรมนูญเรื่องที่มาจากวุฒิสภา) ทั้งนี้ โดยทั่วไป การควบคุม ตรวจสอบ รัฐบาลหรือเสียงข้างมาก นอกจากจะมีกลไกในระบบการเมืองปกติแล้ว ยังมีที่สำคัญคือ การรับรองสิทธิเสรีภาพในการแสดงความเห็นของประชาชนโดยรัฐธรรมนูญ

อย่างที่นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้เสนอในเรื่องนี้ไว้อย่างแหลมคมไว้ในบทความ “เผด็จการทางรัฐสภา” ว่า “รัฐบาลคุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร มีเสียงในสภาอย่างท่วมท้น จึงง่ายมากที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็นเผด็จการทางรัฐสภา... ยิ่งดำเนินนโยบายที่ชนชั้นนำไม่ชอบ ก็จะถูกกล่าวหาเช่นนี้ได้มากขึ้น เพราะเผด็จการทางรัฐสภานั้นเป็นแนวคิดที่ชนชั้นนำประดิษฐ์ขึ้นโดยแท้” พร้อมกับการตั้งข้อสังเกตว่า สำหรับชนชั้นนำไทยนั้น “นับเป็นตลกร้ายที่ชนชั้นอยู่พอสมควร เพราะแปลว่าเผด็จการนั้นน่ารังเกียจเพราะเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ส่วนเผด็จการทางอื่นหาได้น่ารังเกียจแต่อย่างใด ความคิดพิลึกพิลั่นนี้ยังอยู่กับชนชั้นนำไทยสืบมาถึงปัจจุบัน”

บทความนี้นิธิต้องการโต้แย้งการใช้คำนี้ที่เกิดขึ้นอยู่ในขณะนั้น โดยเสนอานิยาม เผด็จการทางรัฐสภาว่า “สถานะที่เสียงข้างมากในรัฐสภาเป็นผู้ตัดสินใจการบริหารจัดการสาธารณะทั้งหมด (โดยผ่านฝ่ายบริหารซึ่งคุมเสียงข้างมากหรือผ่านตัวรัฐสภาซึ่งออกกฎหมายบังคับให้ฝ่ายบริหารต้องทำตาม) ทั้งนี้ โดยไม่มีอำนาจอื่นใดเข้ามาขัดขวางทัดทานได้” พร้อมยกตัวอย่างเพื่อแสดงให้เห็นว่าเผด็จการทางรัฐสภาที่ไม่มีพลังอื่นคอยทัดทานเอาเลยจึงเกิดขึ้นไม่ได้ และเสนอว่า เสียงข้างมากในสภาของไทยนั้น ถูกทัดทานหรือถึงขนาดต่อต้านเสมอมาแต่มักเป็นการทัดทานต่อต้านที่ไม่ถูกกฎหมายหรือไม่เป็นประชาธิปไตย โดยมีกลุ่มพลังที่สำคัญที่ทำหน้าที่นี้ได้แก่ กองทัพ ข้าราชการพลเรือน มีอบมีเส้น อำนาจนำทางวัฒนธรรม สื่อที่ไม่ทำหน้าที่ของตนอย่างสุจริต ฯลฯ เอาเข้าจริงรัฐสภาไทย หรือรวมถึงรัฐบาลที่มาจากกาเลือกตั้งหาได้มีอำนาจมากนัก แต่ปัญหากลับเป็น

ตรงกันข้าม เผด็จการทางรัฐสภาไม่เคยเป็นปัญหาในเมืองไทย แต่เป็นพลังและอำนาจที่คอยกดดันต่อต้านเสียงข้างมากอย่างผิดกฎหมาย หรืออย่างไม่เป็นประชาธิปไตยต่างหากที่เป็นปัญหา ดังนั้น ทิศทางที่ถูก ต้องก็คือสร้างพลังและอำนาจในการกดดันต่อต้านที่ถูกกฎหมายและเป็นประชาธิปไตยขึ้น¹¹¹

3. กรอบความคิดในการเฝ้าระวังรักษา (Prognostic framing)

อย่างที่กล่าวไว้ว่าก่อนหน้านี้ว่า กรอบคิดในการวินิจฉัยปัญหามีความต่อเนื่องและถูกวางไว้อย่างลงหลักปักฐานมาเป็นเวลาพอสมควร แม้กระทั่งคู่ปรับบางส่วนของการเองก็ตระหนักถึงข้อจำกัดของระบบการเมือง ระบอบประชาธิปไตยหรือระบบรัฐสภา ดังนั้น เวทีใหญ่ของการต่อสู้ที่ต้องช่วงชิงการตีความ คือ การเสนอทางออกหรือกรอบในการเฝ้าระวังนั้นเอง ควรจะกล่าวไว้ตั้งแต่ต้นว่า ทางออกหรือกรอบในการเฝ้าระวังนี้ถูกกำหนดโดยขบวนการเคลื่อนไหว กปปส. เป็นด้านหลัก ตั้งแต่การถอน ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ต่อมาขยับเป็นยุบสภา และ “ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง” การปฏิรูปโครงสร้างประเทศขึ้นมาใหม่ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งทั่วไป เพื่อให้กระบวนการทางการเมืองกลับมามีความใสสะอาดและชอบธรรมอีกครั้ง โดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำกลุ่ม กปปส. ได้เสนอโมเดล “สภาประชาชน” ขึ้น เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2556 ทั้งนี้ เพื่อเป้าหมายดังกล่าว การเคลื่อนไหวที่สำคัญ คือ การขัดขวางการเลือกตั้งที่เกิดขึ้น ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 จนในที่สุดศาลรัฐธรรมนูญได้มีมติให้การจัดการเลือกตั้งทั่วไปเป็นโมฆะ นำไปสู่ข้อเสนอนายกฯ พระราชทานอีกครั้ง และจบด้วยการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 อย่างไรก็ตาม บทบาทที่สำคัญของนักวิชาการนี้ก็ได้ลดลง แต่กลับมีความสำคัญมากขึ้นในการทำให้ข้อเสนอพวกนี้มีน้ำหนัก มีรายละเอียด มีหลักการ ทฤษฎีรองรับ และมีความซับซ้อนมากขึ้น

ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง : เลือกตั้งพรรคไทยรักไทยก็ได้ยุติ

ในหมู่ข้อเสนอทางออกในการแก้ไขปัญหานี้ “การปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง” คือ แนวทางใหญ่ที่สุดที่ถูกเสนอมา ส่วนที่เหลืออื่นๆ นั้น เป็นส่วนที่ดำเนินการตามกรอบนี้ อย่างการขัดขวางการเลือกตั้ง การมีรัฐบาลพระราชทานเฉพาะกิจขึ้นมาทำหน้าที่เฉพาะหน้า ข้อเสนอนี้ ถูกโต้แย้งอย่างรุนแรงที่สุด ต่างจากข้อเสนออื่นๆ ก่อนหน้านั้น เช่น การถอนร่าง พ.ร.บ. หรือยุบสภา เพราะเหตุผลอันว่า ไม่สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตย

ทั้งนี้ แนวโน้มว่าทุกอย่างจะไม่จบที่ ร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ปรากฏชัดขึ้นหลังจากรัฐบาลประกาศถอนร่างในขั้นตอนของวุฒิสภา โดยจรัส สุวรรณมาลา ได้ประกาศว่า “เราก้าวข้าม พ.ร.บ. นิรโทษกรรมไป

¹¹¹ นิธิ เอียวศรีวงศ์, “เผด็จการทางรัฐสภา,” *มติชน*, 12 กันยายน 2554, หน้า 6

แล้ว” เพราะเรารู้ว่ารัฐบาลและรัฐสภายังพร้อมที่ทำงานเรื่องจำนวนมากที่เราไม่อยากให้ทำอีกหลายเรื่อง แต่เราจะไม่ยอมเรื่อง พ.ร.บ. เงินกู้สองล้านล้าน รัฐธรรมนูญมาตรา 68 กำลังจะถูกฉีก จำนำข้าวที่ขาดทุนไปแล้ว รัฐบาลยังเดินหน้าที่จะทำต่อ เพราะฉะนั้นเราประชาชนต้องออกหยุดรัฐบาล รัฐสภานี้ให้ได้เพื่อไม่ให้ทำเรื่องชั่วๆ เหล่านั้น “ถ้ารัฐบาลไม่หยุดเราต้องหยุดรัฐบาล” พร้อมเชิญชวนให้ หยุดงาน หยุดเรียน หยุดสอน เพื่อประท้วงรัฐบาลอย่างสันติ อีกขั้นตอนหนึ่ง¹¹²

หลังจากที่รัฐบาลตัดสินใจยุบสภา และ กปปส. ได้ประกาศไม่ยอมรับรัฐบาลรักษาการและการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น ผลักดันปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง โดย “กปปส. ทำหน้าที่ในนามปวงชนชาวไทยทั้งมวล ขอทวงคืนอำนาจจากรัฐบาลและประกาศให้คุณยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรีเป็นกบฏในสายตาของประชาชน” นักวิชาการสำคัญที่ออกมาแลกเปลี่ยนและถกเถียงกับรัฐบาลและนักวิชาการกลุ่มอื่นๆ คือ ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา โดยการปราศรัยสำคัญของจรัสในวันรัฐธรรมนูญ หลังจากอธิบายพัฒนาการของรัฐธรรมนูญไทยแล้ว เขาเสนอให้ กปปส. ในนามปวงชนชาวไทย “สร้างหลักการปกครองแบบประชาธิปไตยที่แท้จริงขึ้นมา” โดยเสนอหลักการในรัฐธรรมนูญที่ใช้อยู่ประเทศประชาธิปไตย ซึ่งต้องสร้างขึ้น 5 ประการ ประกอบด้วย *หลักการที่หนึ่ง* รัฐประชาธิปไตย เราสถาปนาอำนาจอธิปไตยขึ้นจากอำนาจอปมาชน อำนาจอธิปไตยต้องมาจากปวงชน *หลักการที่สอง* การคุ้มครองสิทธิและความเท่าเทียมของประชาชน คุ้มครองสิทธิการปกครองตนเองของชุมชน กระจายอำนาจไปยังชุมชนระดับล่าง *หลักการที่สาม* การให้สถาบันการเมืองใช้อำนาจหน้าที่ภายใต้กฎหมาย ภายใต้การตรวจสอบถ่วงดุล ไม่ให้องค์กรหนึ่งองค์กรใดทำหน้าที่หรือใช้อำนาจอย่างเด็ดขาด *หลักการที่สี่* คือ การให้ระบบราชการมีความเป็นกลาง ปลอดจากการแทรกแซงของระบบทางการเมือง *หลักการสุดท้าย* การให้สถาบันทางการเมืองมาจากการเลือกตั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐสภา และฝ่ายบริหาร คือ คณะรัฐมนตรี การเลือกตั้งในระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นการเลือกตั้งแบบโปร่งใส เป็นการเลือกตั้งแบบแข่งขันไม่ใช้การผูกขาดทางการเมือง”¹¹³

อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนว่าหลักการที่เป็นสากลและดังนั้นก็ไม่มีข้อโต้แย้งอะไรพวกนั้น ไม่สามารถที่จะสร้างขึ้นได้ผ่านกระบวนการปกติ เพราะเขาถือว่าสถานการณ์ตอนนั้นไม่ปกติ เขาจึงตอบโต้กลุ่มที่ออกมาคัดค้านและเสนอใช้โอกาสในการเลือกตั้งผลักดันให้นักการเมืองยอมรับการปฏิรูปให้เป็นวาระแห่งชาติ หรือ

¹¹² “ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา กับสัปดาห์การเมือง” 10 พฤศจิกายน 2560

<https://www.youtube.com/watch?v=9NtSL3oGngU>

¹¹³ 101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_Rc

“เลือกตั้งก่อนปฏิรูป” ว่า สถานการณ์และบรรยากาศทางการเมืองของไทยขณะนี้ถือว่าไม่ปกติเป็นอย่างยิ่ง มีคนจำนวนมากพอสมควรที่ออกมาประกาศอย่างชัดเจนว่ายังไม่พร้อม ไม่ยินดีที่จะเข้าร่วมการเลือกตั้ง ดังนั้น

การบังคับให้เขาไปเลือกตั้งน่าจะไม่เป็นไปตามหลักประชาธิปไตย เพราะว่าหลักประชาธิปไตยนี้ เราต้องให้ประชาชนเขายินดีสมัครใจไปเลือกตั้ง ประชาชนต้องเป็นเสรีชน จึงจะไปเลือกตั้งตามหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย ถ้าเราบังคับให้ประชาชนไปเลือกตั้งถือว่าเป็นการให้คนซึ่งไม่ได้เป็นเสรีชนไปเลือกตั้ง

นอกจากนั้น ยังเน้นย้ำว่า การเลือกตั้งนั้นเป็นการมอบอำนาจอธิปไตยของแต่ละคนให้กับคนอื่นไปใช้สิทธิไปใช้อำนาจแทน ดังนั้น ผู้เลือกตั้งจำเป็นต้องเชื่อมั่นในระบบและในตัวคนที่มอบให้ไปทำหน้าที่แทนด้วย เพราะฉะนั้นการบังคับให้เราไปเลือกตั้งโดยที่ไม่สมัครใจ จึงเป็นการปล้นสิทธิอำนาจอธิปไตยของประชาชน อำนาจของเราไปให้กับคนอื่น หากใครก็ตามที่ได้สิทธิการเป็นตัวแทนของประชาชนในสถานการณ์เช่นนี้จะเป็โจร ไม่ได้เป็น ส.ส ไม่ได้เป็นผู้แทนราษฎร เพราะไม่ได้สมัครใจไปลงเลือกตั้ง¹¹⁴

ขณะรัฐบาลยืนยันที่จะทำตามกรอบของรัฐธรรมนูญ ดำเนินการเลือกตั้งต่อไป จักร์ พันธุ์ชูเพชร เห็นว่าการยึดติดกับรัฐธรรมนูญไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้ โดยวิจารณ์ว่า “สังคมไทยกำลังเข้าสู่ยุครัฐธรรมนูญนิยม คือ อะไรๆ ก็อ้างรัฐธรรมนูญ” ซึ่งสำหรับเขาแล้วเป็นสิ่งที่น่ากลัวเพราะ “บางครั้งตำราก็มัวไ้สอบปลายภาคเท่านั้น ไม่ได้มีไว้ใช้ในชีวิตรจริง” โดยเขาอธิบายหรือตีความกฎหมายหรือรัฐธรรมนูญว่าแตกต่างไปจากกฎหมายอื่น โดยเขายืนยันว่า

กฎหมายรัฐธรรมนูญมีลักษณะพิเศษกว่ากฎหมายอื่นๆ ไปในระดับรอง ที่แตกต่างคือ รัฐธรรมนูญถือเป็นเงื่อนไขในการปกครองประเทศ บอกถึงอำนาจรัฐต่อประชาชน ประชาชนต่อรัฐ เพราะฉะนั้นรัฐธรรมนูญไม่ได้เกิดขึ้นบนฐานของนิติศาสตร์อย่างเดียว แต่อยู่บนฐานของรัฐศาสตร์ผสมอยู่ด้วย เป้าหมายของมันเพื่อที่จะทำให้คนอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แบ่งปันผลประโยชน์กันอย่างเท่าเทียมในระดับที่ยอมรับกันได้ แต่ไม่ใช่กอดรัฐธรรมนูญไว้อย่างเดียว โดยไม่มองว่าประชาชนจะเป็นเช่นไร ใครจะเป็นตายอย่างไร ข้าก็ทำตามรัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นอย่างนั้นก็ผิดหลักของคำว่า นิติปรัชญาของรัฐธรรมนูญอย่างชัดเจน อาจารย์ในฐานะจบสาขาปรัชญาการเมืองมา จะเห็นว่ามันไม่ใช่”

¹¹⁴ “ศ ดร จรัส สุวรรณมาลา เวทีราชดำเนิน 561215,” 12 มกราคม 2558, [Video file]. Video posted to <https://www.youtube.com/watch?v=Dg1ovjdjEDw>

และแย้งเสนอการตีความกฎหมายใหม่ว่า “จะตีความอย่างไรก็ได้ถ้าเรามีธง” โดยนักกฎหมายบางคนจะยึดกับตัวบทกฎหมายก็เป็นกฎหมายที่ให้ประโยชน์กับตัวเองแล้วจึงบอกว่าถูกต้อง การชุมนุมของพวกเขาเป็นสิทธิอันชอบธรรมตามมาตรา 69 ของรัฐธรรมนูญ เขาเป็นรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งมาจากเสียงข้างมากคนที่มาชุมนุมก็ใช้หลักการประชาธิปไตยเหมือนกัน และอธิบายความหมายของประชาธิปไตยว่าเน้นไปที่ “เป้าหมาย”

ในระบอบการปกครอง ถ้าเป็นประชาธิปไตยแบบประชาชน people democracy เขาจะไม่เน้นมาจากประชาชน มาจากพรรคการเมืองพรรคเดียวก็ได้ แต่เขาเน้นว่า ต้องเพื่อประชาชน แต่ประชาธิปไตยที่เขาใช้กันอยู่นี้เน้นกันที่มาจากประชาชน เอาเสียงข้างมากแต่เพื่อประชาชนหรือเปล่าไม่รู้จริงๆ ต้องไปด้วยกัน สอดคล้องกัน มาจากประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชน แต่วันนี้ มันกลับไม่ใช่ เพื่อไทย ตัวย่อ พท. เพื่อทักษิณ ผมยืนยัน

ดังนั้น ต่อข้อวิจารณ์ที่ว่า ตามรัฐธรรมนูญ “เมื่อยุบสภาแล้วต้องไปเลือกตั้ง ถึงจะเป็นประชาธิปไตย” จักร์แย้งเสียงแข็งว่า “การเลือกตั้งเป็นเงื่อนไขที่ต่ำที่สุดในระบอบประชาธิปไตย” แต่

การมีประชาธิปไตยไม่ใช่แค่มีการเลือกตั้งเพียงอย่างเดียว เลือกตั้งเป็นขั้นที่ต่ำที่สุดที่ต้องมี แต่การเลือกตั้งต้องอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ความบริสุทธิ์ คือ คนที่ไปเลือกตั้งมีความรู้เพียงพอที่จะไปเลือกใคร คนที่เสนอตัวมาให้เลือกตั้งก็มีตัวเลือกให้เลือกอย่างถูกต้อง แต่ทุกวันนี้กลับไม่ได้เป็นอย่างนั้น คำว่าเลือกตั้งกลายเป็นเหมือนฉลาก อย. แปะลงบนหัว ส.ส. แล้วว่ามีความชอบธรรม¹¹⁵

ถ้าตราบใดที่ ส.ส. ยังสมสู่ สำนอน อยู่แบบนี้ แล้วเราจะหาภูมิคุ้มกันได้อย่างไรเมื่อเขาพยายามที่จะไขว่คว้าหาผลประโยชน์ แล้วผลประโยชน์เหล่านี้ก็คือภาษีของพวกเรา การอ้างว่าเป็นเสียงข้างมากในสภา อ้างว่ามาจากระบอบประชาธิปไตย เพราะผ่านแค่กระบวนการหย่อนบัตรเท่านั้นและเมื่อได้เสียงข้างมากที่เขียนได้ตามรัฐธรรมนูญ ไม่ได้หมายความว่าได้รับใบอนุญาตให้มาปู้ยี่ปู้ยำประเทศได้ และไม่ได้หมายความว่ายึดอำนาจอธิปไตยของเราไปได้ทั้งหมด อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน เมื่อเป็นของฉันทังกลับคืนได้ และจะให้ใครใหม่ก็ได้ ดังนั้นการที่มากบอกว่ามาจากการเลือกตั้ง มาจากเสียงข้างมาก ทำอะไรก็ได้ อย่างนี้ไม่ใช่ประชาธิปไตย

¹¹⁵ “วสิษฐ เดชกุญชร-จักร์ พันธุ์เพชรกับปฏิรูปการเมืองไทย ม.อ.หาดใหญ่” 19/12/2556

จักษ์ พันธุ์เพชร ยืนยันว่า “เราเลือกตั้งเราก็จะได้ตัวแทนแบบเดิม กลับไปสู่สภาพเดิม ดังนั้นเราก็ต้องปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง ถ้าเลือกตั้งก่อนการที่จะปฏิรูป ผลประโยชน์ต่างๆ ก็จะไปอยู่ที่ฝ่ายเสียงข้างมาก”¹¹⁶ และในโอกาสต่อมา ก็อธิบายโต้แย้งในลักษณะเดียวกัน ว่าการเลือกตั้งไม่สามารถตอบโจทย์หรือปัญหาของพวกเขาได้ เพราะ “การเลือกตั้งเป็นการบอกว่าจะเลือกใครเป็น ส.ส. ไม่ใช่เป็นการบอกว่าปฏิรูปหรือไม่ปฏิรูปการเลือกตั้งไม่ได้บอกจะเอาคอร์รัปชันหรือไม่” ทั้งนี้ในการตีเบตกับ “บก. ลายจุด” สมบัติ บุญงามอนงค์ ในรายการ “เจาะข่าวเด่น” เมื่อถูกวิจารณ์ว่า การไม่ยอมรับการเลือกตั้งก่อนหน้านี้ เท่ากับเป็นการ “ขโมยสิทธิของคนอื่น” แต่จักษ์แย้งว่านี่เป็น “การเอาสิทธิคืนมา” และไม่ควรให้การเลือกตั้งมาเป็นอุปสรรคต่อประชาธิปไตย”¹¹⁷

การเรียกร้องให้ปฏิรูปก่อนเลือกตั้งของ กปปส. สร้างข้อสงสัยให้กับผู้สื่อข่าวต่างประเทศไม่น้อย สมบัติ อารังธัญวงศ์ เล่าให้ฟังบนเวทีปราศรัยว่า มีนักข่าวต่างประเทศมาถามว่าทำไมต้องต่อต้านการเลือกตั้ง เขาเลยถามกลับว่า ในประเทศไทย กรณีพรรคไทยรักไทยที่ถูกยุบเนื่องจากจ้างพรรคเล็ก แต่ได้รับการเลือกตั้งกลับมาใหม่ ถ้าในประเทศไทยจะได้รับการเลือกตั้งกลับมาใหม่หรือไม่ นักข่าวบอกว่า ไม่ สมบัติจึงยืนยันว่า “ถ้าเลือกตั้งใหม่ เขาจะชนะกลับมาอีก” ดังนั้น “เราจำเป็นต้องปฏิรูปก่อน เพื่อป้องกันให้นักการเมืองชั่วร้ายเป็นทาสของระบบทักษิณกลับมาใช้อำนาจอีก” และเน้นย้ำว่า สำหรับการปฏิรูปนั้นปัญหาหลัก คือ การเลือกตั้งเต็มไปด้วยการซื้อสิทธิขายเสียง “ถ้าแก้ปัญหการเลือกตั้งที่ซื้อสิทธิขายเสียงไม่ได้ ระบบประชาธิปไตยก็ไม่มีความหมายสำหรับประเทศเรา”¹¹⁸

นอกจากนั้นสมบัตียังยืนยันอีกเช่นเดียวกันว่า “ประชาธิปไตยไม่ได้หมายถึงการเลือกตั้ง และระบบการเลือกตั้งไม่ได้ หมายถึง ระบบประชาธิปไตย” โดยเขาเสนอว่า หลักการสำคัญของระบบประชาธิปไตย 5 ประการ คือ 1.อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน “พวกเรามวลมหาประชาชนนี้แหละเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตย” 2. หลักเสรีภาพ ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพเท่าเทียมกัน 3. หลักความเสมอภาค พวกเราประชาชนไม่ว่าเชื้อชาติ ศาสนาอะไร สีผิวอะไร เท่าเทียมกันหมด 4. หลักกฎหมาย พวกเราอยู่ประเทศเดียวกัน อยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน การบังคับใช้ได้ การคุ้มครองเหมือนกัน 5. หลักเสียงข้างมาก เวลาตัดสินใจอะไรก็ใช้หลักเสียง

¹¹⁶ “สัมภาษณ์ ดร. จักษ์ พันธุ์เพชร นักวิชาการ,” สร้างสุขแซนแนล, 15 มกราคม 2558 [Video file]. Video posted to <https://www.youtube.com/watch?v=oC02B8qEKII>

¹¹⁷ “บก.ลายจุด Vs จักษ์ พันธุ์เพชร 1-2 เจาะข่าวเด่น 9-10 ม.ค. 2013,” 15 มกราคม 2558 [Video file]. Video posted to <https://www.youtube.com/watch?v=SxjHJP61S9O>

¹¹⁸ “301213 ศ.ดร. สมบัติ อารังธัญวงศ์” <https://www.youtube.com/watch?v=8ATOfIG05As>

ข้างมาก...เพื่อยืนยันว่าการตัดสินใจเหล่านั้นเป็นไปเพื่อมวลมหาประชาชน โดยทั้ง 5 ประการนี้ “ไม่มีคำว่าเลือกตั้งเลย” เพื่อเน้นย้ำเรื่องไม่จำเป็นต้องเลือกตั้งหรือแยกเลือกตั้งกับประชาธิปไตยออกจากกัน เขาเลยอธิบายกลับไปทีแรกนิยามว่า ประชาธิปไตยในนครรัฐเอเธนส์ที่ระบอบประชาธิปไตยมาบนโลกใบนี้ “ไม่มีเลือกตั้ง” เป็นประชาธิปไตยโดยตรง ไม่ต้องมีผู้แทน อย่างไรก็ตาม เมื่อสังคมใหญ่ขึ้น ทำให้ประชาชนทุกคนไม่สามารถใช้อำนาจโดยตรงได้ นักปราชญ์สมัยใหม่จึงเสนอว่าต้องมีตัวแทนระบบ ดังนั้น การเลือกตั้งนั้นจึงมีเฉพาะในระบบประชาธิปไตยแบบตัวแทนเท่านั้น และสรุปเน้นย้ำว่า “เพราะฉะนั้นการเลือกตั้งไม่ใช่หลักการของประชาธิปไตย แต่การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือของระบบประชาธิปไตยให้ได้ตัวแทนทำหน้าที่แทนประชาชน” และขยายความเรื่องการใช้อำนาจแทนต่อไปว่า ประชาชน เป็นผู้ทรงอำนาจอธิปไตย อำนาจเป็นของเรา เมื่อเลือกตัวแทนไปทำหน้าที่แล้ว ผู้แทนไม่ได้ใช้อำนาจเพื่อประชาชน เพื่อเราทุกคน ไม่ได้ออกกฎหมายเพื่อพวกเรา ไม่ได้ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลเพื่อประโยชน์ของพวกเรา ประชาชนมีอำนาจถอดถอนออกจากอำนาจได้

ยิ่งลักษณะรู้ใหม่ว่าระบอบประชาธิปไตยนั้น ไม่ใช่ประชาชนหมดสิทธิ์ในการถอดถอน ประชาชนเลือกคุณไปทำหน้าที่ปกครอง แต่ประชาชนยังมีอำนาจอยู่ในการถอดถอนออกจากตำแหน่งอีกครั้ง อำนาจในการถอดถอนเป็นของเราทุกคน นักปรัชญาบอกว่า รัฐบาลที่ฉ้อฉล ประชาชนชนปลุกกระดมโค่นล้มได้ วันนี้เราก็คออกมา ในนามประชาชนผู้ทรงอำนาจอธิปไตย ตั้งรัฐบาลบาลใหม่ที่จะใช้อำนาจเพื่อประชาชน อันนี้เป็นไปตามหลักการประชาธิปไตย

นอกจากนั้น เขายังโต้แย้งหรือวิจารณ์ประเด็น “แสนเสียงใน กทม. แต่เป็นเสียงที่มีคุณภาพย่ำแย่กว่า 15 เสียงในต่างจังหวัด แต่ไร้คุณภาพ” ซึ่งถูกอ้างว่าเป็นคำปราศรัยของ ดร.เสรี วงศ์มณฑา รวมทั้งการเคลื่อนไหวของตัวเองด้วยว่าเป็นการข้อเสนอที่ชัด “หลักการเลือกตั้งโดยเสมอภาค” กล่าวคือ ผู้มีสิทธิออกเสียงต้องมีคะแนนเสียงเท่ากัน โดยเขาเสนอว่า ในสังคมต่างๆ มีการใช้ “หลัก 1 คน 1 เสียง” ไม่เหมือนกัน และพยายามเชื่อมโยงกับวิธีการเลือกตั้ง การนับคะแนนในประเทศต่างๆ โดยยกตัวอย่างการเลือกตั้งประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาว่า ประชาชนไม่ได้เลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรง แต่เป็นการเลือกคณะผู้เลือกตั้ง หากผู้สมัครคนใดได้คะแนนเสียงจากคณะผู้เลือกตั้งเกินกึ่งหนึ่งหรือ 270 ขึ้นจะได้เป็นประธานาธิบดี เมื่อเป็นเช่นนี้มีหลายครั้งที่คนที่ได้เป็นประธานาธิบดีชนะส่วนของคะแนนจากคณะผู้เลือกตั้ง แต่ไม่ได้คะแนนเสียงจากประชาชนเป็นอันดับหนึ่ง ขณะที่เยอรมันมีการแบ่งเป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อครึ่งหนึ่ง และ สส. เขตครึ่งหนึ่ง ในประเทศฝรั่งเศส การเลือกตั้งประธานาธิบดี ที่ใช้ระบบเสียงข้างมากสองรอบ เลือกตั้งรอบแรก หาก

ผู้ที่ได้ที่ 1 ไม่ได้คะแนนเกินครึ่งหนึ่งของผู้มาใช้สิทธิ ก็ให้นำคนที่ได้คะแนนสูงสุด 2 คนแรก มาลงคะแนนเสียงใหม่ในรอบที่สอง จะเห็นได้ว่า สิ่งที่เขายกตัวอย่างนี้ ไม่เกี่ยวกับเรื่องหลักการความเสมอภาคในการเลือกตั้งโดยตรง คือ ไม่มีกรณีไหนที่ขัดหลักการนี้โดยตรง แต่เป็นเรื่องของออกแบบระบบการเลือกตั้ง-การแบ่งเขต-นับคะแนน-ที่หลากหลายซึ่งขึ้นอยู่กับประวัติศาสตร์และเป้าหมายในการออกแบบ อย่างไรก็ตามทั้งหมดนี้นำไปสู่ข้อสรุปของสมบัติที่ว่า

หลัก 1 คน 1 เสียงใช้ไม่เหมือนกันทั่วโลก เขาใช้ตามเจตนารมณ์หรือวัตถุประสงค์ของแต่ละประเทศ ถ้าท่านไปอเมริกาได้วันนี้ ไม่มีเลย ส.ส.เขต มีเฉพาะ ส.ส. บัญชีรายชื่อ เพราะคนด้อยยากจนอยู่มาก ถ้าเลือกตั้ง ส.ส. เขตเลย เขาก็เกรงว่าจะตกเป็นเครื่องมือและซื้อสิทธิ์ขายเสียงมาก เขาบอกฉันไม่เอา ส.ส. เขต เอาเฉพาะบัญชีรายชื่อ ส.ส. ของจังหวัดทุกจังหวัด¹¹⁹

หลังจากมีการจัดการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ล้มเหลวเนื่องจากถูกขัดขวาง และเกิดข้อเสนอ “ปฏิรูปก่อนการเลือกตั้ง” การใช้ฐานะนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ในการตีความกฎหมายรัฐธรรมนูญ 2550 ให้เข้ากับข้อเสนอนี้ ดูเหมือนจะเป็นภารกิจสำคัญของปัญญาชน นักวิชาการ กปปส. ไปโดยในวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2557 ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา บนเวทีปราศรัยปทุมวัน ได้ขึ้นปราศรัยอธิบายเรื่องการประชุมของเครือข่ายนักวิชาการของ กปปส. ว่า ทางกลุ่มเครือข่ายนักวิชาการได้แยกแยะทางเลือกทางออกของสถานการณ์ในขณะนั้นออกเป็น 3 ทาง คือ 1. การเปลี่ยนถ่ายอำนาจโดยการเลือกตั้ง จากสถานะและผลการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นนั้น ไม่เป็นทางเลือกในการเปลี่ยนถ่ายอำนาจได้ และ พวกเขาเอง กปปส. เองไม่ยอมรับ จึงไม่ใช่ทางออก 2. นายกรัฐมนตรีและรัฐบาลตามมาตรา 7 คือ รอให้รัฐบาลรักษาการลาออก หรือให้องค์กรอิสระชี้มูล ศาลวินิจฉัยให้รัฐบาลพ้นสภาพแล้วทำให้เกิดสุญญากาศ จากนั้นจึงใช้มาตรา 7 มาจัดตั้งรัฐบาล จัดตั้งสภาประชาชนทำการปฏิรูปทำตามไปเป็นลำดับ ซึ่ง “จะรอไปอีกนานแค่ไหน” ทางเลือกที่ 3 คือ ไม่ต้องรอให้รัฐบาลลาออกและใช้ช่องทางการเลือกตั้ง แต่ใช้สิทธิของประชาชนตามมาตรา 69 หรือสิทธิตาม “อารยะขัดขืน” ซึ่งเขาตีความข้อความในมาตรา 69 “บุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใด ๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้” ว่าเป็นสิทธิในการอารยะขัดขืน

เขาเสนอทางเลือกที่ 3 ให้ กปปส. พิจารณา โดยอธิบายถึงเจตนารมณ์ของมาตรานี้ที่ปรากฏตั้งแต่ในรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 65 ว่ามีเจตนารมณ์ของการยกเว้น คือ ต้องการให้มีฝ่ายบริหารเข้มแข็งพร้อมกับ

¹¹⁹ “301213 ศ.ดร. สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ ” <https://www.youtube.com/watch?v=8ATOfIG05As>

การตรวจสอบที่เข้มแข็งด้วย และบัญญัติเรื่องนี้ไว้เป็นเรื่องการใช้อำนาจโดยตรงใช้อำนาจอธิปไตยทางตรง เพื่อปกป้องการใช้อำนาจมิชอบโดยรัฐบาล ดังนั้น การใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงของประชาชนจึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าโดยสถาบันทางการเมืองอื่นๆ ทั้งนี้ ในการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 สสร. ก็เห็นด้วย จึงนำข้อความในมาตรานี้จาก 2540 มาบัญญัติไว้ ซึ่งเท่ากับเป็นการยืนยันเรื่องการใช้อำนาจอธิปไตยทางตรงในการถ่วงดุลอำนาจของรัฐบาล และวินิจฉัยว่าในสถานการณ์ปัจจุบัน รัฐบาลได้ทำการหลายอย่างที่เป็นการใช้ อำนาจมิชอบ .. ไม่ยอมรับคำวินิจฉัยของศาล ผลักดันกฎหมายนิรโทษกรรมช่วยเหลือพี่ชาย ใช้อำนาจฉ้อโกง ขาวนา ใช้อำนาจกฎหมายคุ้มครองตัวเองโดยการออกประกาศใช้สถานการณ์ฉุกเฉิน สกัดกั้นการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญอย่างสันติของประชาชน ดังนั้น

รัฐบาลกลายเป็นทรราชอย่างสมบูรณ์แบบไปแล้ว... พวกเรามวลมหาประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้าน รัฐบาลทรราช สิทธิในการต่อต้านตามมาตรา 69 หมายความว่า สิทธิที่จะไม่ยอมรับการใช้อำนาจของรัฐบาลทรราช สิทธิในการระงับเสียซึ่งการอยู่ในอำนาจของรัฐบาลทรราช สิทธิที่เราจะผลักดัน หรือจำกัดรัฐบาลทรราช เวลาใช้คำว่าต่อต้าน เหมือนกับการต่อต้านยาเสพติด.. หมายความว่า การไม่ยอมรับ การผลักดัน การจำกัดรัฐบาลให้พ้นไปจากอำนาจ

อย่างไรก็ตามมาตรา 69 ไม่ได้เขียนกำกับไว้ว่าต้องใช้อย่างไร นอกจากต้องใช้อย่างสันติวิธีเท่านั้น ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องหาวิธีการต่อต้านกันเอาเอง ซึ่งในทางการเมือง เราต้องแสดงการต่อต้านอย่างเปิดเผย เราทำกันแล้ว อาจจะมีการทำประมาทในอนาคต ถ้าใช้ช่องทางนี้กระทำการอย่างเปิดเผย แล้วรัฐบาลยังไม่ลาออกนั้น เขาเสนอว่า เราต้องแปรให้เข้มข้น เป็นรูปธรรม มีอำนาจมากขึ้น รูปธรรมคือ ต้องแปลเจตนารมณ์ของเราให้เป็นกฎหมาย โดยมีนักวิชาการได้เสนอว่า ต้องดูบริบทของประเทศไทย ต้องดูว่าเมืองค์กรที่มีอำนาจอธิปไตยในการออกกฎหมายเพื่อใช้บังคับรัฐบาลรักษาการให้ออกจากอำนาจให้เป็นผลสำเร็จ โดยตอนนี้ เรามีสถาบันนิติบัญญัติ คือ วุฒิสภา ตุลาการ คือ ศาล และสถาบันกษัตริย์ ซึ่งใช้อำนาจตามมาตรา 3 ดังนั้นจึงน่าจะสมารถหาช่องทางให้องค์กรที่ใช้อำนาจตามมาตรา 3 ในการออกกฎหมายเพื่อแปลเจตนารมณ์การต่อต้านของเราให้เป็นจริงได้ ดังนั้น คำถามคือมวลมหาประชาชนจะทำอะไรได้บ้างให้ข้อเสนอนี้เป็นจริง โดยเขามีข้อเสนอคือ เราต้องสร้างองค์ประกอบมวลมหาประชาชนให้ครบสมบูรณ์ เช่นอาจจะมีประชุมกับองค์กรอื่นๆ ร่วมกับ ศาล องค์กรเหล่าทัพ องค์กรการศึกษา นักธุรกิจ เพื่อสร้างฉันทามติว่าเราต้องการเปลี่ยนถ่ายอำนาจ จากนั้นจึงนำฉันทมติไปยกร่างเป็นกรอบในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ โดยระบุให้ชัดว่า

ต้องการให้รัฐบาลรักษาการออกจากการทำหน้าที่ ยุติการเลือกตั้งที่จะเกิดขึ้น และต้องการให้มีการจัดตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลขึ้นมา แล้วเสนอให้วุฒิสภาสงพระบรมราชโองการ ตามมาตรา 3¹²⁰

ขณะที่ข้อเสนอขอพระราชทานนายกรัฐมนตรี ตามมาตรา 7 ถูกวิจารณ์อย่างหนักว่า ไม่สามารถทำได้ ดังคราก่อนที่มีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ไว้ บรรเจิด สิงคนติ ตอบโต้การวิจารณ์ว่า “การหยิบไปวิจารณ์เฉพาะ มาตรา 3 กับมาตรา 7 ของรัฐธรรมนูญ ถือว่าเป็นความไม่เข้าใจ เพราะนั่นเป็นเรื่องตอนปลาย” เพราะการผลักดันร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรมฯ ซึ่งเป็นไปไม่ได้ในทางกฎหมาย เพราะไปนิรโทษความผิดทุจริตคอร์รัปชัน เท่ากับรัฐบาลและ ส.ส.พรรคร่วมรัฐบาลทั้งหมดขาดความชอบธรรมทางการเมือง ขณะที่การแก้ไขรัฐธรรมนูญ ในประเด็นที่มาของ ส.ว. ปรากฏว่าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำผิดเข้าข่ายมาตรา 68 ของรัฐธรรมนูญ เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เท่ากับรัฐบาลขาดความชอบธรรมทางกฎหมาย และเมื่อบรรดา ส.ส.พรรคเพื่อไทยซึ่งเป็นพรรคแกนนำรัฐบาลยังได้แถลงไม่ยอมรับอำนาจศาลรัฐธรรมนูญ เท่ากับผิดมาตรา 216 วรรค 5 ที่บัญญัติว่าคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้เป็นเด็ดขาด มีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ด้วย บรรเจิดจึงตัดสินใจว่า จากการกระทำของ ส.ส.รัฐบาลที่กล่าวมา เข้าข่ายมาตรา 69 ของรัฐธรรมนูญ ที่บัญญัติว่าบุคคลย่อมมีสิทธิต่อต้านโดยสันติวิธีซึ่งการกระทำใดๆ ที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ รวมทั้งมาตรา 70 ที่ว่าบุคคลมีหน้าที่พิทักษ์รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขตามรัฐธรรมนูญ และให้ความชอบธรรมกับการกระทำของ กปปส. ว่า

สถานการณ์ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนที่ประชาชนกำลังใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญมาตรา 69 และ 70 เพื่อต่อต้านรัฐบาลที่ไม่มีความชอบธรรมทั้งทางกฎหมายและทางการเมือง คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั้นเห็นต่างได้ วิจารณ์ได้ แต่ไม่ใช่ประกาศไม่ยอมรับอำนาจศาล คำแถลงของ ส.ส. รัฐบาล เป็นการแสดงเจตนาฝ่ายเดียว ถือเป็นความผิดสำเร็จแล้ว

สิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาที่เป็นหลักฐานสำคัญก็คือ รัฐบาลไม่ยอมขอพระราชทานร่างรัฐธรรมนูญคืน ทำให้คำวินิจฉัยของศาลไม่เป็นเด็ดขาดไม่ถึงที่สุด หากพระเจ้าอยู่หัวทรงไม่เห็นชอบด้วย หรือไม่พระราชทานคืนมาใน 90 วัน รัฐสภาก็ยืนยันทันด้วยเสียงข้างมาก 2 ใน 3 และประกาศใช้ได้ เท่ากับไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

¹²⁰ 130214 ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา เว็บไซต์พมวัน <https://www.youtube.com/watch?v=ubYxii8lbtik>

บรรเจิด สรุปว่า การกระทำเหล่านี้ถือว่า ส.ส.พรรครัฐบาล และ ส.ว. ที่กระทำการทั้งหมด ขาดความชอบธรรมทางกฎหมายและทางการเมือง ซึ่ง ส.ส. และ ส.ว. คือผู้แทนที่ได้รับมอบอำนาจจากประชาชน เมื่อไม่ชอบธรรมประชาชนจึงฉีกใบมอบอำนาจทิ้ง ต้องกลับไปใช้มาตรา 3 ที่บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย

หากถึงที่สุดแล้วพลังของฝ่ายประชาชนชนะ รัฐบาลยอมลาออก และแสดงเจตนาไม่ปฏิบัติหน้าที่เป็นรัฐบาลรักษาการก็จะเกิดสุญญากาศ ขณะนี้มวลชนกำลังบีบให้เกิดสุญญากาศ ยุบสภา ลาออก และไม่รักษาการต่อไป อำนาจอธิปไตยก็จะกลับมาสู่ประชาชน

เมื่อไม่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญก็ต้องกลับมาสู่ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (มาตรา 7) ไม่มีการไปรบกวนเบื้องพระยุคลบาท ไม่จำเป็นต้องมีนายกฯ พระราชทาน ประชาชนสามารถจัดการกันเองในฐานะเจ้าของอำนาจ

แนวทางนี้ไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่เป็นตัวบท แต่เป็นหลักรัฐธรรมนูญ เป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในที่สุดก็ต้องย้อนไปสู่ประชาชน

หากสรุปตามทฤษฎีอำนาจอธิปไตยของบรรเจิดนี้แล้ว ประชาชน ซึ่งในที่นี้หมายถึง กปปส. สามารถที่จะตั้งรัฐบาลขึ้นมาดำเนินการปฏิรูปได้ทันที เพื่อไม่ให้สิ่งที่พวกเขาปรารถนากลายเป็น “ครั้งแรกในโลก” เขาจึงอธิบาย/อ้างว่าสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นขึ้นหลายครั้งในประวัติศาสตร์ รวมทั้งในประเทศที่เป็นแม่แบบประชาธิปไตยของโลก ไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ เมื่อปี ค.ศ.1265 มอนต์ฟอร์ตได้อำนาจการปกครองประเทศ และจัดให้แต่ละเมืองส่งตัวแทนประชาชนมาประชุมร่วมกัน เป็นอัศวิน 2 คนและชาวเมือง 2 คน ถือเป็นการประชุมรัฐสภาครั้งแรกของโลก ขณะที่ฝรั่งเศส ก่อนการปฏิวัติปี ค.ศ.1789 มีสถาบันนักรซึ่งประกอบด้วยขุนนางระดับสูง แต่คนกลุ่มอื่นไม่มีส่วนร่วมในการปกครอง ไม่ว่าจะเป็นขุนนางระดับล่าง พระ และชาวไร่ชาวนา ต่อมาคนเหล่านี้ได้จัดประชุม ‘สมัชชาแห่งชาติ’ และนำไปสู่การปฏิวัติฝรั่งเศส มีการลงมติเห็นชอบในการประกาศปฏิญญาว่าด้วยสิทธิพลเมืองขึ้นเป็นครั้งแรก ส่วนเยอรมนี หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 1 กลายเป็นประเทศแพ้สงคราม กษัตริย์สละราชบัลลังก์ และไม่มีใครยอมขึ้นเป็นกษัตริย์ จึงเปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากราชอาณาจักรเป็นสาธารณรัฐ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นคือ นายฟรีดริช เอแบร์ต ได้แต่งตั้ง ‘สภาผู้รับมอบอำนาจจากประชาชน’ และสภานี้ได้จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ รวมทั้งประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว

สำหรับประเทศไทยก็เคยเกิดขึ้นเช่นกัน ช่วงก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ 2516 ขณะนั้นไม่มีรัฐธรรมนูญ มีแต่ธรรมนูญการปกครอง นักศึกษาประชาชนได้เรียกร้องรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ ทำให้จอมพลถนอม กิตติขจร ต้องลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และริเริ่มการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ จึงได้มีการจัดตั้งสมัชชาแห่งชาติ ซึ่งคัดเลือกจากตัวแทนสาขาอาชีพต่างๆ 2,347 คน มาประชุมและเลือกตัวแทน 299 คนเพื่อไปยกร่างรัฐธรรมนูญ และผลก็คือรัฐธรรมนูญฉบับปี 2517 โดยสมัชชาแห่งชาติซึ่งมีถึง 2,347 คน ไม่มีสถานที่ประชุมที่ทุกคนได้ทั้งหมด จึงต้องไปใช้สนามม้า (ราชตฤณมัยสมาคม) ทำให้เรียกกันติดปากว่า ‘สภาสนามม้า’¹²¹

สภาประชาชน : อำนาจกลับไปประชาชน

สภาประชาชนเป็นโมเดลที่เสนอขึ้นโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และแกนนำกลุ่ม กปปส. เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2556 ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 400 คน มาจากการเลือกตั้งในกลุ่มวิชาชีพสาขาต่างๆ จำนวน 300 คน และมาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่ กปปส. สรรหา 100 คน โดยจะต้องไม่เป็นสมาชิกพรรคการเมือง ไม่เกี่ยวข้องหรือเป็นตัวแทนพรรคการเมือง และเมื่อสิ้นสุดการทำงานในสภาประชาชนแล้วจะต้องไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในตำแหน่งการเมืองใดๆ เป็นเวลา 5 ปี¹²² โดยการปฏิรูปครั้งนี้ กลุ่ม กปปส. ได้กำหนดกรอบการปฏิรูปไว้ 5 ด้าน ใช้เวลา 1 ปีในการปฏิบัติการ ประกอบด้วย (1) ปฏิรูปกระบวนการเลือกตั้ง (2) ปฏิรูปกฎหมายการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน (3) คืนอำนาจให้ประชาชน (4) แก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม และ (5) ปรับโครงสร้างตำรวจ เพื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงและปรับโครงสร้างทางการเมืองให้เป็น “การเมืองใหม่” ที่ใสสะอาด บริสุทธิ์ ยุติธรรมและประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยอย่างแท้จริง¹²³

ทั้งนี้ ประเด็นปัญหาในการจัดตั้งสภาประชาชน อำนาจหรือความชอบธรรมนั้นมาจากไหน กลายมาเป็นประเด็นโต้แย้งที่สำคัญ นำไปสู่การเสนอหรืออ้างเรื่องทฤษฎีสำคัญในระบบประชาธิปไตย คือ “อำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน” เพื่อรองรับความชอบธรรมของโมเดลนี้

¹²¹ “สภาประชาชน! เป็นไปได้ มีเหตุผลรองรับ” *กรุงเทพธุรกิจ*, 6 ธันวาคม 2556.

¹²² สำนักงานพระธรรมนูญทหารบก, “สรุปความเห็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการปฏิรูปการเมืองของประเทศตามข้อเสนอของกลุ่มบุคคล/องค์กรต่างๆ,” 25 พฤษภาคม 2557, (<http://www.doca-rta-mi-th.com/conclude.pdf>)

¹²³ “สุเทพพุดพิมพ์เขียวสภาประชาชน-ตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลเลือกนายกฯ จากคนดี,” *ประชาไท*, 3 ธันวาคม 2556 (<http://www.prachatai.com/journal/2013/12/50181>)

ผศ.ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร บนเวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ในวันที่ 9 ธันวาคม 2556 อธิบายว่า ประชาธิปไตยไม่ใช่แค่เสียงข้างมากแต่ยังมีเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค นิติธรรม นิติรัฐ อำนาจอธิปไตย เป็นของปวงชน เหมือนบ้านที่ต้องมีเสาหลายๆ เสา ถ้าบ้านเสาเดียวมันก็จะเป็ศาลพระภูมิ ถ้าจะอ้างแต่เสียงข้างมากไม่ได้ จะต้องพูดเรื่องอื่นด้วย “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนและการมอบอำนาจผ่านการเลือกตั้ง นั้นมอบให้ไปแบบชั่วคราว ถ้าทำไม่ดีก็มีสิทธิขออำนาจคืน ไม่ได้ให้ตลอดชีวิต ไม่ได้ให้ตลอด 4 ปี”¹²⁴

ทั้งนี้ ปัญหาสำคัญว่าข้อเสนอเรื่องสภาประชาชนขึ้นมานั้นจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ใครเป็นผู้ให้อำนาจ และวิธีการคืนอำนาจให้กับประชาชนตามมาตรา 3 และตั้งนายกรัฐมนตรีตามมาตรา 7 นั้นจะมีความขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญปี 50 หรือไม่ บรรเจิด สิงคะเนติ จะเป็นนักกฎหมายที่ดีความกฎหมายเสนอกรอบในการอธิบายได้อย่างแจ่มชัดที่สุดในเวที “กปปส. สมัชชาสภาประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทย” ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 14 ธันวาคม 2556 ที่หอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยบรรเจิดอธิบายว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า การแก้ไขรัฐธรรมนูญของรัฐบาลนั้น เข้าข่ายมาตรา 68 เป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งไม่ได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เท่ากับขาดความชอบธรรมทางกฎหมาย และการที่ ส.ส.พรรคเพื่อไทยแถลงไม่ยอมรับอำนาจอศาลรัฐธรรมนูญนั้น เป็นการกระทำที่ขาดความชอบธรรมทางกฎหมายและทางการเมือง

ทั้งนี้ เมื่อ ส.ส.และ ส.ว.คือผู้แทนที่ได้รับอำนาจจากประชาชน เมื่อไม่ชอบธรรม ประชาชนจึงฉีกใบมอบอำนาจทั้งก็ต้องกลับไปมาตรา 3 ที่บัญญัติว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย อำนาจอธิปไตยก็จะกลับมาสู่ประชาชน เมื่อไม่มีบทบัญญัติก็ต้องกลับมาสู่ประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ไม่มีการไปรบกวนเบื้องพระยุคลบาท ไม่จำเป็นต้องมีนายกรัฐมนตรีพระราชทาน ประชาชนสามารถจัดการกันเองในฐานะเจ้าของอำนาจ แนวทางนี้ไม่ใช่รัฐธรรมนูญที่เป็นตัวบทแต่เป็นหลักรัฐธรรมนูญเป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยซึ่งในที่สุดก็ต้องย้อนกลับไปสู่ประชาชน¹²⁵

เช่นเดียวกัน หลังจากการเลือกตั้ง 4 มีนาคม 2557 กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ ซึ่งมีบรรเจิดเป็นแกนนำ ได้ออกแถลงการณ์ว่า รัฐบาลยิ่งลักษณ์ “สิ้นสภาพ” รักษาการ “ปราศจากฐานะที่จะอ้างความชอบธรรมใดๆ จากรัฐธรรมนูญได้” เนื่องจากความล้มเหลว 3 ประการ คือ 1) ความล้มเหลวในการจัดการเลือกตั้ง 2) ความ

¹²⁴ “ผศ.ดร.จักษ์ พันธ์ชูเพชร เวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย,” 9 ธันวาคม 2556 [Video file]. Video posted to <https://www.youtube.com/watch?v=oVbAq1CGDEY>

¹²⁵ “นวัตกรรมใหม่การเมืองไทยไม่ใช่แค่ยุบสภา-ลาออก,” *คม ชัด ลึก*, 6 ธันวาคม 2556, หน้า 2. เน้นโดยผู้อ้าง

ล้มเหลวในการบริหารอย่างสิ้นเชิง อย่างบริหารราชการแผ่นดิน การแก้ไขปัญหให้กับชาวนาในการจำนำข้าว นำไปสู่การฆ่าตัวตายและเสียชีวิตของชาวนาจำนวนมาก ความล้มเหลวในการดูแลความสงบเรียบร้อยของประชาชน จากกรณีที่มีการชุมนุมแล้วมีการชุมนุมติดต่อกองกำลังติดอาวุธ และการกระทำเหล่านี้ เชื่อได้ว่าเชื่อมโยงกับรัฐบาล 3) ส่วนประกอบต่างๆ ของรัฐบาลกระทำปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญ มีการตั้งกองกำลังติดอาวุธ มีความเชื่อมโยงไปสู่การแบ่งแยกประเทศ การกระทำดังกล่าวย่อมเป็นพฤติกรรมที่ประจักษ์ชัดว่าเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญจนไม่อาจยอมรับได้อีกต่อไป

จากเหตุผล 3 ข้อทำให้รัฐบาลจึงสิ้นสภาพจากรักษาการจากการกระทำของตนเองและองคาพยพ โดยรัฐบาลไม่อาจกล่าวอ้างรัฐธรรมนูญและหลักประชาธิปไตยได้อีกต่อไป ดังนั้น สถาบันการเมืองที่เหลืออยู่และประชาชนจึงมีความชอบธรรมที่จะสถาปนาผู้ปกป้องรัฐและรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่เพื่อเป็นการรักษาประชาธิปไตยเพื่อธำรงความเป็นราชอาณาจักรที่มีอาจแบ่งแยกได้และพิทักษ์ปกป้องรัฐธรรมนูญและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขสืบไปตราบชั่วลูกชั่วหลานของสยามประเทศ¹²⁶

4. การสร้างกรอบโครงความคิดใจ (Motivational framing) : การอภิวัฒน์ประชาธิปไตยประชาธิปไตยทางตรง และการปฏิบัติของคนกลุ่มน้อย

การสร้างแรงจูงใจสามารถทำได้โดยการใช้กลุ่มคำศัพท์ที่หลากหลาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการตีความของผู้สร้างกรอบโครงที่เลือกใช้เพื่อกระตุ้น จูงใจ คนให้เข้าร่วมและรักษาระดับการเคลื่อนไหว สร้างความเป็นหนึ่งเดียวในการต่อสู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเผชิญหน้ากับการทำร้ายจากฝั่งตรงกันข้าม หรือ “ความเสี่ยง” และ “ความรุนแรง”

จรัส สุวรรณมาลา เรียกการเคลื่อนไหวนี้ว่า “อภิวัฒน์” โดยมีเป้าหมายมากไปกว่าตัวผู้ชุมนุมเอง “เรา” จะทำเพื่อประชาชนคนไทยทุกคนไม่ว่าคนที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับเรา ไม่ว่าจะเป็นพี่น้องเสื้อสีไหน เราทำเพื่อทุกคน เราจะสร้างประเทศไทยให้เป็นรัฐที่เราจะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” และดังนั้นจึงเรียกร้องให้สร้างประเทศไทยขึ้นด้วยความรัก ความสามัคคี เพราะ “คนไทยคือพี่น้องของเรา” เพราะการพยายามที่จะใช้

¹²⁶ “สยามประชาธิปไตย 3 เหตุผล รัฐบาลยิ่งลักษณ์ สิ้นสภาพ รักษาการณ,” กรุงเทพธุรกิจ, 5 มีนาคม 2556
หน้า 14 และดู <http://www.prachatai.com/journal/2014/03/52104>

นโยบายทางการเมืองที่จะแบ่งแยกเพื่อที่จะหาเสียงเพื่อที่จะให้อีกฝ่ายหนึ่งตกเป็นทาสทางการเมืองของรัฐบาลที่ผ่านๆ มา เป็นผลเสียกับประเทศชาติเพราะฉะนั้นเราจะไม่เดินเส้นทางนั้น” ¹²⁷

ต่อมาในการปราศรัยในวาระปีใหม่ เขาได้สรุปการเคลื่อนไหวว่า ปีใหม่สิ่งที่เรายังทำไม่เสร็จ คือ การเดินหน้าปฏิรูปประเทศไทยด้วยพลังของประชาชน หรือที่เรียกว่า ประชาชนอภิวัฒน์ แต่ถ้าเรียกตามหลักประชาธิปไตยง่ายๆ นี่คือ กระบวนการ “ประชาธิปไตยทางตรง” ซึ่ง “ไม่มีอะไรเลยร้าย” เป็น “สิ่งที่ดีที่สุดในระบอบประชาธิปไตยที่มีพึงกระทำ” ขณะที่ประชาธิปไตยแบบตัวแทนนั้นเกิดขึ้นมาไม่นานนี้เองเพราะว่าเมื่อประเทศที่ใหญ่ขึ้น มีคนมากขึ้น จำเป็นต้องเลือกตัวแทนเข้ามาปกครองประเทศแทน แต่วันนี้ระบอบประชาธิปไตยตัวแทน ผู้แทนมาหักหลังประชาชนกลายเป็นทรราช และนิยามการต่อสู้ของ กปปส. ว่าเป็นการต่อสู้กับคนที่อ้างว่ามีอำนาจมาจากระบอบประชาธิปไตยแบบตัวแทน กับเราซึ่งการต่อสู้ในระบอบประชาธิปไตยทางตรงโดยผู้ถืออำนาจโดยตรง

การต่อสู้นี้ ถ้าพูดตามหลักรัฐศาสตร์ เราถือว่าประชาธิปไตยทางตรง มีความชอบธรรม ถูกต้อง น่าเชื่อถือได้มากกว่าระบอบประชาธิปไตยตัวแทน เพราะฉะนั้น พี่น้องเรากำลังต่อสู้ด้วยสิ่งที่ถูกต้อง ด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เพื่อสิ่งที่ถูกต้อง อยากให้เราเชื่อมั่นและมีความสุขกับการต่อสู้นี้ นับว่าเรากำลังสร้างประวัติศาสตร์ ไม่เพียงประวัติศาสตร์ของไทยประเทศเดียว แต่คือ ประวัติศาสตร์โลกในศตวรรษนี้ นี่คือการต่อสู้แบบประชาธิปไตยโดยตรงของประชาชนเป็นครั้งแรกที่ประชาชนมาร่วมเป็นล้านคน¹²⁸

อย่างไรก็ตาม ในหมู่ผู้สนับสนุน กปปส. ก็ยอมรับในความเป็นเสียงส่วนน้อยของตนเหมือนกัน สิ่งที่ให้เหตุผลและความชอบธรรมกับการกระทำของกลุ่มคนที่ยอมรับหรือยอมจำนนต่อจำนวนของตนเองที่น้อยกว่า (ส่วนใหญ่ไม่กล้าอ้างว่าตัวเองเป็นคนส่วนใหญ่อีกแล้ว) การตีความสถานการณ์นี้ว่าเป็น “การปฏิวัติ” หรือ “การปฏิวัติของประชาชน”

อย่าง รศ. พรชัย เทพปัญญา อธิบายการเคลื่อนไหวของ กปปส. ว่าเป็น “การปฏิวัติ” หรือ “การปฏิวัติของประชาชน” ถึงแม้ในขณะนั้น คนส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยก็ไม่สำคัญ แต่เมื่อประสบความสำเร็จแล้ว จะได้รับการยอมรับ

¹²⁷ 101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_RC

¹²⁸ 010114 ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา https://www.youtube.com/watch?v=3zit3m_alEs

ผมมองว่าอันนี้มันเป็นการปฏิวัติโดยประชาชน ในเงื่อนไขของการปฏิวัติ มันไม่ใช่เรื่องเคารพสิทธิหรือไม่เคารพสิทธิ แต่มันเป็นเรื่องของการต่อสู้.... (ซึ่ง) ไม่สามารถปฏิวัติด้วยประชาชนทั้งหมดได้ เพราะยังมีมวลชนล้าหลังอยู่ ฉะนั้นต้องมีปัญญาชนเป็นผู้นำ

การปฏิวัติประชาชนต้องมีปัญญาชนนำ แล้วก็มีมวลชนล้าหลังที่ติดตามมา เพราะฉะนั้นเป็นไปได้ที่จะปฏิวัติประชาชนด้วยการวัดจำนวนตรงนั้น ก็มองลำบาก เพราะฉะนั้นก็ต้องมีผู้นำ เรื่องเสียงส่วนมาก ถ้าปราศจากเหตุผลปราศจากจิตสาธารณะก็ถือเป็นการปกครองโดยฝูงชน

ดังนั้น สำหรับเขาแล้ว การขัดขวางการเลือกตั้งของ กปปส. จึงไม่ใช่เป็นการละเมิดสิทธิ แต่เป็นการต่อสู้ทางการเมือง การจำกัดสิทธิหรือไม่ให้สิทธิ โดยการขัดขวางการเลือกตั้งนั้น จึงเป็นการจำกัด “ชั่วคราว” เพื่อการเปลี่ยนแปลง และหลังจากนั้นจะได้ใช้สิทธิอย่างสมบูรณ์ สง่างาม สวยงาม และสามารถสร้างสังคมในฝันได้ ดังนั้น สำหรับ กปปส. และผู้สนับสนุนแล้ว ปัญหาความชอบธรรมตามระบอบประชาธิปไตยนั้นจึงไม่ใช่ประเด็นปัญหา

ความชอบธรรมมันจะเกิดขึ้นได้หลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงแล้ว คณะปฏิวัติรัฐประหารส่วนใหญ่เวลาเปลี่ยนแปลงการปกครอง ความชอบธรรมไม่ได้เกิดขึ้นทันที มันเกิดได้หลังจากคุณปกครองแล้วสามารถปกครองด้วยความชอบธรรมให้กับประชาชนหรือเปล่า พอเปลี่ยนแปลงแล้วความชอบธรรมมันมาเอง จะไปรอความชอบธรรมตอนนี้มันไม่มีหรอก มันเป็นช่วงการต่อสู้¹²⁹

เช่นเดียวกัน ธีรยุทธ บุญมี ผู้อำนวยการสถาบันสัญญาธรรมศักดิ์ เพื่อประชาธิปไตย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ในแถลงข่าว "การปฏิวัตินกหวีด มองเชื่อมโยงกับปัญหาอนาคตการเมืองไทย" ที่สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ในวันรัฐธรรมนูญ 10 ธันวาคม 2556 ธีรยุทธมองปัญหาที่เกิดขึ้นกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ว่า “แก่นแท้ไม่ใช่ปัญหาว่าเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ ไม่ใช่เป็นการไม่เคารพเสียงส่วนใหญ่หรือเป็นขบถ” แต่เป็นการใช้ “สิทธิและการปฏิบัติหน้าที่อันจำเป็นและหลีกเลี่ยงไม่ได้” คือ การต่อต้านล้มล้างรัฐบาลที่ฉ้อฉลหรือเป็นทรราช (tyrannicide) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของทฤษฎีและปรัชญาการเมืองประชาธิปไตย และมีการกระทำที่เป็นจริงมาตั้งแต่สมัยประชาธิปไตยของกรีก โรมัน งานของนักคิดสำคัญๆ จำนวนมาก เช่น Juan de Mariana, Hugo Grotius, John Locke ซึ่งเป็นบิดาของการปฏิวัติประชาธิปไตย

¹²⁹ “เจาะข่าวเด่น อ.ปวิน VS อ.ธงชัย ตอน 1-2 27-28 ม.ค. 2557” [Video file]. Video posted to <https://www.youtube.com/watch?v=Y5MMPIGldNw>

ของอังกฤษ ล้วนยืนยันสิทธิในการขับไล่ลัทธิลัทธิรัฐบาลฉ้อฉลทั้งสิ้น เช่น Locke มองว่าสิทธิในการปฏิวัติของประชาชนเป็นการป้องกันให้พ้นจากระบบทรราช และถือว่าเมื่อมีการละเมิดผลประโยชน์ของประชาชนภายใต้สัญญาประชาคม ประชาชนมีสิทธิปลุกกระดมเพื่อก่อการปฏิวัติเพื่อเปลี่ยนเป็นรัฐบาลที่รับใช้ผลประโยชน์ของประชาชน จึงเป็นสิทธิเป็นหน้าที่ของประชาชนที่จะล้มล้างรัฐบาลเช่นนั้นเสีย นอกจากนั้น เขายังได้ “หมายเหตุมะ” ข้อความซึ่งเป็นหัวใจสำคัญ ในการโต้แย้งกับข้อเสนอเรื่องประชาธิปไตยว่า

การปฏิวัติกับประชาธิปไตยเป็นคนละสิ่งกัน การปฏิวัติไม่เคยเกิดจากประชาชนหมดทั้งประเทศ ออกมาใช้สิทธิแบบการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะการปฏิวัติประชาธิปไตยของอังกฤษ (1688) การปฏิวัติฝรั่งเศส (1789) การประกาศอิสรภาพของอเมริกา (1776) การปฏิวัติกัมพูชา (1989) ของเชกโกสโลวาเกีย การปฏิวัติสีส้ม (2004) ของยูเครน ล้วนเป็นประชาชนจำนวนหนึ่งซึ่งอ้างเจตนารมณ์ร่วม (General Will) ของประชาชนทั้งสิ้น อำนาจในการสถาปนารัฐธรรมนูญของประเทศทั่วโลกก็มาจากตัวแทนของฝ่ายต่างๆ ซึ่งแต่งตั้งโดยผู้ทำการปฏิวัติทั้งสิ้น¹³⁰

เหตุผลในการปฏิเสธ “ประชาธิปไตย” และสนับสนุน “การปฏิวัติ” ผ่านการตั้งคำถามต่อหลักการ 1 คน 1 เสียง ที่ถูกฝ่ายคัดค้านถาโถมกลับใส่ กปปส. ของ นายสมบัติ ธำรงธัญวงศ์ อดีตอธิการบดี สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) และคณะทำงานกลุ่ม กปปส. ในวันที่ 11 ธันวาคม 2556 นั้นเขาแย้งว่า ปกติหลักการประชาธิปไตย จะใช้ 1 คน 1 เสียง ก็เป็นหลักการที่ถูกต้อง แต่คำถามคือ ทำไมหลักการนี้เมื่อมาใช้กับประเทศต่างๆ มันไม่เหมือนกัน

ทำไมนำหลักการนี้ไปใช้ในต่างประเทศแล้วได้นักการเมืองดีๆ เวลาเมื่อนักการเมืองไม่ดี ก็สามารถให้ประชาชนถอดถอนได้ ทำไมนำมาใช้ในประเทศไทยแล้วได้นักการเมืองที่ไม่ดีมากกว่า เพราะเมื่อพบว่า นักการเมืองทำไม่ดี ไม่ถูกต้อง มีหลักฐานพยานชัดเจน ก็แกล้งไป แล้วก็ถอดถอนไม่ได้ เพราะอะไร กลุ่มนี้ต้องอธิบายให้ผมฟัง ไม่ใช่ให้ผมอธิบาย

ทั้งนี้ ดูเหมือนว่าเขาตอบคำถามนี้หลายๆ ว่า “ประชาชนไทยไม่ได้โง่ เพียงแต่ในวันหนึ่งๆ เขาต้องทำมาหากิน ไม่ได้มาคิดเรื่องนี้มากเท่าไร” ดังนั้น จึงต้องพยายามหาวิธีที่มีข้อเสียน้อย เพราะการที่ได้ผลไม่เหมือนกัน แสดงว่ามีสาเหตุบางประการที่ทำให้แตกต่างกัน ดังนั้น จึงเสนอว่า

จะเห็นว่าระบอบประชาธิปไตยแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันตามบริบทของประเทศ ถ้าไทยจะทำได้ ต้องดูบริบทของประเทศ ออกแบบประชาธิปไตยให้มันสอดคล้อง ไม่งั้นจะแก้ปัญหาไม่ได้ ระบอบ

¹³⁰ “ธีรยุทธ บุญมี หนูน ‘ปฏิวัติคนหวัด’ แนะนำ กปปส.ขยายการมีส่วนร่วม สร้างฉันทามติ,” ประชาไท, 10 ธันวาคม 2556 (<http://www.prachatai.com/journal/2013/12/50336>)

ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ต้องทำให้ประชาชนเลือกคนดีมาเป็นผู้ปกครองให้ได้ เพราะมีแต่คนดีเท่านั้นที่จะใช้อำนาจทำสิ่งที่ดีเพื่อประชาชน ถ้าเลือกคนเลว ก็ใช้อำนาจนั้นหาประโยชน์ให้ตนเองและพรรคพวก เหมือนสภาของระบอบทักษิณที่ทำอยู่ทุกวันนี้

บทที่ 5 กรอบโครงความคิดของปัญญาชน กปปส.

สำหรับคำถามว่า ในการสร้างกรอบโครงความคิดนั้น ปัญญาชนนักวิชาการได้นำวัฒนธรรม ความรู้ ความเข้าใจ หรือความเชื่อ ฯลฯ อะไรที่มีอยู่มาใช้บ้าง จากการพิจารณากรอบโครงหลัก 3 ประการ ซึ่งถูกสร้างขึ้นจากนักวิชาการที่ส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ทางรัฐศาสตร์ ขณะที่กลุ่มสยามประชาภิวัฒน์ ประกอบด้วยนักนิติศาสตร์เป็นหลัก รวมกับนักรัฐศาสตร์และอื่นๆ อีกบางส่วน ความรู้ทั้งสองสาขาวิชานี้เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครองและกฎหมายโดยตรง ดังนั้น ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์-กฎหมายต่างๆ จึงถูกนำมาใช้อธิบายตลอดเวลาทั้งในแง่หลักการ/ทฤษฎี ประสบการณ์ ประวัติศาสตร์ การประยุกต์ใช้

โดยในส่วนของการอธิบายในการวิเคราะห์ปัญหานั้น แนนอนสิ่งที่เรียกว่า “ระบอบทักษิณ” นั้นถูกนำมาอธิบายอย่างต่อเนื่อง เสริมแต่งด้วยข้อมูลเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราว พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ปัญหาหรือข้อจำกัดของนโยบายต่างๆ และสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการต่อสู้ เช่น ท่าทีของรัฐบาลต่อคำวินิจฉัยของตุลาการรัฐธรรมนูญ รวมทั้งการประเมินสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การเชื่อมโยงรัฐบาลกับขบวนการเคลื่อนไหวของผู้สนับสนุน ที่ถูกฝังตรึงไว้ด้วย “ความรุนแรง” และ “ล้มเจ้า” ที่สร้างความกลัวให้กับประชาชนอย่างเรื่อง “สาธารณรัฐ” แนนอน แม้ประเด็นเหล่านี้ อยู่ในขอบเขตที่บุคคลทั่วไปความสามารถที่จะกระทำได้ แต่สิ่งที่อาจจะเรียกได้ว่าเป็นทักษะของนักวิชาการ การพูดหรือการเป็น “ผู้สร้างกรอบโครง (frame maker) ในฐานะที่เป็นนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์-นิติศาสตร์ คือ ความรู้ของระบบการเมืองการปกครอง เช่น ระบบการเมืองเปรียบเทียบ ปัญหาข้อจำกัดของระบบรัฐสภาในตัวเอง และเชื่อมโยงปัญหานี้กับสิ่งที่เกิดขึ้นกับการเมืองไทย โดยรวมศูนย์ไปที่ปัญหาของระบบรัฐสภา “เผด็จการรัฐสภา” ซึ่งเคยเป็นกรอบในการโจมตีการทำงานของรัฐบาลของฝ่ายต่างๆ ทั้งจากทหารและภาคประชาสังคม ในความหมายที่ว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรใช้อำนาจในการตัดสินใจ ออกกฎหมาย โดยไม่ฟังการทัดทานจากส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากนัก

อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า ภายใต้สิ่งที่มีร่วมกันในการพิจารณาปัญหาของรัฐบาลหรือ “ระบอบทักษิณ” นั้น เมื่อมองย้อนกลับไปยังที่มานั้น แต่ละคนจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญ เช่น สมบัติ อารังธัญวงศ์ เน้นไปที่ข้อจำกัดของระบบรัฐสภาที่รัฐบาลมีเสียงข้างมากจากสภาผู้แทนราษฎร และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ดังนั้น รัฐบาลจึงคุมสภาได้ค่อนข้างอย่างเด็ดขาด ในกรณีที่รัฐบาล/พรรครัฐบาลมีความเข้มแข็ง ขณะที่หากเป็นรัฐบาลผสมจะอ่อนแอและทำให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจต่อรองสูง และนี่แหละเป็นที่ยอมรับอย่างหนึ่งของเหตุจูงใจในการซื้อเสียง เมื่อนำประชาธิปไตยแบบรัฐสภามาใช้ใน

ประเทศไทย ขณะที่จรัส สุวรรณมาลา มองการเมืองการปกครองที่รวมศูนย์อำนาจเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะด้านงบประมาณที่ยัววนสำหรับการลงทุน “ธุรกิจการเมือง” นำไปสู่การกระทำต่างๆ ทั้งในแง่นโยบาย การซื้อเสียง เพื่อให้ได้อำนาจทางการเมืองและใช้อำนาจนั้นเพื่อผลประโยชน์ ส่วนจักษ์ พันธุ์ชูเพชร นอกจากกลีลาที่สนุกสนาน เรียกเสียงตบมือจากผู้ชุมนุมได้มากกว่าแล้ว ดูเหมือนว่าจะเป็นระบบน้อยกว่า 2 คนแรก อย่างไรก็ตาม มีประเด็นที่เชื่อมโยงกับระบบรัฐสภาที่สำคัญเหมือนกัน กล่าวคือ ท้ายที่สุด แม้โดยหลักแล้วนายกรัฐมนตรีมาจากสภาผู้แทนราษฎร ไม่ได้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงก็ตาม แต่มีแนวโน้มที่สำคัญคือ ด้วยการเลือกตั้งเป็นการแข่งขันของ 2 พรรคการเมืองใหญ่ หรือกติกา/ธรรมเนียมที่ชัดเจนว่า พรรคการเมืองที่ได้เสียงเกินครึ่งหรือมากที่สุด จะเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลและหัวหน้าพรรคจะได้เป็นนายกรัฐมนตรี แต่จักษ์ได้ถกฉวยเรื่องนี้ ไปตีความให้ไกลกว่าลักษณะที่เกิดขึ้นเป็นปกติของระบบรัฐสภานี้ รวมทั้งเชื่อมโยงการเลือกตั้งในระบบท้องถิ่นว่าเป็นการเตรียมการหรือโน้มเอียงไปสู่ระบบประธานาธิบดี

ส่วนกลุ่มสยามประชาพัฒน์นั้น มีประเด็นเชื่อมโยงกับจักษ์เรื่องประธานาธิบดี แต่พูดในลักษณะรูปแบบรัฐคือ “สาธารณรัฐ” กลุ่มสยามประชาพัฒน์ยังเชื่อมโยงระบบรัฐสภานี้กับระบบเศรษฐกิจ ซึ่งเรื่องนี้ไม่มีความชัดเจนในกลุ่มอื่นนัก คือ “พรรคการเมืองของชนชั้นนายทุน” ซึ่งเป็นภาษาหรือเชื่อมโยงกับความคิดของฝ่ายซ้ายต่อระบบประชาธิปไตย โดยมองว่ารัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุนโดยรวม และดังนั้น รัฐสภาแบบประชาธิปไตยของชนชั้นนายทุนก็เป็นเครื่องมือของชนชั้นนายทุน ดังนั้นจึงไม่ค่อยได้ให้ความสนใจกับการต่อสู้ภายในระบอบประชาธิปไตยนัก แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอของกลุ่มนี้กลับออกไปทางหนึ่งที่ไม่ใช่การปฏิวัติทางชนชั้นแบบข้อเสนอหรือการวิเคราะห์ของฝ่ายซ้ายแบบเก่าที่ต่อต้านทุนนิยมทั้งระบบ

สำหรับกรอบการในการเสนอทางออกหรือเยียวยา ในมิติของการแข่งขันในการตีความนั้น ค่อนข้างมีความซับซ้อน โดยประเด็นหลักรวมศูนย์อยู่ที่การอ้าง “หลักอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน” การแสดงออกของอำนาจนี้ ในระบอบประชาธิปไตย การตีความกฎหมายให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือข้อเสนอของตนเอง

อย่างไรก็ตาม สิ่งหนึ่งที่มีร่วมกันคือ ทุกคนยืนยันว่าเป็นไปตามหลัก “ประชาธิปไตย” และ “รัฐธรรมนูญ” เพียงแต่อาจจะไม่ได้เป็นไปตามที่เอามาจากต่างประเทศทั้งหมดและปรับให้สอดคล้องกับ “ความเป็นไทย” โดยจรัส สุวรรณมาลา ได้เสนอหลักการประชาธิปไตย “สากล” ที่จะสร้างขึ้นแต่ถือว่าไม่สามารถที่จะทำได้ในสถานการณ์ปกติ โดยแย้งว่าเหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นไม่ปกติ และการเลือกตั้งที่เกิดขึ้นขัดกับหลักการเลือกตั้งอย่างเสรี ขณะที่จักษ์เสนอการตีความรัฐธรรมนูญตามแนว “รัฐศาสตร์” ที่เขาเห็นว่าไม่มีหลักเกณฑ์ที่แน่นอน และอธิบายว่าประชาธิปไตยแบบ people democracy นั้นไม่เน้น “ที่มา” หรือการเข้า

สู่อำนาจ แต่เน้นเรื่อง “การใช้อำนาจ” คือ เพื่อประชาชน เป็นด้านหลักและมีความสำคัญมากกว่า ขณะเดียว ไม่ได้ปฏิเสธการเลือกตั้งโดยตรง แต่ตั้งเงื่อนไขให้การเลือกตั้งเพื่อปฏิเสธการเลือกตั้ง โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของความบริสุทธิ์ ยุติธรรม ความบริสุทธิ์ คือ “คนที่ไม่เลือกตั้งมีความรู้เพียงพอที่จะไปเลือกใคร คนที่เสนอตัวมาให้เลือกตั้งก็มีตัวเลือกให้เลือก” ขณะที่สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ ต่างจากคนอื่น คือ ยืนยันว่า “การเลือกตั้งไม่ใช่หลักการของประชาธิปไตย แต่การเลือกตั้งเป็นเครื่องมือของระบบประชาธิปไตยให้ได้ตัวแทนทำหน้าที่แทนประชาชน” โดยการกลับไปประชาธิปไตยแบบโบราณ/ประชาธิปไตยทางตรง และดังนั้น จึงเป็นการมอบอำนาจให้ไปทำหน้าที่แทนนั้น ประชาชนยังทรงอำนาจอยู่และ “รัฐบาลที่ฉ้อฉล ประชาชนชนปลุกกระดมโค่นล้มได้” ขณะที่บรรเจิดเสนอว่า เมื่อทำให้ถึงทางตัน “เกิดสุญญากาศ” แล้วอำนาจธิปไตยก็กลับไปสู่มือประชาชน และตั้งรัฐบาลได้เองโดยตรง ซึ่งเป็นไปตาม “หลักรัฐธรรมนูญ เป็นประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย” ซึ่งในที่สุดก็ต้องย้อนไปสู่ประชาชน

สำหรับกรอบในการสร้างแรงจูงใจนั้น นอกจากการอธิบายว่าสิ่งที่เกิดขึ้นนี้ไม่ใช่สถานการณ์ปกติแล้ว ประกอบด้วยชุดของกลุ่มคำศัพท์ที่เชื่อมโยงกันใน 3 ประเด็น คือสิ่งที่กำลังดำเนินการอยู่นี้ เป็น “การอภิวัฒน์ประชาธิปไตย” เป็น “การปฏิวัติ” ซึ่งมุ่งหวังเพื่อสร้างสิ่งที่ดีสำหรับคนทุกคน ภายใต้เป้าหมายการทำให้สิ่งที่ดีนี้หลายอย่างจึงอนุญาตให้ดำเนินการได้แม้จะไม่สอดคล้องกับประชาธิปไตยในเบื้องต้นก็ตาม และที่สำคัญที่สุด คือ การตีความว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นอยู่ฐานะของ “ประชาธิปไตยทางตรง” ที่อยู่เหนือ สำคัญกว่า เป็นประชาธิปไตยมากกว่าตัวแทน

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาพบว่า ทั้งการเคลื่อนไหวและการเสนอกรอบโครงความคิดของนักวิชาการนั้น สอดรับหรือขับเคลื่อนไปด้วยกันกับการเคลื่อนไหวของ กปปส. ซึ่งเป็นองค์กรหรือกลไกหลักในการเคลื่อนไหว ซึ่งอันนี้เป็นเรื่องปกติ ที่ท้ายที่สุด เพื่อเสริมอำนาจให้กับขบวนการใหญ่หรือเพื่อบรรลุเป้าหมายที่มีร่วมกัน จำเป็นที่จะต้องเสนอกรอบโครงในมิติต่างๆ ให้สอดคล้องซึ่งกันและกัน เพื่อรักษาขบวนการเคลื่อนไหวไว้ ความแตกต่างในบางระดับหรือประเด็นเล็กๆ อาจจะเกิดขึ้นได้บ้าง ตราบเท่าที่ไม่ได้ทำลายความชอบธรรมของกรอบโครงใหญ่ ประเด็นนี้เห็นได้จากข้อเสนอที่เกิดขึ้นหลังจากที่รัฐบาลยอมถอนร่าง พ.ร.บ. นิรโทษกรรมแล้ว แต่ละกลุ่มมีข้อเสนอที่แตกต่างกันในรายละเอียด แม้กระทั่งมีข้อเสนออย่าง “ยุบสภา” จากหลายกลุ่ม ซึ่งรัฐบาลตอบสนองในที่สุด แต่เมื่อ กปปส. ยกระดับและปฏิเสธข้อเสนอของรัฐบาล กลุ่มอื่นก็ปรับข้อเสนอของตนเองและเข้าร่วมกับ กปปส. ต่อไป เรื่องนี้อาจจะถือว่า สะท้อนถึงพลังของ กปปส. ในการกุมทิศทางของการเคลื่อนไหว ขณะเดียวกัน การมีข้อเสนอที่ไปแย้งหรือลงไม่ลงรอยกับ กปปส. จะถูกมองว่า สนับสนุน

รัฐบาลและลดทอนความชอบธรรมของ กปปส. แต่อีกมุมหนึ่ง การที่มีข้อเรียกร้องที่สูงออกไปจากที่ตั้งไว้เดิม จะไม่เป็นปัญหาอะไร หากสิ่งที่ผู้ร่วมขบวนการคิดว่าปัญหาสำคัญที่สุดคือคู่ต่อสู้ซึ่งต้องถูกกำจัด ไม่ใช่หลักการ ประชาธิปไตย หรืออื่นๆ ที่คู่ปรับเป็นฝ่ายยึดกุม

เมื่อมองไปที่ตัวกรอบโครงความคิดโดยเฉพาะแล้ว กรอบโครงในการวินิจฉัยปัญหาถือได้ว่าเป็นกรอบหลักที่ถูกใช้ในการอธิบายปัญหาสังคมไทยมาร่วม 2 ทศวรรษ ในช่วงหลายปีของความขัดแย้งที่ผ่านมา กรอบพวกนี้ไม่ได้ถูกกัดกร่อนหรือทำให้อ่อนพลังลง แต่กลับถูกทำให้เข้มข้นขึ้นผ่านขบวนการเคลื่อนไหวของมวลชน และกลายเป็นความคิดหลักของขบวนการมวลชนต่อต้านรัฐบาล ยิ่งผ่านการท้าทายจากมวลชนฝ่ายอื่น กรอบความคิดนี้ก็ยิ่งแข็งแกร่งมากขึ้น ดังนั้นหน้าที่หลักของผู้สร้างกรอบโครงความคิดจึงไม่ใช่การสร้างขึ้นมาใหม่ แต่คือการผลิตซ้ำ โดยการหยิบใช้สถานการณ์ปัจจุบันมาตอกย้ำให้เห็นปัญหาดังกล่าว ข้อเท็จจริงเรื่องการผลักดันร่าง พ.ร.บ. นิโทษกรรมฉบับเหมาแถมของรัฐบาลและการผ่านการพิจารณาอย่างรวดเร็ว จึงเป็นแหล่งทรัพยากรอันอุดมสมบูรณ์ในการใช้สำหรับกิจกรรมนี้ และสำหรับผู้ต่อต้านแล้วคือ สิ่งที่ต้องยกย้าปัญหาดังกล่าวที่ชัดเจนและไม่อาจจะโต้แย้งได้

สิ่งที่เป็นพลังของนักวิชาการ คือ ฐานะของการเป็นนักวิชาการเองต่อผู้ฟังเมื่อไปพูดในที่ต่างๆ และการผูกโยงเล่าเรื่องในการเสนอกรอบโครงความคิดผ่านการใช้หรือตีความปรัชญา/ทฤษฎี ประวัติศาสตร์ กฎหมาย หรือหลักการต่างๆ อย่างเช่นการแปลเปลี่ยนความหมายของการเลือกตั้งจากการใช้สิทธิในระบอบประชาธิปไตยเป็น “การปล้น” สิทธิหรืออำนาจอธิปไตย ตีความรัฐธรรมนูญให้เข้ากับการเรียกร้องที่ขัดรัฐธรรมนูญ การอ้างอารยะขัดขืนโดยที่ไม่จำเป็นต้องคำนึงว่าองค์ประกอบตามรากหรือที่มาของมันในทางประวัติศาสตร์หรือปรัชญาว่าเป็นอย่างไร การอธิบายเรื่องทฤษฎีอำนาจอธิปไตยของประชาชนเพื่อต่อต้านตัวแทนหรือสถาบันการเมือง และสามารถแปลมันจากการเป็นของทุกคนมาเป็นของตนเองเฉพาะกลุ่มและสามารถที่จะใช้ได้เองโดยตรงโดยไม่ผ่านช่องทางหรือกลไกทางการเมืองใดๆ และทำให้เห็นว่า แม้เราจะไม่ใช้คนส่วนใหญ่ และคนจำนวนมากอาจจะไม่เห็นด้วย แต่อยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นและเป็นประโยชน์สำหรับทุกคนเป็นภารกิจทางประวัติศาสตร์ที่สูงส่ง

บรรณานุกรม

บทความ หนังสือ งานวิจัย

David A. Snow, E. Burke Rochford, Jr., Steven K. Worden, Robert D. Benford , “Framing alignment processes, micromobilization, and movement participation”,.

American Sociological Review, Vol. 51, No. 4 (August, 1986), pp. 464-481

Robert D. Benford and David A. Snow, “ Framing Processes and Social Movements: An

Overview and Assessment,” *Annual Review of Sociology*, Vol. 26 (2000), pp. 611-639

อุเชนทร์ เชียงเสน. “กรอบโครงสร้างความคิดในการปฏิบัติการร่วมทางการเมือง (Collective Action Frames)

กรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.)” ใน ผศ. ดร. ประภาส ปิ่นตบแต่ง และ อ.

ดร. นฤมล ทับจุมพล. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง การติดตามการเมืองภาคประชาชน

ทางตรงหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ 2550 (น. 96-191). ภาควิชาการปกครอง คณะ

รัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เสนอต่อโครงการติดตามประชาธิปไตยไทย (Thailand

Democracy Watch).

อุเชนทร์ เชียงเสน. “ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ ‘นักกิจกรรมทาง

การเมือง’ ในปัจจุบัน” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.

ข่าวในหนังสือพิมพ์และสื่อออนไลน์ต่างๆ

“ ‘เทือก’ รุกฆาต ‘ปู’ ขู่หากบกฏ สั่งตั้งนายกฯ ใหม่ ออกคำสั่ง 4 ข้อให้ปฏิบัติ ตร.กลับที่ตั้งทหารแทน จับตาตระกูล ‘ชินวัตร’ หวังเทือกพบอดีตผบ.ทบ. ‘ปู’ ครวญถอยสุดทาง.” *บ้านเมือง*. 11 ธันวาคม 2556. หน้า 6.

“ ‘ปู’ สู้ไม่ถอยออก แล่งได้น้ำตาคลอ พ้อขับไล่คนชินวัตร กปปส.ลุยกดดันต่อ.” *คม ชัด ลึก*. 11 ธันวาคม 2556. หน้า 1, 13.

“ ‘พล.อ.สนธิ’ เนะตั้งผู้ใหญ่เบื้องหลัง 2 ฝ่ายคุย นายกฯ เปิดทางเจรจา ผู้ชุมนุมฮือลั่นม สดช. นัดลั่นมเพื่อไทยวันนี้ แดงปะทะมือบที่ปทุมฯ.” *กรุงเทพธุรกิจ*. 29 พฤศจิกายน 2556. หน้า 13.

“ ‘สุเทพ’ นัคดีเดีย 22 ธ.ค. ไต่ ‘ปู’ ครั้งใหญ่ ‘ยิ่งลักษณ์’ ท้าวิธีसानโต้เจอมือบนกหวีดไล่.” ผู้จัดการรายวัน.
18 ธันวาคม 2556. หน้า 11.

“ ‘สุเทพ’ นัคดีเดีย-ระดมล้าน แพ้มอบตัว ล่า 12 รมต.จีเซ็นลาออก 26 พ.ค.ถ้าไม่จบ 27 สลาย ‘เสื้อแดง’ เย้ย
ถึงทางตัน อักขะสั่งยกระดับรับมือ บิ๊กตูไม่ปว.-นั่งนายกฯ.” มติชนรายวัน, 18 พฤษภาคม 2557.
หน้า 11.

“ ‘สุเทพ’ นำมืออบเดินศึก เอ็ม 79 ป่วน รถ 2 คันช่วยเจอลูกหลง นปช.ถกกลับแกน 20 จว. เช็กกำลังก่อน 5
เม.ย.” มติชนรายวัน. 30 มีนาคม 2557. หน้า 10.

“ ‘อ้อย’ เจอรุมเป่านกหวีดไล่ เย้ย ‘เทือก’ มุกแป้ก.” ผู้จัดการรายวัน. 14 พฤศจิกายน 2556. หน้า 11.

“ ‘ดร.อาทิตย์’ เสนอปลดล็อก นายกฯ 7-เลือกตั้งใน 2 ปี แก้วกิตติประเทศไทย.” ผู้จัดการรายวัน. 28
กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 1, 4.

“ ‘สุเทพ’ ลั่นเดินเรียกแขกทุกวัน บิ๊กออดซ์ปฏิวัติขึ้นกับสถานการณ์.” คม ชัด ลึก. 9 มกราคม 2557. หน้า 1,
15.

“3 แฉลงการณ์ 3 องค์กร ด้านนิรโทษ ‘เหมาแข่ง’.” มติชนรายวัน. 5 พฤศจิกายน 2556. หน้า 2.

“4 พรรคลงสัตยาบันคว่ำร่าง ‘พ.ร.บ.สุดซอย’.” มติชนรายวัน. 10 พฤศจิกายน 2556. หน้า 2.

“5 มหาวิทยาลัยด้าน! เหมาแข่ง ชุมนุมค้านนิรโทษฯ มธ.-บางมดเดินหน้าล่าชื่อ มือบพธม.แยกตัวแข็งปชป.”
เดลินิวส์, 3 พฤศจิกายน 2556. หน้า 2, 10.

“กกต. สรุปภาพรวมผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง 2 ก.พ. 46.79% Vote No 16.57%.” ประชาไท, 2 กุมภาพันธ์
2557

“กกต.บี ‘ปู’ อีก จี้เลื่อนกาบัตร ทปอ.ดันไม่เลิกนายกคนกลาง.” ข่าวสด. 11 มกราคม 2557. หน้า 14.

“กกต.หวั่นประเทศระส่ำเล็งถกรบ.ยึดเลือกตั้ง สุเทพขู่อัดทบท. ปรับแผนขับ ‘ยิ่งลักษณ์’ ประชิดตัว ประกาศ
มกราฯ เผล่จี้ศึกขึ้นแตกหัก พท.วอน ‘ปา’ เคลียร์กปปส.-กองทัพ.” สยามรัฐ. 25 ธันวาคม
2556. หน้า 1, 8, 10, 11.

“กปปส. ฟุ้งมวชน 3 ล.ฮือขับ ‘ปู’ /อัญชลีนำทัพ ปชป.ไม่ส่งผู้สมัคร ด้านเลือกตั้ง 2 ก.พ.อ้างระบบล้มเหลว ยิ่งลักษณ์คือชูสตัยabanผุดสภาปฏิรูป.” สยามรัฐ, 22 ธันวาคม 2556. หน้า 1, 10.

“กปปส.ปิดคอมสิน ปิดสกัดจ่ายชานาแต่ให้รัฐไปกู้ที่อื่น - ประสพภาพฯ ลั่นถ้าจ่ายจำนำข้าวเจอด้านแน่.”
ASTVผู้จัดการออนไลน์. 20 มกราคม 2557

“กปปส.เปิดโมเดลสภาประชาชน.” VoiceTv. 12 ธันวาคม 2556.

“กลุ่มประชาคม มอ.ปัตตานี ต่อต้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม.”

<http://www.mcot.net/site/content?id=527893fe150ba0ef2300001f#.VfPn4NKqkko>

“กลุ่มอาจารย์เปิดตัว ‘สยามประชาภิวัฒน์’ ลั่นด้านเผด็จการทุนการเมือง.” ASTV ผู้จัดการออนไลน์. 13 มกราคม 2555.

“ชูจับปู-รมต.-พร้อมลูกเมีย เร่งปิดเกม ‘สุเทพ’ ประกาศลั่นเวที ชัชชาติเป็นห่วงแผ่นดิน กปปส.เดินสายจี้ชรก.
ผลงาน-ไล่กลับบ้าน รบ.คุมเข้มจุดสำคัญ.” มติชนรายวัน. 15 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

“คุณคัดค้านนิรโทษกรรมแบบไหน?”. iLaw, 4 พฤศจิกายน 2556

“จ่อใช้พรก.ฉุกเฉิน ดับวิกฤติ สกัดบีมป่วนม็อบ ‘ป๊อง’ นัดทหาร-ตำรวจร่วมถก ‘แจ๊ต’ ให้ 5 แสนล่า ‘มือ
ระเบิด’ ผบ.ทบ.วอนเลิกลือจะปฏิวัติ.” ไทยรัฐ, 22 มกราคม 2557. หน้า 11.

“ชนะยกแรก อีเสื้อสังทาสถอย-หาช่องกลับ ‘เทือก’ ไม่ตายใจชูถอนรากโจร.” ไทยโพสต์. 6 พฤศจิกายน 2556. หน้า 10.

“ช้ยอนันต์ชี้ 5 ต้นตอวิกฤติยุคผู้นำโง่-โง่ง-เผด็จการ.” แนวหน้า. 20 พฤศจิกายน 2556, หน้า 7.

“ชำแหละ ข้อเสนอ เลือกลง ‘นายกฯ- ครม.โดยตรง’ ผ่าน ‘สมบัติ ธำรงธัญวงศ์’.” ไทยรัฐ. 15 ธันวาคม 2557

“ชุมนุมแจ้งวัฒนะป่วนอีก เอ็ม 79 ถล่ม ศาลอนุมัติจับ ‘พุทธะอิสระ’ จัด 12 ทีมรวบแกนนำ ‘ศรส.’ อี๋มจัดคิว
สอบ ชูเปิดชื้อท่อน้ำเลี้ยง.” มติชนรายวัน. 7 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 1, 15.

“แดงเหนือพริบเชียงใหม่ ทำชน ปว. อิสสระปัตตียบพร้อมสุคติ ตร.สอบโย่งฆ่าอีก 2 ศพ ‘แจ้งวัฒนะ’ ป่วนเจ็บ 1 ยิงทะลุห้องผ่าตัดศพ.” *มติชนรายวัน*, 9 มีนาคม 2557. หน้า 10.

“ตลก. 7:2 ซีแก่ 190 ชัด รธน. เชือด ‘พท.’ อ่วมซ้ำรอยรื้อที่มา ‘ส.ว.’ ปชป.ล่าซื้อถอดถอนอีก ศาลได้สวนซัซชาติ-โด้ง ‘เปาสุพจน์’ ดิงรฟ.เร็วสูง เปิดคลิบโหวต ‘2ล้านล.’” *มติชนรายวัน*, 9 มกราคม 2557. หน้า 1, 12.

“ถอดถอน 310 ส.ส. ‘สุดซอย’ สุเทพกร้าว ยกกระต๊บ ‘ราชดำเนิน’ เปิด 4 ข้อล้ง ‘ทักษิณ’ จี้ชรก.หยุดงานทั้งปท. แดงนัดชุมนุมราชม้งฯ.” *มติชนรายวัน*, 16 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1, 8, 9.

“แถลงการณ์ ‘คสช.’ ควบคุมอำนาจการปกครอง.” *มติชนรายวัน*, 23 พฤษภาคม 2557, หน้า 2.

“แถลงการณ์คณาจารย์มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา เสนอแนวทางปฏิรูปประเทศไทย.” *isranews*, 15 พฤศจิกายน 2556.

“แถลงการณ์คณาจารย์มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษา เสนอแนวทางปฏิรูปประเทศไทย,” 15 พฤศจิกายน 2556,

“แถลงการณ์ประณามเดรัจฉาน.” *ไทยโพสต์*, 25 กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 4.

“ทปอ.ย้าต้องยุบสภา-ตั้งรัฐบาลกลาง.” *มติชนรายวัน*, 3 ธันวาคม 2556. หน้า 12.

“ทหารรวบเหวงบนเวที เคลียร์อักษะ แดงสลายส่งกลับบ้าน เสียงปิ่นลั่น-การ์ดเจ็บ กปปส. ไซโยเลิกมือบ คุ่มพุทะเปิดแจ้งวัฒนะ.” *มติชนรายวัน*, 23 พฤษภาคม 2557. หน้า 6.

“ธีรยุทธ บุญมี หนุน ‘ปฏิวัติคนหวัด’ เนะ กปปส.ขยายการมีส่วนร่วม สร้างฉันทามติ.” *ประชาไท*, 10 ธันวาคม 2556

“นวัตกรรมใหม่การเมืองไทยไม่ใช่แค่ยุบสภา-ลาออก.” *คม ชัด ลึก*, 6 ธันวาคม 2556. หน้า 2.

“นักวิชาการแนะฝ่าวิกฤติชาติ ยุบสภา! ประชามติแก้รธน.” *คม ชัด ลึก*, 29 พฤศจิกายน 2556. หน้า 1, 15.

“นักวิชาการฟันธง รัฐบาลรักษาการสิ้นสภาพตาม กม.” *ไทยโพสต์*, 5 มีนาคม 2557. หน้า 1, 8.

“นักวิชาการออกโรงค้าน จี๋หยุดกม.ล้างผิดโจร.” ผู้จัดการรายวัน. 5 พฤศจิกายน 2556. หน้า 4.

“นิตาฯตั้งรัฐบาลปฏิรูปแก้วิกฤติ.” ไทยโพสต์. 4 กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 3.

“นิตาฯแสดงจุดยืนคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม.” เฟซบุ๊กดอทคอม. 6 พฤศจิกายน 2556

(https://www.facebook.com/nida.ac.th/photos/?tab=album&album_id=623110187747124)

“นิตาราชภัฏ: คำอธิบายเรื่องราว รธน. ว่าด้วยนิรโทษกรรมและขจัดความขัดแย้ง.” ประชาไท. 13 มกราคม 2556

“ปชป.ลอยตัวซึ่งไม่ลาออกนำมือ เพื่ออภัย! ‘กรณ์’ ลั่นไม่เจรจา ‘ปู’ – ลั่นอีก 2 วันจบ.” ผู้จัดการรายวัน. 29 พฤศจิกายน 2556. หน้า 11.

“ป่วนกาล่งหน้า – ชลวัดดับ แขนงนำ กปท. สาว 50 ถือไฟฉายฝ่ามือ ปึงปักกต.ลั้มเลือกตั้ง เพื่อให้ทหารมาได้แล้ว.” ไทยรัฐ. 27 มกราคม 2557. หน้า 1, 11, 16.

“ปัญญาชนฮือด้านสุดซอย.” ไทยโพสต์. 5 พฤศจิกายน 2556, หน้า 2.

“เปิดคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ “เลือกตั้ง 2 ก.พ. โฆษะ” (ฉบับเต็ม).” ไทยพับลิก้า. 26 มีนาคม 2557.

“เปิดใจ ‘สปป.ล้านนา’ สาขาสันกำแพงกับข้อกล่าวหาแยกประเทศ.” ประชาไท. 6 มีนาคม 2557

“เปิดพิมพ์เขียวสภาพชช.-สุเทพลุยสดช.-ไธระบอบทักษิณต่อ ลั่นสู้ยึดเอื้อ รัฐพลิกเปิดทำเนียบ-บช.น.รับ ปึงยันไม่ยุบสภา-ปึงเวทีก ผบ.ทัพนตเจรจาฝ่าวิกฤติชาติ.” คม ชัด ลึก. 4 ธันวาคม 2556, หน้า 1, 13.

“ผนีกกำลังปัญญาชน ดบเท้าร่วมค้าน ‘นิรโทษกรรม’.” ผู้จัดการรายวัน. 6 พฤศจิกายน 2556. หน้า 1, 15.

“ผบ.สส.ได้ชี้แค่ข่าวลือ ปึง ‘ปู’ ออก ชัด ‘แมงมัว’ ปลอยข่าวปว. มือบูกบ้าน ‘มท.1-เพ่ง’ ไล่ปิดราชการให้หยุดงาน สุเทพชูป.อยู่ไม่ถึง2กพ.” มติชนรายวัน, 16 มกราคม 2557, หน้า 1, 14, 15.

“มติ ทปอ.ออกแถลงการณ์ฉบับ 5 ชะลอเลือกตั้ง.” สำนักข่าวไทย. 10 มกราคม 2557.

“มติ ปชช. 7:0 สั่งถอดถอน เชื้อดปูซ้า เว้นวรรค 5 ปี-จ่อพ้นอาญา ปมจำหน่ายข้าวเจ็ง 3 แสนล้าน ตู๋ปุดแผนล้ม
กรม.ปิดเกม บี้ม 3 จุด บ้านสุพจน์ก็โดน ธงทองชี้ทำงานวันหยุดได้.” *มติชนรายวัน*, 9 พฤษภาคม
2557, หน้า 6.

“มติปชป.ทิ้งเก้าอี้ ส.ส. แดงหักรบ. สนธิปลูกพธม.ล้อมทำเนียบฯ ยิ่งลักษณ์ชูประชาชาติฝ่าวิกฤติ! พรรคร่วม
ยื่นกรณคดีตามปู.” *สยามรัฐ*. 9 ธันวาคม 2556. หน้า 1, 8.

“มติวุฒิสภา 141 เสียง คว่ำ ‘สุดซอย’ เปิดรัฐสภา 13 พ.ย. ถกทางออกขัดแย้ง.” *มติชนรายวัน*. 13
พฤศจิกายน 2556. หน้า 1, 13.

“มธ.-มอ.ร่วมต้านนิรโทษ จี้วุฒิสภา สู่เทพนำเดินดาวกระจาย จำลองไผ่ร่วมอุรุพงษ์ โพลห้วงขัดแย้งรุนแรง
พท.ถกส.ส.ช่วยชี้แจง.” *มติชนรายวัน*. 5 พฤศจิกายน 2556. หน้า 15.

“มวล.หยุดการเรียนการสอนระดมพลปลูกข้าวทำศาลาร่วมต้าน ‘นิรโทษกรรม’ พรุ่งนี้ (6 พ.ย.).” ASTV
ผู้จัดการออนไลน์, 5 พฤศจิกายน 2556

“มศว. ลงชื่อคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม พร้อมออกแถลงการณ์เรียกร้อง ส.ว. ไม่รับร่าง.” *มติชนออนไลน์*, 4
พฤศจิกายน 2556.

“มือบเซดสิงโตไปสวนลุม พุทธะไม่ยุบ พท.ชี้ 4 ปมเลิกชัตดาวน เลื้อแดงพริบเมืองอุดร เข้าคิวสมัครอาสา
ปชต.” *มติชนรายวัน*, 2 มีนาคม 2557, หน้า 11.

“มือบสามเสนคึกคัก ‘เทือก’ ไวอาชีวิตเป็นเดิมพัน คำขาดถอนนิรโทษ-ตร.ชี้ยึดเยื้อ สภาถกวาระ 2 ปชป.-พท.
โต้กันนัว ‘มาร์ค-สุเทพ’ รับคำสั่งฟ้องอสส.” *ไทยรัฐ*, 2 พฤศจิกายน 2556, หน้า 1,11,14,19.

“ไม่เลิก – แต่ลดอำนาจ กม.ฉุกเฉิน ศาลแพ่งสั่ง-มติ 3 ต่อ 2 โละ 9 ข้อ ครส.-ห้ามสลาย มือบเย้ย ‘พรก.’
เป็นหมัน สุเทพล่าปู-ลุยธุรกิจ ‘ชิน’ ตร.ฮีโร่แผนที่เตะระเบิด.” *มติชนรายวัน*, 20 กุมภาพันธ์
2557.

“ยิงบีมเวทีกปปส.ตราด ตาย 3 ศพ เจ็บ 30 – หนีตายซูลมุน สนั่นตลาดอ.เขาสมิง นปช.ถกที่โคราชวันนี้ มือบ
เข้าห้างย้าย ‘ชิม’ เอไอเอสยันไม่เกี่ยวชิน.” *มติชนรายวัน*. 23 กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 10.

“ยุบสภา-ไม่จบ! ปิ๊ป ‘ปู’ พันธนาการ-ตันปฏีรูปประเทศ กกต.กำหนดเลือกตั้ง 2 ก.พ.” *คม ชัด ลึก*. 10

ธันวาคม 2556. หน้า 1, 13.

“วุฒิสภาตั้งนายกา หุ่นใช้ ม.7 ตั้ง 3 ทีมเดินสายล็อบบี้ ส.ว.เร่งมือ มาร์คโผล่สภาแจงปฏิรูป

พท.ยื่นดีเอสไอฟันสุรชัย ‘นิวัฒน์’ นำทีมคุย 5 เสือ ชี้มีอำนาจทุลเกล้า พรฎ.” *มติชนรายวัน*. 14

พฤษภาคม 2557. หน้า 6.

“ศปช. เปิดฉบับสมบูรณ์รายงานสลายการชุมนุม ปี 53 - ฉบับ คอป. กรรมการสิทธิฯ ยังเงียบ.” *ประชาไท*.

19 สิงหาคม 2555

“ศาลแดงตัดสิน ‘อุกฉิน’ ไม่อิงข่าว ยึดหลักฐาน-อุทธรณ์ได้ เตือนแดงละเมิดอำนาจ บีบถี-แยกประตูน้ำเจ้า 6

กปส.บุกทะเลรู้ ‘ศรส.’ ‘ธาริต’ ห่วงมือโผล่อื้อ ผบ.ซีลปัดรวมบู๊ผ่านฟ้า.” *มติชนรายวัน*. 22

กุมภาพันธ์ 2557. หน้า 10.

“สภาประชาชน! เป็นไปได้ มีเหตุผลรองรับ.” *กรุงเทพธุรกิจ*. 6 ธันวาคม 2556.

“สยามประชาวิวัฒน์ ฉะความขัดแย้งแก้รธน. เป็น ‘โรคภัย’ เผด็จการระบบรัฐสภา.” *isranews*, 10

มิถุนายน 2555

“สยามประชาวิวัฒน์ยก 3 เหตุผล รัฐบาลยิ่งลักษณ์ สิ้นสภาพ รักษาการณ์.” *กรุงเทพธุรกิจ*. 5 มีนาคม 2556

หน้า 14

“‘สุเทพ’ แกลงให้ ‘ประธานวุฒิสภา-ตุลาการ-องค์กรอิสระ’ สรรหานายคนใหม่.” *ประชาไท*. 10 พฤษภาคม

2557

“สุเทพขอให้ชุมนุมต่อจนกว่าจะได้รับชัยชนะ-ขจัดระบอบทักษิณ-ตั้งสภาประชาชน.” *ประชาไท*. 23

พฤษภาคม 2557.

“สุเทพผุดพิมพ์เขียวสภาประชาชน-ตั้งรัฐบาลเฉพาะกาลเลือกนายกฯ จากคนดี.” ประชาไท. 3 ธันวาคม 2556

“สุเทพปล้นขวางสุตถุทธิ์ ไม่ให้มี 2 ก.พ. ขอโทษมือบอนบุกมัสยิดตรัง ทำจุฬาเตือนป่วนศาสนา ทอ.ปิดใช้ทัพฟ้า ที่ตั้งครส. ตร.รู้ตัว 21 คพท.พังป้าย.” มติชนรายวัน. 24 มกราคม 2557. หน้า 1, 14, 15.

“เสื้อแดงกลุ่ม 29 มกราคม ชุมนุมยื่นร่างนิรโทษกรรม ‘เฉลิม’ รับเรื่อง ไม่รับปาก.” ประชาไท. 29 มกราคม 2556

“หลักสี่เดือดยิ่งสนั่นถนน กระสุนว่อน หนีตายวุ่น-ทหารเคลียร์ แดงปทุมฯปะทะกปปส. เหตุทวงบัตร-คัมรี่ขับ ยั่ว เจ็บ 7 – นักข่าวติดกลางวง 3 ทหารร่วมคูมกรู 3 วันรวด.” มติชนรายวัน. 2 กุมภาพันธ์ 2557, หน้า 1, 12.

“อธิการด้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม.” โพสต์ทูเดย์. 5 พฤศจิกายน 2556. หน้า 2.

“อธิการบดีหนุนตั้งรัฐบาล.” โพสต์ทูเดย์. 16 พฤษภาคม 2557. หน้า 5.

“อาจารย์ มธ.200 ผนักกำลัง ‘หมอ-ดารา’ ไม่เอาคนโกง.” ไทยโพสต์. 3 พฤศจิกายน 2556. หน้า 1, 11.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. “เผด็จการทางรัฐสภา.” มติชนรายวัน. 12 กันยายน 2554, หน้า 6

สำนักงานพระธรรมมัญญพินทรวาท. “สรุปความเห็นกรอบแนวทางปฏิบัติในการปฏิรูปการเมืองของประเทศตาม ข้อเสนอของกลุ่มบุคคล/องค์กรต่างๆ.” 25 พฤษภาคม 2557 (<http://www.doca-rta-mith.com/conclude.pdf>)

วิดีโอ/ภาพเคลื่อนไหว จากช่อง www.youtube.com หรืออื่นๆ

“010114 ศาสตราจารย์ ดร. จรัส สุวรรณมาลา” https://www.youtube.com/watch?v=3zit3m_alEs

“101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา” https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_Rc

“101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา” https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_Rc

“101213 ศาสตราจารย์ ดร.จรัส สุวรรณมาลา” https://www.youtube.com/watch?v=koUpqvAq_Rc

“130214 ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา เวทีปทุมวัน” <https://www.youtube.com/watch?v=ubYxil8lbtK>

“241113 ศ.ดร. สมบัติ อารังธัญวงศ์ นิด้า ณ เวทีประชาชน ราชดำเนิน”

<https://www.youtube.com/watch?v=nc77rpUJYkl>

“301113 สมบัติ อารังธัญวงศ์ ณ เวทีประชาชน ราชดำเนิน”

<https://www.youtube.com/watch?v=v0WXLsX3qglX>

“301213 ศ.ดร. สมบัติ อารังธัญวงศ์” <https://www.youtube.com/watch?v=8ATOfIG05As>

“301213 ศ.ดร. สมบัติ อารังธัญวงศ์” <https://www.youtube.com/watch?v=8ATOfIG05As>

“จรัส สุวรรณมาลา ; จุฬาฯ เคลื่อนทัพ 5 พย. 5 โมงเย็น,”

<https://www.youtube.com/watch?v=CZ0riQmFrzs>

“เจาะข่าวเด่น อ.ปวิน VS อ.ธงชัย ตอน 1-2 27-28 ม.ค. 2557”

<https://www.youtube.com/watch?v=Y5MMPIGldNw>

“ทำไมต้องปฏิรูปก่อนเลือกตั้ง ? ศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา 14, 2013”

https://www.youtube.com/watch?v=_aZiYjWZGD0

“บก.ลายจุด Vs จักษุ พันธุ์เพชร 1-2 เจาะข่าวเด่น 9-10 ม.ค. 2013,” 15 มกราคม 2558

<https://www.youtube.com/watch?v=SxjHJP61S9Q>

“ผศ.ดร.จักษุ พันธุ์เพชร เวทีอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย”

<https://www.youtube.com/watch?v=oVbAq1CGDEY>

“ม.อ.รักชาติ-ปชช.หาตใหญ่รณรงค์คัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรม” 5 พฤศจิกายน 2556

https://www.youtube.com/watch?v=2ci_jO_qaMw

“วลีขลุ่ย เดชกุญชร-จักษุ พันธุ์เพชรกับปฏิรูปการเมืองไทย ม.อ.หาตใหญ่”

https://www.youtube.com/watch?v=ZhkUJ3_277I&t=906s

“วันที่ 07/04/2557 ศ.ดร.สมบัติ อารังธัญวงศ์” <https://www.youtube.com/watch?v=tqu2eLzsVvQ>

“ศ ดร จรัส สุวรรณมาลา เวทีราชดำเนิน 561215,”

<https://www.youtube.com/watch?v=Dg1ovjdjEDw>

“ศ.ดร.จรัส สุวรรณมาลา กับสัปดาห์การเมือง 10 พฤศจิกายน 2560”

<https://www.youtube.com/watch?v=9NtSl3oGngU>

“สัมภาษณ์ ดร. จักษ์ พันธุ์เพชร นักวิชาการ,” สร้างสุขแซนแนล, 15 มกราคม 2558

<https://www.youtube.com/watch?v=oC02B8qEKII>

“อ.จักษ์ พันธุ์เพชร 10/03/2557”

<https://www.youtube.com/watch?v=io6sunp6rWO&feature=share>